TOPLUMSAL KURTULUŞ

Bekaa Vadisi'nde Söyleşi

Öcalan: "Güçlüklerimizi Geride Bıraktık"

AYLIK
TEORİK-PRATİK
SOSYALİST DERGİ

ÜÇÜNCÜ YIL
SAYI: 25
EYLÜL 1989
3500 TL (KDV'li)

BU SAYIMIZ

Üzerimizdeki baskılar artık her türlü sınırı aşmış bulunuyor. Devlet, Toplumsal Kurtuluş'u ortadan kaldırma savaşını sürdürüyor. Sadece Kurtuluş'a karşı değil, ancak Kurtuluş'un da içinde bulunduğu bir avuç yayına karşı, siyasi polis ve MİT bir siyasi parti olarak hareket ediyor.

Gazeteler, on dört Ağustos tarihli nüshasında Yalçın Küçük'ün gözaltına alındığını haber verdi. Cumartesiyi pazara bağlayan gece Karakusunlar Köyü'ndeki ev basılmış ve daha sonra da kuşatılmıştı. Eğer siyasi polis Yalçın Küçük'ü evinde yakalayabilse, aradan on gün sonra 24 Ağustos tarihinde DGM'de yapılacak duruşmaya götürecekti ve bunun için on gün hücrede tutacaktı. Hücreden arada bir alacak ve Avrupa'da kimlerle görüştüğünü soracaktı. Elinden gelen baskıyı yapmaktan geri kalmayacaktı.

Pazartesi günü büroya gittiler. Ahmet Ak ve Aydın Işık'ı alıp, hücreye kapattılar. Arada bir çıkarıp üzerlerine basınçlı su sıktılar. Daha sonra büroyu açan Ihsan Durukal'ı da alıp bir başka hücreye koydular.

Cezaevleri ile ilgili olarak bir özel sayı çıkartılmıştı. Bunu bahane ettiler ve bir gece de Yusuf Şaylan'ın evini bastılar. Mektuplara el koydular. Bu arada Toplumsal Kurtuluş'ta düzeltmen olarak çalışan Abdullah Keskin'in özel notlarına da ilgi duydular. Apo, geçen yaz Ulucanlar'da Toplumsal Kurtuluş'çularla beraber yatmıştı. PKK davası sanığı olarak geldi ve beraat etti. Siyasi polis, bir PKK davası sanığının Toplumsal Kurtuluş'ta çalışmaması gerektiğini düşünüyor ve bunu günah sayıyor.

Baskılardan yılmadığımızı tekrarlıyoruz. Siyasi polis partisinin yapacağı bir iş kalmadığına da inanıyoruz. Bu iş, toprağa düşmüştür. Artık Kurtuluş mücadelesinde bir kişi yılarsa, on kişi katılıyor. Düşünceler, yüreklilik, yaratıcı bakış, bu topraklara tohum olarak serpiliyor.

Bir noktanın altını, dosta ve düşmana çizmek istiyoruz. Moralimiz çok yerindedir. Bir sayının çıkmamasını, o sayının gecikmesini, arkadaşlarımızın korkutulmasını bütün bunları artık bu soluklu ve güvenli mücadelenin parçaları olarak sayıyoruz. Amerika'nın seçmeli caydırıcılık zulmüne karşı bizim de kararlılığımızın sürekliliği ilkesini çıkartıyoruz.

Bir bayrak yarışı sayıyoruz. Nöbet değiştiriyoruz. Uzun yük alan İlhan Akalın'ı ve Kaya Eker arkadaşlarımızı bulundukları görevlerden geri çekiyoruz. Kritik günlerin adamı oldular. Görevlerini yaptılar. Görev yerini devrediyorlar. Genel yayını Onur Erk, yazı işlerini Metin Ağaçgözü üstleniyor.

Daha çok nöbet değiştireceğimizi şimdiden açıklıyoruz.

Zehra Çelenk, Diyarbakır'dan, Ortaokulu bu yıl bitiriyor. Şiirlerini ilk kez yayımlıyoruz.

Yalçın Küçük, yaz aylarında Bekaa Vadisi'ni ziyaret etti. Başta PKK Genel Sekreteri Öcalan olmak üzere pek çok siyaset adamı ile sohbetler yaptı. Yalçın Küçük'ün "Bekaa Vadisi'nde Söyleşi" yazısını ve söyleşiyi ilgi ile okuyacağınızı umuyoruz.

Dergimiz dünya sosyalizminin içinde bulunduğu durumu da gözönüne alarak teorik netliği arttırmaya önem veriyor. Açıklık kadar netlik, bugünün temel çizgisidir. Haluk Yurtsever'in, C. Dervişoğlu'nun, Ömer Behiç Olcay'ın, Çelik Bilgin'in yazıları bu çerçeveye giriyor.

Alman kardeşimiz Ellen Hauser'in yazısı bir boşluğu doldurmaya yöneliyor.

Bu arada fiyatımızı 3500 TL'ye çıkarıyoruz. Bunun için gerekçe bulmak istemiyoruz.

Bilgesu Erenus **Onur Erk** **Yalçın Küçük**

İÇİNDEKİLER

Desenler:
Emre Onur, Murat Güzeldere

- **Sahibi**: Dönem Yayıncılık Adına Yalçın Küçük
- **Yazı İşleri Müdürü**: Metin Ağaçgözgü
- **Genel Yayın Yönetmeni**: Onur Erk
- **Merkez**: Cemal Nadir Sokak Hacı Fazlıoğlu İşhanı 17/6 Cağaloğlu/İstanbul
- **Ankara Bürosu**: Konur Sokak, 73/9 Ankara Telefon: 1259378
- **İzmir Bürosu**: Salihağa İşhanı Kat 6/615 Konak/İzmir Telefon: 14 46 85
- **Baskı**: BİZİM OFSET
- **Abone Koşulları**: Yurtiçi Yıllık 20 bin TL
- **Posta Çeki Numarası**: 28 155-7
- **Yurtdışı**: Yıllık 60 DM
- **Dönem Yayıncılık Döviz Tevdiat Hesap Numarası**: 1380 İş Bankası Akay Şubesi
- **Frankfurt Temsilcisi**: **Mustafa S. Silar** Schichau Str. 7–9 6 Frankfurt 1 Tel: 069/495743
- **Hamburg Temsilcisi**: **Yüksel Er** Bilser Str. 24 a 2000 Hamburg 60 Tel: 040/5117632
- **Danimarka Temsilcisi**: **Fadıl Ölmez** Bellingevej 128/B 5250 Odense SV - Telefon: 65 961562
- **Stuttgart Temsilcisi**: **Kamber Resuloğlu** Postfach 40026 7000 Stuttgart 40
- **Paris Temsilcisi**: **A. Yalman** Poste-Restrante, Paris-Bonne-Nouvelle 75010 Paris Tel: 01/ 47832846
- **Köln Temsilcisi**: **A. Araç** C/O Beratung stelle Mansfelder Str 30/32 5000 Köln 51
- **Bonn Temsilcisi**: **İmam Zeynel Aslan** Haupt Str. 355 5330 Konigswinter 1
- **İsviçre Temsilcisi**: **Baran Fırat** Postfach 67 4123 Allschwil 2 -6 ch

YAZ SONUNDA TÜRKİYE VE DÜNYA

I

BULGAR EVİTA GÜNDEMİ TIKADI

ANAP ve SHP'nin Türkiye'yi bozmak ve sorunları dejenere etmek için yaptıkları işbölümü sürüyor. ANAP, zulüm edebiyatı yaparken SHP, "Evita" ile insanları eğlendirmeyi tercih ediyor.

Yaza girerken Süleyman İnönü'nün Türkiye gündemini erken seçimle tıkama çabalarına, Turgut Özal, Bulgar mezalimi ile karşılık verdi. Özal, erken seçimi unutturarak Bulgarların "müslüman soydaşlarımıza" yaptığı mezalim için

içerde ve dışarda bir kampanya açtı. İnönü'nün SHP'si hem buna katıldı hem de gündemin sadece ağıtla tıkanmasına razı olmayarak "Evita" sahnelemesine başladı. Demirel'den kopmaya başlayan İnönü, Özal'ın kuyruğuna takılarak tıkanmış halkın gözünü Evita ile açmayı başardı. İstanbul'un SHP'li Belediye Başkanı bu kökü ve rejisörü dışarda Evita ile İstanbulluları ve Türkiye'yi uyutmaya başladı.

KAMPANYALAR TÜRKİYESİ

Artık Türkiye kampanyalarla idare ediliyor. Hükümet, büyük zenginler ve basın ile ezik düşmüş eski solcu ve aydınlar, ülke insanının bir kampanyadan diğerine sersemletilmesinde elbirliği ediyorlar. Her ayda bir veya iki kampanya geliyor, önce büyük basının sonra televizyonun temel malzemesi oluyor ve insanlar bir süre sonra bir ay önce kendilerini canevlerinden ilgilendiren konuları unutuveriyorlar.

Türkiye'de insanlar bir süre Naim'in getirdiği madalyalarla göklere zıplıyorlar ve bütün sıkıntılarını unutuyorlar. Daha sonra dertleri artıp Naim'in sevinci etkisizleşince Aysel'i Bulgar mezaliminden kurtararak bir daha seviniyorlar. Aysel kurtulmuş olarak büyürken ve Türkiye'de insanlar Aysel'i unutmaya başlayınca, Galatasaray'ın bütün dertleri unutturan başarısı ile bir daha havalanıyorlar ve tam yere inecekleri zaman başka bir kampanyaya binip havalanıyorlar.

TEKELLERİN REKLAMCILARI

Artık Türkiye'de devlet büyümüştür ve tekellerin reklamcıları, devletin bir parçası durumundadır. Politika ve temel sorunlar, basını da içine alan tekel reklamcıları tarafından her gün magazinleştiriliyor ve acılar soytarıların eline veriliyor.

.Kampanya yürütmede ve bununla bu büyük sömürü düzenini sürdürmede Demirel, İnönü ve Özal ortaktırlar. Zaman zaman kampanyanın konusunda ayrılıyorlar. Yaza girerken Demirel ve İnönü, erken seçim kampanyasıyla bütün tartışma ve sorunların üzerine karanlık ve simsiyah bir şal örttüler. Bu kampanya Turgut Özal'ın işine gelmedi ve Todor Jivkov'un yardımıyla Özal, Süleyman İnönü'nün kampanyasını bir kenara itecek formülü buldu. Yaz ayları Bulgar mezaliminden zorla kaçan ve bir kısmı burada otomobillerini sattıktan sonra Bulgaristan'a dönen müslüman Türk soydaşların giriş

istatistiklerinin verdiği yürek parçalayıcı üzüntü ile başladı. Bütün Türkler, her gün radyolarından kaç tane yeni müslüman Türk soydaşının daha sorla pasaport alarak Türkiye'ye geldiğini öğrendi ve böylece bütün dertlerini unutarak müslüman Türk soydaşların dertleriyle hemdert oldu.

ANAP Hükümeti, müslüman Türk soydaşlarının dertleriyle hemdert etmede büyük başarı kazandı. İnönü , bunun gerisinde kalmadı ve elindeki belediyelerin yardımıyla stadyumlara bütün "devrimci", "ilerici" ve üzüntülü şarkıcı, sanatçı ve pop müzikçisini toplayarak kollektif ağıtlar düzenledi. Eskiden ilerici olan yazarlar da bu ağıtlara katıldılar ve Jivkov'a mektup göndererek yaptığı işi beğenmediklerini anlattılar.

FESTİVALLER ÜLKESİ OLDUK

Ancak üzüntüye dayanamayan eskiden ilerici yazar ve sanatçılar kendilerini festivallere attılar. Eski Fransız filmlerinde genç asil kadınların dans davetiyelerini yazdıkları küçük defterlerine bu kez katılacakları festivalleri yazmaya başladılar. Eskiden ilerici olan yazar ve sanatçılar, eşlerini, kızlarını ve kaynanalarını alarak festivallere katılıp hem Bulgar mezalimini unuttular ve hem de deniz kenarına gelmiş orta paralı yazlıkçıları memnun ettiler.

Dikili, Değirmendere, Burhaniye, Çanakkale, Ören, Gülhane ve daha binlerce festivale gitmekten en çok Cumhuriyet gazetesinin işçi muhabiri Şükran Ketenci yoruldu. Ketenci bu festivallerde işçilerin sorunlarından gelen bunalımlarını dağıttı ve memleketin yazarları arasına katıldı.

SÖZEN VE GÜRÜN BULGAR EVİTA

Fakat SHP, sadece eski yazarların ve eskiden ilerici olanların festivallerde rahatlamasına razı olmadı. SHP, aynı zamanda artık ne kadar modern ve dışa açık bir parti olduğunu da gösterecekti. Bunun için her tarafı yabancı ve m[illegible]arlık "Evita" prodüksüyonunu sahneye koydu ve böylece üretimden korkmadığını da gösterdi.

Senaryosu, rejisörü, herşeyi ithal Evita'yı Türkiye'nin oligarkları çok beğendiler ve çok desteklediler. Gazeteler, cumhurbaşkanlığı gibi "Evita" üzerine anketler düzenledi ve Evitalar çok beğenildi.

Türkiye'de yaz aylarında en çok "Bulgar" ve "Evita" sözcükleri duyuldu ve "Bulgar Evita" hem ağlatarak hem güldürerek, Türkiye'deki bütün dertlere çare oldu.

Bu arada Bulgar Evita'da Che Guevara da sahneye çıktı. Devlet ya da SHP, şarkıcı Neco ve Devlet Tiyatrosu'ndan, Türkan Şoray'ın eski kocası Cihan Ünal'e Che rolünü vererek çok rahatladığını ve çok rahatlattığını gösterdi.

KÜRTLER VE HAPİSTEKİLER

Sonbahara girerken Kürtler ve hapistekiler oyun bozanlık yaptılar. Kürtler, karakolları ve köyleri basarak, hapistekiler açlık grevlerinde ölerek Bulgar Evita'yı perişan ettiler. ■

II

ÖZAL CÜLUSUNU YAPIYOR

Osmanlı'da tahta çıkanlar cülus yaparlardı. Özal, köşke çıkarken bahşiş dağıtmaya başladı.

Türkiye'de cumhurbaşkanlığı seçimi yapılıyor. Sonunda cumhurbaşkanını çoğunluğu ANAP'lı olan parlamento seçecektir. Ancak Özal-Evren'den ibaret iki adaylı seçim bütün Türkiye ölçüsünde devam ediyor. Özal, seçim kampanyasını bir cülus törenine çevirdi ve toplumun her kesimine para ve mavi boncuk dağıtmaya başladı.

TÜRKÜN VE ÖZAL'IN AKLI

Türkün ve Özal'ın aklı sonradan geliyor: Turgut Özal, eşi ve çocuklarıyla hükümet başkanlığı makamını bir taşra düğününe çevirdikten sonra şimdi daha ağırbaşlı ve oturaklı bir "devlet adamı" görüntüsü vermeye çalışıyor. Ancak iktidarının ilk beş yılında yaptıklarıyla imajını son derece tahrip etmiş olduğu için toplumun çok çeşitli kesitlerine büyük rüşvetler vermeden yenik bir imajla ortaya çıkamayacağını biliyor.

Turgut Özal, memur maaşlarını yüzde yüze yakın bir biçimde arttırdı. Asgari ücrete zam yaptı. Taban fiyatlarını yükseltiyor. Özal, uyguladığı finansman ve harcama politikasıyla şimdiye kadar yapılan bütün seçim ekonomilerini geride bırakıyor.

BULGAR EVİTA VE CÜLUS

Bulgar Evita ile Türkiye'nin gündemini tıkayan ve Süleyman İnönü'nün elinden alan Turgut Özal, cülus törenleriyle cumhurbaşkanlığına ısınmaya başlıyor. Bu ısınmayı "sivil cumhurbaşkanı" sözleriyle ve adaylığını koyduğu takdirde kazanacağını söyleyerek daha da ateşliyor. Toplum yavaş yavaş Turgut Özal'ın köşke oturmasına razı bir hale getiriliyor.

ANAP için Turgut Özal'ın başbakanlıktan ayrılması "optimum" görünüyor. Özal'ın boşalttığı liderlik koltuğu doldurulurken ANAP'ın bir parti olmasının da imkan dahiline gireceği düşünülüyor.

ÖZAL KÖŞKTE SHP HÜKÜMETTE Mİ?

Washington'daki planlamacılar ile Genel Kurmay'daki kurmayların Turgut Özal'ın köşke çıkması ve bir-iki yıl içinde başbakanlığa Deniz Baykal ile takviyeli İnönü'nün oturmasını kapsayan bir plan üzerinde çalıştıklarını gösteren işaretler var. Türkiye'de her önemli operasyondan önce SHP veya eskiden CHP'nin bir kez denenmesi ve kendisine bağlanan her türlü umudu yok etmesi gerekiyor.

Kendisi köşke çıkmış bir Özal'ın bir süre için hükümeti SHP'ye devretmek istemesi de normal görünüyor. Böylece bütün yolsuzlukların üstü örtüleceği gibi ANAP'ın bir parti olması halinde hükümeti tekrar SHP'den almasının kolay olacağı hesaplanıyor. ■

III

YÜZYILIN SONUNDA KARŞI-DEVRİMLER

Yirminci yüzyıl devrimlerle başladı. Sonunda karşı-devrimler önplana çıkıyor. Polonya ve Macaristan ciddi karşı-devrim hazırlıklarına sahne oluyor.

Yirminci yüzyılın başı devrim arayışları ve gerçekleşmeleri ile ortaya çıktı. Türk, İran, Çin ve Meksika demokratik devrimlerinden sonra Ekim Devrimi yeni bir dönemi başlattı. Ancak yirminci yüzyılın sonuna doğru, devrimler yerini karşıdevrimlere bırakmaya başladı.

TÜRKİYE VE MISIR

1950 yıllarında Türkiye ve 1970 yıllarında, Mısır, emperyalist kampa katıldı. Ancak, Türkiye ve Mısır hiçbir zaman kapitalizmi aşan bir devrim aşamasına girmedikleri için bunlara karşı-devrim denilemiyor.

1950 yıllarında Macaristan, 1960 yıllarında Çekoslovakya, 1970 yıllarının sonunda da Polonya karşı devrimi deneyen silahlı hareketlere sahne oldu. Başarılı olamadılar.

MACARİSTAN VE POLONYA

Fakat 1980 yılları Macaristan ve Polonya'da çok ciddi ve başarıya kesin adımlarla yürüyen karşı-devrim hazırlıklarına sahne oluyor. Polonya'da kapitalist restorasyonun önünü kesecek bir ciddi engel görünmüyor ve Macaristan "barışçıl" yollarla kapitalizme yol alıyor.

BUSH AKTİF GORBAÇOV SEYİRCİ

Doğu Avrupa'daki karşı-devrim hareketlerinde Bush son derece aktif ve soğukkanlı bir rol oynuyor. Dikkatli ve sabırlı bir planla, Polonya, Macaristan'ın hem kapitalizme ve hem de emperyalist sisteme dönüşünü garantilemek istiyor. Gorbaçov ise bu dönüşe seyirci kalıyor ve bu dönüşü tersine çevirmek için herhangi bir girişimde bulunmayacağı konusunda Washington'a güvence veriyor.

SORUNLAR MI, SİSTEM Mİ?

Gorbaçov, sosyalist sistemin birikmiş sorunlarını çözmek için göreve geldi. Ancak atılan adımlar sistemi çözmeye doğru yol alıyor. Sorunları görmek, kalıcı çözüm yolları ve perspektif olmadığı sürece sistemin tahribini doğuruyor. ■

IV

SOLUN BİR BÖLÜMÜ "ML-SİLAHLI" SHP OLUYOR

Dünyada ve Türkiye'de önemli değişiklikler olurken solun bir bölümü kendisini yenileyememektedir. Yenileyemediği için de gerilemektedir.

Solun kendisini yenilemeyen ve gerileyen bölümü, demokrasiyi yeniden keşfederken eskiden hakaret saydığı "devrimci-demokrat" etiketine sahip çıkarak ML-Sosyal Demokrat Parti oluyor.

Dünyadaki komünist partilerinin bir demokrasicilik hastalığına tutularak sosyalist yeşilci partilerin de gerisine düştükleri ve adları komünist sosyal demokrat partiler görünümüne girdikleri bir zamanda Türkiye'de de radikal solun bir bölümü, radikalizmi silahla özdeşleştirerek, Marksist-Leninist "silahlı" SHP olma sürecini başlatıyor. Hiçbir sözü ve söylemi SHP'den ayrılmayan, "hakları" veya "halkevi" sözcüklerinden politik kurtuluş ya da sığınış çıkarmaya çalışan bu sol; çok yerde tövbekarları aratmıyor ve karşılıklı olarak birbirine kuluçka işlevi görüyor.

SOLUN BİR BÖLÜMÜNDE KISIRLIK

Türkiye ve dünyadaki gelişmeler, bu gelişmelere çözümleme getiremeyen ve politik olarak bakamayan radikal solun bir bölümünün çürümesine yol açıyor. Radikal solun bir bölümü, 1970 yıllarında sendikal harekete abanarak sürdürülen ekonomizmi, şimdi bir-iki sığ dernek ağı etrafında yeniden piyasaya sürmek istiyor. Kısır radikal sol, çözümün teorik, politik ve ideolojik bir mücadeleyi gerektirdiğini tümden unutarak bir yandan SHP'leşiyor ve diğer yandan da bu SHP'leşmesini, inandırıcılığı kalmamış bir silahlı Marksist-Leninist özenti ile örtmeye çalışıyor.

1970 VE 1990

Türkiye'de solun silahlı ve radikal hareketliliğinin filizleri 1970 yılında atılmaya başlandı. Hızla atılan adımlar, Mahir Çayan, İbrahim Kaypakkaya, Deniz Gezmiş türün-

den öncülerin hayatlarına mal oldu ve bundan sonra 1970 yılı dağınık, ancak silahlı direnişlere sahne oldu. Çayan, Kaypakkaya, Gezmiş sonuç olarak silahlı radikal hareketlerini köylü kesimlere dayandırmak istediler ve yoksul köylülüğün silahlı ve radikal hareketini aradılar.

Başarılı olamadılar. Ayrıca Çayan ve Gezmiş'in izleyicileri, PKK hareketinden uzak kaldılar ve Kaypakkaya'nın ardılları ise kendi adlarına benzer hareket oluşturmayı denediler.

HAREKETLER VE BOŞLUKLAR

Toplumsal boşluklara denk düşmeyen ve kendisine yeni kanallar açamayan hareketlerin yaşaması mümkün olmuyor. Ayrıca hiçbir toplumda bir boşluk cevabını bulmadan uzun süre kalamıyor.

Türkiye'de radikal solun bir bölümünün ML-"Silahlı" SHP hareketine dönüşmesinde ve giderek etkinliği ile şansını yitirmesinde boşlukların doldurulmasının rolü büyük oluyor. Bir gerçek boşluğu dolduramayan eski hareketler giderek dernekçi ekonomizmi ya da tövbekar övünmeleri içinde yavaş yavaş önemsizliğe razı olmaya başlıyorlar. ■

V

MÜLKİYELİLER BİRLİĞİ'NDE BİRLİK ARAYIŞI

Devrimcilerin birliği eğilimi gittikçe güçleniyor ve toplantılar toplantıları izliyor. En sonuncusuna Mülkiyeliler Birliği'nin İstanbul Lokali sahne oldu.

Sosyalist mücadeleyi isteyenlerle, tövbekar kampla pazarlık güçlerini arttırmak isteyenler biraraya geldiler.

Tövbekarlarla değil birliği reddetmek, tövbekarları devrimci hareketin şamar oğlanı yapmadan bir adım atılmayacağını kabul etmeyenlerle birlik olmaz.

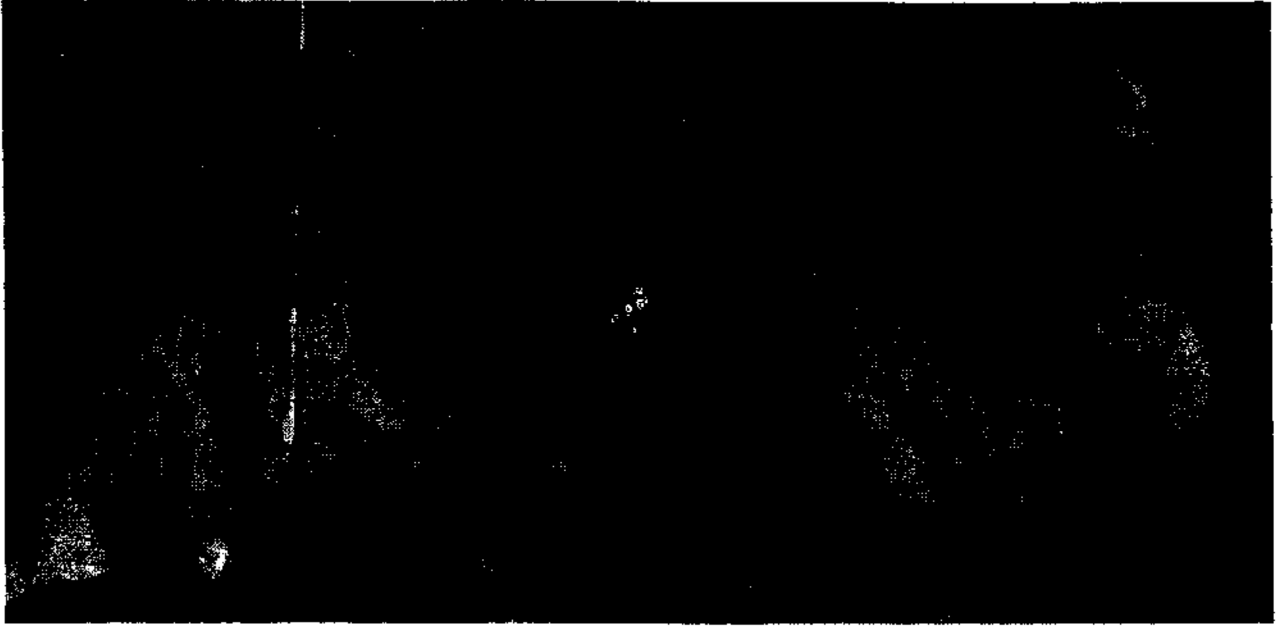
Ertuğrul Kürkçü, Nail Satlıgan ve Gencay Gürsoy gibi üç birbirine benzemez bir araya geldiler ve eksik olduğunu peşinen kabul ederek sayılarını on sekize çıkartarak geride kalanlara çağrı yaptılar. Çağrı metni, Mart 1989 tarihinde yapılan yerel seçimler için ortak platform metnine benziyordu. Emek Dünyası'nın, Görüş dergisinin ve has tövbekarların düşüncelerinin tam zıddı olmasına karşın bunlardan da katılan oldu. Katılanlar Mülkiyeliler Birliği'nin İstanbul'daki Lokali'nde iki gün toplandılar ve bir hafta sonra bir gün daha toplandılar; sonunda sayılarını on sekiz artı on sekiz ve artı bire çıkartmaya karar verdiler. Toplantı, somut adım atmama konusunda somut bir karara vardı.

ÜÇ AYRI ÇEKİŞ

Toplantının bir sonuç almadan sonuçlanmasında birlik düşüncesinin zayıflığı değil, toplantıya omuz verenlerin birbirine benzememesi ve asıl önemlisi amaçlarının farklı olması rol oynadı. Görüş dergisi ve Emek Dünyası her zaman olduğu gibi bu tür toplantıları, TBKP eğilimi ile pazarlık gücünü arttırmanın aracı sayıyordu ve bu nedenle metinde yazılana hiç önem vermiyordu. Halil Berktay ile Metin Çulhaoğlu'nun tutumları ise Çağatay Anadol, Gencay Gürsoy, bir yanda Mehmet Sert diğer yanda tövbekarlarla pazarlıkçı eğilimlere yaklaşıyor. Bunlar, TBKP'nin beyni olma sevdasına düşmüşler. Ertuğrul Kürkçü ise Nail Satlıgan'la bir başka eğilimi temsil ediyordu. Birisi Cepheden ve diğeri Troçkizmden hareketle devrimcilerin birliğini içtenlikle aradıkları izlenimini veriyorlardı.

MURAT BELGE'SİZ YENİ MURAT BELGE'LER

Murat Belge, 1970 yıllarında şu hesabı yaptı: "Bende beyin var. Dev-Yol'da ise gövde var. Ben beyin, Dev–Yol gövde, birlikte bir hareket oluruz." Murat Belge'nin bu politikasını 1980 yıllarında ilk kez Metin Çulhaoğlu canlandırdı. Çulhaoğlu, kendisinde görüş ve tövbekarlarda da kütle görüyordu. Görüşle kütle birleşirse, bir hareket or-

Metin Çulhaoğlu: "Elmalarla armutlar nasıl toplanacak?"

taya çıkacaktı. Bunun için önce Görüş dergisi ile bağ kurdu ve daha sonra bu görüşüne adam toplamaya çıktı.

Bu yola sonradan Halil Berktay çıktı. Berktay, Doğu Perinçek grubundan ayrıldığında, herhalde TBKP'nin kendisini böylesine kucaklayacağını hiç ummamıştı; arada flört vardı ama, böyle bir itibarı beklemiyordu. Bunun üzerine, Perinçek'ten ayrıldıktan sonra, genel bir aydın hareketi içinde tövbekarların yörüngesine oturmak isteyen Berktay da bu kez kendisin beyin ve tövbekarları gövde saymaya başladı ve her hareketinde gövdeyi hesaba kattı.

TÖVBEKARLIK BEYİNSİZDİR

Çulhaoğlu ve Berktay, tövbekar hareketin beyinsiz bir hareket olduğunu anlamak zorundalar. Bir türlü anlamak istemiyorlar. Toplantılarda Nail Satlıgan'ın Adımlar dergisi yöneticisi Umut Coşkun'a "çek git" demesine, tövbekarların böyle bir belgeyi imzalamasının kendisini inkar anlamına geldiğini anlatmasına karşın Coşkun'un büyük bir pişkinlikle her türlü belgeyi imzalayacağını söylemesi de bunu gösterdi. Ayrıca toplantının yapılacağı güne denk düşürülerek TBKP'nin Avrupa'dan toplantıyı sahiplenmesi de buna ekleniyordu.

Satlıgan söz üstüne söz alarak tövbekarların bu toplantıda olmaması gerektiğini anlattı. Servet Ziya, neden Kürt devrimcilerinin çağrılmadığını sordu. Toplantıya Ziya Yılmaz ile birlikte gelen Baykal Gürsoy, zamanın netleşme zamanı olduğunu ve uzlaşmacılıkla mücadele edilmeden birlik olamayacağını, bu toplantıya uzlaşmacıların çağrılmasının birliğin yolunu kestiğini söyledi.

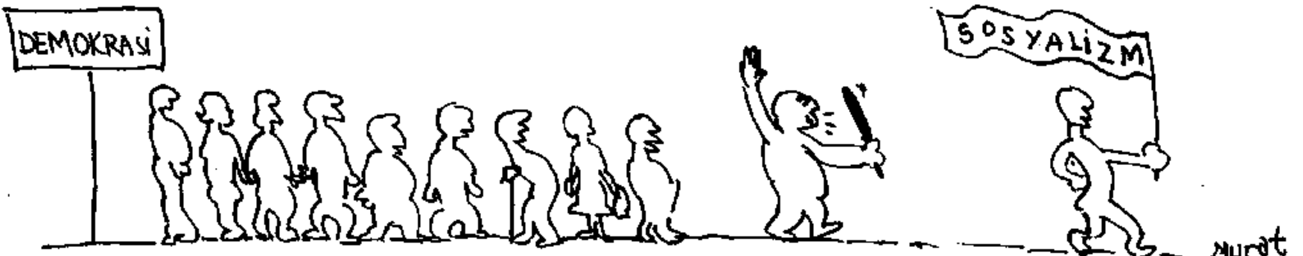
BİRLİK İŞİ CİDDİDİR

Toplumsal Kurtuluş dergisi toplantıyı izledi. Toplantıya ayrıca çağrılmış olan Yalçın Küçük, Bilgesu Erenus, Erhan Tezgör katılmak için zaman bulamadılar.

Birlik ciddi bir iştir. Bu toplantıya katılanlar içinde devrimci sosyalist hareket içinde yer alması gereken ve mutlaka katılacak kişi ve eğilimler bulunmaktadır. Ancak toplantıya, çağrılanlar dışında devrimci birlik için değil çağrılmaları, sürekli olarak mücadele edilmeleri gereken ve devrimci sosyalist mücadelenin şamar oğlanı durumunda olan hareket ve eğilimler de bulunmaktadır.

Toplantı, devletin hizmetkarlarından ayrışmayı sağladığı sürece birlik yolunda önemli katkı sağlamış olacaktır. Bu imkan hâlâ vardır.

Toplantıya çağıran on sekiz kişiye bir on sekiz kişinin daha eklenmesi ve buna da dengeyi sağlamak üzere bir kişinin daha ilave edilmesi kararlaştırıldı. Otuz yedi kişi tartışarak bir birlik yolu bulmakla görevlendirildi. ■

Tartışma Spora Dönüştü

YENİ AÇILIM'DA SAĞIRLAR TARTIŞMASI

Yeni Açılım'da birbirine taban tabana zıt görüşlerin garip bir tartışması yapılıyor.

Tartışmalar, tövbekar saflarda kafaların ve hatların iyice karıştığını gösteriyor.

Amacın tartışmak için tartışmak ve tartışma içinde yanyana yaşamak olduğu anlaşılıyor.

Eylül sonrasının tılsımlı sözcüklerinden biri, "tartışma özgürlüğü"-dür. O kadar ki, çoğu zaman, neyin, nasıl ve hangi temel sorunları çözmek için tartışılacağı sorulmadan, yalnız tartışmanın varlığı bir başarı ve erdem gibi gösterilebiliyor.

Tartışma ve eleştiri devrimcilerin hiçbir zaman elden bırakmayacakları bir silahtır. Ancak, tartışmanın doğruluğu, konusuna, yöntemine ve hedeflerine, verimliliği ise üretken, yenilikçi ve devrimci olmasına bağlıdır. Bunlar yoksa, tartışma havanda su döğmek, zaman yitirmek ve kendini aldatmak olur. Yeni Açılım'ın Temmuz'da çıkan 15. sayısında Haydar Kutlu'nun kendilerini kastederek söylediği gibi, "Marksist sol hareketimiz dünden beter bir kavram kargaşası" içine girer.

Yıllardır en çok yapılan tartışmadır. 10 yıldır neredeyse tüm yaşamlarını yeni programlar hazırlamakla, gömlek değiştirir gibi iki yılda bir program değiştirmekle geçirenler, şimdi çok zaman yitirildiğini ve birlik için gerekli programın tartışmasına bile başlanamadığını söyleyerek hayıflanıyorlar. (Haydar Kutlu, aynı yazı)

Bunlar, tövbekar tartışmaların Türkiye ortamının gereksinimleriyle üst üste düşmediğinin, yanlışta durduklarının ve işin içinden kendilerinin de çıkamadıklarının kabulü anlamına geliyor.

Yürüttükleri tartışmanın Türkiye devrimcilerinin ve emekçi halkının hiçbir gerçek gereksinimini karşılayamadığı açıktır.

Tartışmanın başka amaçlara hizmet ettiği düşünülebilir. Çünkü kendilerini bir arada tutmanın da artık herkese tartışma özgürlüğü vermekten başka çaresi kalmamıştır. Yeni program ve taktiklerinin kendi saflarında önemli dalgalanmalara yol açtığı biliniyor. Öte yandan, tartışmacılık, yıllardır adım adım bugünkü uzlaşmacılığa ilerleyen çizgiye karşı utangaç ve kararsız bir muhalefet yürüten ve her seferinde adım adım gerileyerek TKP içindeki varlıklarını rasyonalize edenlerin de işine geliyor.

Böyle bir geçmişi olan, ancak bugün TBKP platformu dışına çıkarak devrimci arayışlara yönelenler bile, görüşlerinin bir bölümünü yarım yamalak aktaran Yeni Açılım'a "sol güçler arasında yeni bir politik kültür anlayışı bakımından..." teşekkür ediyorlar. Hâlâ o sayfalardaki bir tartışmayı önemli görüyorlar.

Süreç içinde tartışmanın devrimci sözler söyleyenler bakımından nasıl geri noktalara çekildiğini gösteren yazılara da rastlanıyor. Yeni Açılım'ın 14. sayısında yayımlanan Aybey Takan'ınki tipik bir örnek olarak verilebilir. Takan, TBKP çevrelerindeki yaygın antı İsmail Bilen havayı paylaşmadığını belirtir bir biçimde, 1976'lardan sonra birliğin bazı politik hareketlerin TKP'ye katılmalarıyla gerçekleştiğini İsmail Bilen'in haksız çıkmadığını söylüyor. Egemen görüşten farklılığını anlatan başka satırarası mesajları veriyor. Eylemliliğe ve teorik yaratıcılığa dayanan öncülük konusunun dikkatten kaçtığını, eylemin ortak bilinç olmasını vb. savunuyor. Takan, özde TBKP programına karşı değil. Ayrıca, TKP-TİP birleşmesini de büyük bir tarihsel öngörü olarak değerlendiriyor. Sonuç olarak, bugünkü uzlaşmacı çizgiyi paylaşıyor, ancak daha nitelikli ve daha eylemli bir sitil öneriyor. Takan'ın dünden bugüne gelişme çizgisi ve bugünkü konumu, likidasyon hareketine utangaç karşı koyuşların teslimiyetle sonuçlandığını gösteren tipik bir örnek oluyor.

Açık mücadeleyi, oportünizmden kesin kopmayı ve yeniden devrimci yürüyüşü göze almadan konumları korumak bile mümkün olmuyor.

Yeni Açılım ve TBKP yayınlarında tartışmalarda en ilginç durumda olan ise kuşkusuz M. Güneş'tir.

M. Güneş'in "Yeni Açılım Üzerine Sesli Düşünceler" başlıklı yazısı, Haziran 89'daki 14. sayıda yayımlandı. 25 sayfa uzunluğundaki bu yazı dikkatlice okunduğu zaman, M. Güneş'in Yeni Açılım bir yana TBKP'nin yeni düşüncesinin hiçbir önermesine katılmadığı ve bunlara geneliyle Marks, Engels ve Lenin'den görüşlerle karşı koyduğu görülüyor. M. Güneş ile arkadaşları arasında ortak bir tartışma temeli ve dili olmadığı açık bir biçimde ortaya çıkıyor. Tartışmaları sağırların tartışmasına benziyor.

Yazılı basından anlaşıldığı kadarıyla, M. Güneş'in bu görüşleriyle TBKP içinde çok yalnız kaldığı anlaşılıyor. Yalnız kalmayabilir de. Kesin olan bu görüşlerin TBKP içinde çoğunluğu kazanmasının imkansız olduğudur. Böyle bir durumda M. Güneş ve onunla aynı görüşte olanlara, "tartışma hakkını" sonuna dek kullanmalarının kendilerine ve sınıf hareketine ne getireceğinin sorulması gerekiyor. Çünkü savunulan görüşlerle TBKP içinde kalmak büyük bir tutarsızlık ve çelişki olarak ortada duruyor. ■

ÖZEL SAYI VE "ÖZEL MUAMELE"

Dergimizin Ankara bürosunu işgal eden siyasi polis çalışma odasını adeta sorgu dasına dönüştürdü. Dergiye gelen okurlar dahi sorgulanarak bir kısmı DAL hücrelerine konuldu.

Dokuz gün hücrede kaldıktan sonraDGM'ye çıkarılan arkadaşlarımız Ahmet Ak, Aydın Işık ve Haydar Söylemez serbest bırakıldılar.

Cezaevlerindeki direnişlerle ilgili iki sayfalık özel sayıdan dolayı polis, gözaltına alınan arkadaşlarımıza "yasa dışı örgüt üyesi" muamelesi yaptı.

Tutsakların temel hak ve özgürlüklerini ortadan kaldıran 1 Ağustos Genelgesine karşı cezaevlerinde başlatılan açlık grevlerinin, ölüm orucuna dönüşmesiyle tüm ülke geneline sıçrayan eylemler bir mücadele platformuna dönüştü.

Açlık grevindeki tüm devrimci tutuklu ve hükümlülerin insani istemleri yolunda verdikleri bu mücadele; engellenmek, yıldırılmak istendi. Eskişehir Cezaevinden açlık grevinin 35. gününde Aydın ve Nazilli cezaevlerine yapılan (normal beslenme koşularında bulunan insanların bile dayanması güç) ringlerlerde yapılan 15 saatlik "nakille" direnişler bölünmek istendi. Nakil sırasında Hüseyin Hüsnü Eroğlu ve Mehmet Yalçınkaya öl-dürüldü. Bu mücadeleye katkıda bulunan onurlu insanlar (tutuklu alileleri ve yakınları, sosyalist basın ve devrimciler) gözaltına alınarak, işkencelere maruz kaldılar, hücrelerde tutularak susturulmak istendiler.

Dönem Yayıncılık tarafından çıkartılan; Atak, İktidar Yolu, Yeni Demokrasi ve Toplumsal Kurtuluş imzalı "Açlık Grevi Şehitleri Ölümsüzdür" başlıklı Toplumsal Kurtuluş Dergisi Özel Sayısı toplatıldı.

12 Ağustos Pazartesi günü, dergimizin Ankara bürosunun muhasebecisi Ahmet Ak ve dizgi elemanı olarak çalışan Aydın Işık, bürodan hiçbir gerekçe gösterilmeksizin tutulan tutanağa "yakalandı" ibaresi kullanılarak Ankara Emniyeti DAL'ına götürüldüler. Ahmet Ak ve Aydın Işık DAL'da kaldıkları 9 gün süresince insanlık dışı uygulamalara maruz kaldılar. Karanlık, havasız hücrelerde beton zemin üzerinde yatırıldılar, arada bir çıkartılarak üzerlerine su sıktılar. Kabadayakla korkutarak ve sorgularını örgütsel suçlamaları içerecek ifadelere dönüştürmeyi amaçladılar. Bu sırada dergimiz Ankara bürosu siyasi polisçe karakol durumuna dönüştürülerek, tüm kitaplık ve arşiv talan edildi, büro içerisi savaş alanına çevrildi. Dergimizde yeni çalışmaya başlayan İhsan Durukal da dergi bürosunu açtığı için Perşembe günü bürodan alınarak Emniyet DAL'ına getirildi. Büroyu ziyaret eden okuyucular da dergideki karakola düşüp DAL'a götürüldüler. Dergimiz çalışanı Yusuf Şaylan'ın evini bastılar, özel mektuplarına, fotoğraflarına, kitaplarına ve adres defterlerine el koydular. Düzeltmen olarak çalışan Abdullah Keskin'in el yazmalarına el koydular. Keskin, geçen yaz Toplumsal Kurtuluş'çularla beraber Ulucanlar'da yatmıştı. PKK davası sanığı olarak yargılanıp beraat etti. Polis, PKK'dan yargılanan ve beraat etmiş birisinin Toplumsal Kurtuluş'ta niçin bulunduğunu Ahmet Ak'a sordu.

Basın yasalarında yazılı açık hükümlere uyularak hazırlanan bir özel sayı, nasıl "yasak bildiri" olabiliyor? Polis, yasaları çiğniyor; çünkü yasal bir derginin özel sayısından dolayı dergi çalışanlarının ve okurlarının gözaltına alınarak işkence yapılması mevcut yasalarla dahi bağdaşmayan bir uygulamadır. Böylece devlet koymuş olduğu yasaları kendisi çiğniyor.

Bir hafta boyunca dergimizin Ankara bürosu siyasi polis tarafından üs edinilmiş, dergiye gelen Adımlar dergisinden iki kişi, dergi okuyucuları ve özel sayıyı basan matbaa sahibi de dahil olmak üzere toplam 10 kişi 22 Ağustos tarihine kadar DAL hücrelerinde tutularak sorgulandılar.

Gözaltına alınanlar 22 Ağustos'ta Adli Tıp'a götürüldü. Bazılarında 1 hafta içerisinde oluşmuş yara izleri tespit edildi. Haydar Söylemez'e 3 günlük rapor verildi. Aynı gün DGM Savcılığına çıkarıldılar. DGM Savcı Yardımcısı Kemal Ayhan 7 kişiyi serbest bırakırken, Ahmet Ak, Aydın Işık ve Haydar Söylemez DGM yedek üyeliğine tutuklama istemiyle sevkedildi. Yedek üyelik, Ak, Işık ve Söylemez'i serbest bıraktı.

Kurtuluş mücadelesinde bir kişinin bile yıldırılmak, korkutulmak istenmesi on kişinin katılımını doğuruyor. Caydırıcılık tersine bir etki yapıyor bir anlamda katalizör işlevi görüyor. Yüksek bir moralle sonlanan ve kararlılığımızın bilenmesini sağlayan duyarlılığımızın yeni eylemlilik süreçlerine taşınacağına kuşkumuz yok. Toplumsal kurtuluş mücadelemizde baskılar bizi yıldıramayacaktır.

BEKAA VADİSİ'NDE SÖYLEŞİ

Yalçın Küçük

Bekaa Vadisi'nin ortasından bir nehir geçmiyor. Bunun yerine, yer yer çatallaşan dar bir asfalt yol, dağları vadiye indiriyor. Yolda sık aralıklarla ve vadideki yerleşim birimlerinde nerede ise her köşede bir askeri kontrol noktası var; genç milisler, oyun oynar gibi ve neşeli bir biçimde kontrol görevini üstlenmişler. Savaş alanını gezdiren mercedesin şoförü, yıllar önce çalışmak için buralara gelmiş Türkiyeli bir Kürt. Arapçayı Arap vurgularıyla konuşuyor. Genç milislere, genellikle, "Merhaba Refik" diyor, "Selam Yoldaş" anlamına geliyor ve kendisini tanımayanlara ekliyor,"Hizb–il Amal Kurdıstan".

Beyrut'a kadar savaş alanını gezdim. Başkalarına şaşırtıcı gelebilir, ama gördüklerim bana pek şaşırtıcı gelmedi. Ancak bir başka noktada şaşırdım. Kıbrıs'ta Türk Silahlı Kuvvetleri içinde savaşmış ve bir savaş sonrasını yaşamıştım. İnsanlar savaşın hemen arkasından savaş koşullarını bir tür asimile ediyorlar. Yaşamlarının bir parçası haline getiriyorlar ve yaşıyorlar.

İnsanoğlunun bu yaşam tutkusu, bu yaşam alışkanlığı yenileniyor.

Bunu hapishanede de gördüm.

Galiba yaşamın bir özü var, bir de somut biçimleri oluyor. İnsanoğlu bu biçimlere uyumda olağanüstü yetenek gösteriyor.

Bazı insanlar, her somut durumda yaşamın özünü yaşıyorlar.

Kampta bir akşam yemeğinin sonrasında başkanlık çardağının altında, Apo ile gecenin yarısına kadar kadın–erkek ilişkilerini, aşkı ve devrimcinin yaşamında karşı cinsin yerini konuştuk. Dünyanın her yerinde yaşamı ve işini ciddiye alanların yapması gereken bir konuşma olduğunu düşünüyorum. Abdullah Kardeşim, kendi deneyimlerinden de söz ediyordu. PKK, şu anda, arkada bir sevgilinin gerilla yaşamının gerektirdiği titizliğe uymayacağını düşünüyor. Bu alanda katı ilkeler koyuyor.

Vadideki tek bağımsız kamp PKK'ya ait görünüyor. Vadi, tümüyle Demokratik Cephe rengini taşıyor. Ancak Filistinliler kampları terketmiş durumdalar, bazı Filistin kamplarında çeşitli Türkiyeli örgütlerin gerillaları var. Bunlar kendi işlerini görmekle birlikte gerektiğinde Filistin saflarında savaşmayı kabul ediyorlar.

Kampta Başkan Apo ile çok uzun sohbetlerim oldu. Birinci günkü tanışma sohbetlerimizden sonra bütün konuşmalarımız video ile kaydedildi. Tarih konuştuk, uluslararası durumu konuştuk, basının halini konuştuk. Mahir'i konuştuk, Apo, Mahir ve ben aynı fakülteden kaynaklanıyoruz, Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin öğretmenlerini konuştuk, herkes türünden fakülte günlerini hatırlayınca Apo da heyecanlanıyor, hiç umulmadık hocalara selamlarını söylüyor. Tarihi değerlendirmede, Türkiye Devriminin sorunlarında, görüşlerimizin çok yakın olduğunu gördük. Apo da ben de buna hayret etmedik. Apo, "Hocam, sizin teorik yoldan bulduğunuzu biz pratik yoldan buluyoruz" diyordu.

Kampta her devrimin bir bilgi teorisi de olduğuna yeniden inandım.

Mahsum Korkmaz Akademisi'ni, dersliklerini gezdim. Öğrencilerle sohbet ettim. Evde duvarıma astığım kartlarımdan birisini tekrarladım:"Devrimin eşiğinde daha önce kutsal insanlar, bizim için, dinselliklerini yitiriyorlar". Savaş alanını gezerken mihmandarım, "Ne kadar doğru Hocam" dedi. "Buraya gelmeden şu Filistinlileri ne kadar büyütüyorduk!" Avrupa'da işçi olarak çalıştıktan sonra kampa gelmişti ve şimdi Filistinlileri değil kendilerini büyütüyordu.

Kamptan sonra Şam'a geçtim. Sohbetlerimizin ışığında soruları Şam'da formüle ettim. Şam'da, Beyrut yakınlarında, PKK'nın işini bilen, sorumlu ve nazik bir orta kuşak yöneticisi olduğunu gördüm. Şam'daki arkadaşlarım hem son derece nazik ve hem de güvenliğime çok özen gösteriyorlardı, ancak önlemlerini hiç hissettirmiyorlardı.

Türkiye'ye dönünce Olağanüstü Vali Hayri Kozakçıoğlu'nun PKK saflarında savaşanlar arasında hiç Türkçe bilmeyenlerin bulunduğunu söylediğini okudum. Bundan "yabancılar" imajını çıkarıyordu. Silahların da yabancı olduğunu söylüyordu. Silahlar hep yabancıdır, bunu biliyorum. Kampta, hiç Türkçe bilmeyenler olduğunu gördüm. Ancak bunlar Kürtler için yabancı değil Türkiye'nin dışından gelen Kürtlerdi. PKK, artık Türkiye'nin dışındaki ve dünyanın her yanındaki Kürtlerden önemli destek alıyordu

Hafız Esat, Suriye'yi modernleştirmede önemli adımlar atmışa benziyor. Bende Suriye'nin Ata'sı izlenimini bıraktı; Atatürk'ünki gibi her yerde resimleri ve heykelleri var. Hafız, Lübnan ile Suriye sınırını güzel bir otoyol ile ayırmış; yol Şam'ı Beyrut'a bağlıyor. Suriye'den Beyrut'a gümrük kapısından ve bu yolun belli bir yerinden geçiliyor. Biz öyle yapmadık; bir yerde dağı tırmandık. Bunu yapabilmek için Suriye Güvenlik Kuvvetleri'nin görmemesi ve yakalamaması gerekiyor.

Mehmet Ali Birand böyle yapmamış; dağı tırmanmaktan çekinmiş ve gümrükten Lübnan'a geçmiş. Birand'ın mülakatının video kaydı Avrupa'da isteyene gösteriliyordu; ben ilgilenmedim. Ancak yabancı gazetecilerle ve Türkiye'den Nokta'dan Nuray Şirin ve Cumhuriyet'ten Hadi Uluengin'in röportajlarının video kayıtlarını gördüm. Nokta ve Cumhuriyet, bu mülakatları kullanmadı; geçen yıl yaz ayında yapılmıştı.

Nuray ve Hadi ayrılırken PKK, bunlar onuruna, bir tatbikat düzenlemiş; bunun da filmini gördüm. Ben ayrılırken, Apo, "Hocam, arkadaşlar bir tören düzenlemişler" dedi. Herkesle teker teker vedalaştım, en sonda gencecik bir Kürt kızı vardı, "babasının hediye ettiğini" söylediler. PKK, ulus vurgusundan sınıf vurgusuna hızla yol alırken, bu tür "feodal" izler de sürüyor.

Apo'nun yaşamına suikastlar düzenlendiğini biliyorum. Beni yolcu ederken kamptan fazla ayrılmamasını rica ettim. "Bir yere kadar gelirim, hocam" dedi. Gerillalar ayrılışımı, bir köy düğünü örneği, silah sesleriyle noktaladılar. Beni, Hafız'ın otoyoluna kadar götürenler arasında, hiç Türkçe bilmeyen Kürtler vardı. Otoyola yaklaşınca bir makinin arkasında gizlenerek kırmızı mercedesin gelmesini beklemeye başladık. Mercedes geldi, durdu, uzaktan görülüyordu, yirmi yaşlarında beş genç kız indi. Bunlar kampın yeni öğrencileri olacaktı, aynı anda Suriye Güvenlik Kuvvetleri geldiler. Uzun bir tartışma başladı, genç kızları alıp götürmek istiyorlardı. Sonra bıraktılar, sonra bana, "turist" olduklarına inandırdıklarını söylediler. Sonra kızlar yıldırım gibi dağı tırmanmaya başladılar. Makinin arkasındaydım, beni görmediler, yüzleri sapsarıydı, çok korkmuş oldukları anlaşılıyordu. Arkalarına bakmadan soluksuz tırmanıyorlardı.

Arkalarından ise oniki-onüç yaşlarında bir erkek çocuk geliyordu. Oyun oynar gibiydi ve yüzünde sadece bir oyunun heyecanı vardı. Şam'da sordum, babası çatışmada öldürülmüş, yerini almak istiyormuş, Şam'a gelmiş, Apo'dan izin çıkmıyormuş; sonra Apo, "getirin bir hele" demiş, şimdi dağa tırmanıyordu.

Çocuklar korku nedir, bilmiyorlar.

PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan:

'GÜÇLÜKLERİ GERİDE BIRAKTIK'

***Yalçın Küçük:** Değerli Başkan, yazdıklarınızdan ve yayınlarınızdan geçen yaz oldukça kaygılı görünüyordunuz. Şimdi ise rahatlamış ve güvenli gördüm sizi, doğru mu? Kaygılarınızı ve nedenlerini görebildiniz mi?*

Abdullah Öcalan: Bu soruya cevap verirken daha çok son bir yıllık gelişmeleri gözönüne getirerek değerlendirmek gerekiyor. Gerçekten geçen yıl Partimizin resmen kuruluşunun 10. yılını, 15 Ağustos Atılımı'nın 4. yıldönümünü yaşamaktaydık. TC'nin bu yıl için önüne koyduğu önemli bir eylem programı sözkonusuydu. Olağanüstü halin 1987'deki ilanıyla birlikte 1988 yılında kendini tamamen başarıya götürme yılı olarak değerlendirme ve bunun için tüm gücünü ortaya koyma, yalnız ülke içinde, özel savaşla değil, daha çok dış ittifaklarına, NATO'ya dayanarak özellikle Almanya'yı harekete geçirerek Avrupa'daki Parti varlığına darbe vurup terörist ilan ettirerek hassas olan Avrupa kamuoyunun gözünden düşürmek istedi. Ve yine sosyalist sistemin geliştirmek istediği politikayla ilişkili özellikle TKP'yi Türkiye'ye çekerek anti-PKK'cı bir konumda tutup, bunun da hazırlığını geliştirerek bu yılı da böyle çok yönlü bir diplomatik-politik taaruz yılı olarak değerlendirmeye çalışmıştır. İçte de seçimleri bir yıl erkene alıp Evren-Özal ikilisinin varlığını

sürdürmek, özellikle 88'de bu deneyimli ikilinin iktidarını devam ettirmek, onlar için çok önemliydi.

Rejim için çok önemli olan bu yılda özel savaşı tüm yönleriyle geliştirme, tabii bu arada yine komşularla, örneğin Yunanistan'la Davos görüşmeleri biçiminde bir yumuşamaya gitmek, diğer komşu ülkelerle de sınır güvenlik anlaşmalarını geliştirmek, işte bütün bunlar 87'de ve daha çok da 88'de kendilerine göre azami sonucu almak için önlerine koydukları hedeflerdi. En önemlisi de yine Parti içinde belli bir provakasyonu harekete geçirmekti. Bir ucu SHP'nin içinde işbirlikçi ajan çevrelere dayanırken diğer ucu Avrupa istihbarat örgütlerine dayanan ve yine sahte bazı sol gruplarla temasta olacak bir biçimde PKK'yı tasfiye, bu konuda ABD'nin söylediği "Kürt meselesine evet, PKK'ya hayır" PKK içinde "PKK'ya evet Apo'ya hayır" biçiminde bir yüklenmeyle bu yılı kendisi için zafer yılı haline getirmek istiyordu. Kısaca izah edilecek olunursa özel savaş yönteminin planı buydu. Bunu 88'in sonlarına doğru tam başarıya götürmek istiyordu. Biz bunu önceden görüyorduk. Bu tip iç ve dış politikaların nasıl geliştirildiğini yakından yaşıyorduk. Dolayısıyla biz de kendimize göre tedbirlerimizi geliştiriyorduk. Geçen yılki röportajlarda da bazıları sanki TC bu yıl tam sonuç alabilecekmiş gibi bir kanı ifade ettiklerinde biz bilakis mücadelemiz daha da derinlik kazanacaktır, dedik. "Çok sınırlı olanaklarla bugüne gelmesini bilenler bugünden sonra daha güçlü gelişmeleri yaratabileceklerdir" biçiminde bir cevap verdik. Bu temelde çalışmalarımızı derinliştirdik. Özellikle 88 yılı kıyasıya bir mücadele yılı oldu. Kesinlikle üstünlük TC'den yana değildi. Bazı kayıplarımız olmakla birlikte oldukça önemli deneyimler ve kazanımlar sözkonusu oldu.

88 yılında en önemlisi de Parti içinde belli bir provokasyonu harekete geçirmekti. Bir ucu SHP'nin içindeki işbirlikçi-ajan çevrelere dayanırken, diğer ucu Avrupa istihbarat örgütlerine dayanan ve yine sahte bazı sol gruplarla temas halinde PKK'yı tasfiye, bu konuda ABD'nin söylediği Kürt meselesine evet, PKK'ya hayır', PKK içinde"PKK'ya evet, Apo'ya hayır" biçiminde bir yüklenmeyle bu yılı kendisi için zafer yılı haline getirmek istiyordu

***Yalçın Küçük:** 89 yılını nasıl değerlendiriyorsunuz?*

Abdullah Öcalan: 1989 yılının başlangıcından itibaren kazanımlar daha da derinleştirildi. Eski dönemlerle kıyaslanamayacak biçimde Parti içinde bir netleşme, güçlenme ve birçok mevziye daha sağlam yerleşme gerçekleşti. Öyle ki 89 Bahar Atılımı ile birlikte gerçekleştirilen eylemler Parti tarihimizde şimdiye kadar yaptığımız eylemlerin bütününün hacminden daha fazladır. Yine şimdiye kadarki eylemlerde kayıpları gözönüne getirdiğimizde kaybın çok az olduğu ve yine güçlenme, büyüme anlamında bu birkaç yılda, geçen üç–dört yıldan daha fazla bir katılım oldu. Bütün bunlar içinde bulunduğumuz şu dönemde daha da gelişiyor ve gelişmeler tüm hızıyla sürüyor.

89'un ikinci yarısına girerken Parti gerçekten oldukça yetkin bir konumdadır. Silahlı mücadele cephesinde ve şehir faaliyetlerinde gelişme vardır. Hiçbir mevziden geri çekilmediğimiz gibi, mevzilerin derinliğine, genişliğine daha da pekiştirilmesi sözkonusudur. Parti içi yapının oldukça netleşmesinde tam başarıya gidilmesi dayatılan tüm provakatif çaba ve anlayışların boşa çıkarılması sözkonusudur. Bütünüyle Partinin yaşadığı bir direnme, direnmeden de öteye bir saldırıya geçme gücüne ulaşılmıştır. Bütün bu hususlar bizim neden daha rahat –basit anlamıyla değil– ve daha önce de olduğu gibi kendimize güvenmede, ama tedbirli olma anlamında, gerekli dikkat ve duyarlılığı hiçbir zaman elden bırakmayarak, dün olduğu gibi bugün de önemli gelişmelerin yaratıcıları olarak kendimizden de emin bir biçimde hareket ettiğimize açıklık kazandırmaktadır.

***Yalçın Küçük:** Geçen iki yılı; ;sizi, hareketinizi ve dostlarınızı topyekün mağlup etme yılı sayabiliyor musunuz?*

Abdullah Öcalan: Evet, TC'nin böylesine bir yönelimi vardır. Bir önceki sorulara cevapta da belirttiğim gibi amaç bu olmakla birlikte biz tersine çevirdik ve bu yılı Partimizin en çok güçlendiği büyük direnme, büyük tecrübe kazanma ve geleceğe birçok yönüyle daha da güçlü bir biçimde hazırlanma biçiminde bir yıl olarak kapattık. Kayıplarımız var, ama kazanımlarımızı gözönüne getirdiğimizde kesinlikle Parti tarihimizin en güçlü direnme yılı diyebileceğiz. Bu yılın sağlam değerlendirilmesi, Partimizin ileri gitmede ihtiyaç duyduğu bütün dersleri ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla özel savaşın bu yıl da büyük darbe yiyip amacına ulaşmaktan çok uzak kaldığı ve savaşın gidişatının daha çok lehimize geliştiği ortadadır.

***Yalçın Küçük:** Apo Arkadaşım, ben hep dış mücadelenin aynı zamanda bir iç mücadele olduğunu yazıyorum. Sizde nasıl oluyor? Bu dönemde bir iç mücadele yaşadınız mı?*

Abdullah Öcalan: Çok zordur. Parti içi mücadelenin Parti dışı mücadele ile ülke içi mücadelenin, ülke dışı mücadele ile sıkı sıkıya bağlantısı vardır. Ve biz bunu kendi pratiğimizde yoğun bir şekilde hissettik. Bu iki mücadele arasındaki ilişkiler son derece somuttur. Bize Avrupa'dan dayatılan bir provokasyonun TC ile bağlantısını tespit etmekte hiç zorlanmadık. Sistemin istihbarat örgütleri ile ilişkisini tesbit etmekte zorlan-

madık. Ama aynı zamanda Parti içinde dayanmak istedikleri unsurların zayıflıklarını tesbit etmekte de zorlanmadık. Parti içinde ufak bir bozguncu çabanın nasıl ucunun ta TC'ye, emperyalist metropollere dayandığını gördük. Neredeyse sistemlerin birbirleri ile yürüttükleri mücadelenin bir benzerini de biz yaşadık. Yani sistemlerin birbirlerinin içine kadar sürdürdükleri mücadeleleri, aslında bütün cephelerde savaşmanın bir sonucudur. Bu sadece bir ajan faaliyeti veya bir ayrıntı değildir. İç işlerine karışmama sözü bu anlamda sahte bir sözdür. Veya aynı şey kendi pratiğimiz için de geçerlidir.

olan çabalarına karşı devrimci kozmopolitizmi bir o kadar açıktır. Aynı şekilde devrimci yurtsever mücadelenin enternasyonalizmi de bir o kadar açıktır.

Yalçın Küçük: *Yayınlarınızdan ve buradaki sohbetlerinizden dış dünyayı ve söz uygunsa dış dünyanızı titizlikle izliyorsunuz. Dostlarınızı ve düşmanlarınızı iyi tanımak için mi?*

Abdullah Öcalan: Bu sadece dost–düşman kavramına açıklık getirmek için değil, bu, her teorik faaliyette mevcut pratik gelişmelerle bağlantı oranında doğruya, hakikate yaklaşım gerçeğine bağlıdır. Günümüzün düşman ve dost olması gereken güçlerini değerlendirirken, daha çok teorik ve ideolojik yaklaşımlarımızı derinleştirmeye özen gösteriyoruz.

Dış dünya ile ilgilenme hemen bir mevzi sağlamak için değildir. Şu sabırlılığı, olgunluğu biz kendimizde yarattık: Düşmanın dayatması dostların olumlu veya yetersiz yaklaşımlarından ürkerek veya heyecana kapılarak köklü inançlarımızdan taviz verme, canalıcı pratik adımdan taviz verme sözkonusu olmamalı, olmamıştır. Bu konuda çok dikkatli davranıyoruz. Dost, düşman değerlendirmelerimizi daha çok ideolojik doğrultumuzu güçlendirmede, politik hattımızı daha detaylandırmada bir durum değerlendirmesi çerçevesinde anlamaya çalışıyoruz. Özellikle daha fazla özgücümüze güvenme gerektiğini bu değerlendirmelerden çıkarıyoruz. Örneğin dostlarımızda daha fazla dayan-

Yalçın Küçük: *Peki, iç ve dış mücadele bağının yanında mücadelenizde bir sınıfsal bağ da görüyor musunuz?*

Abdullah Öcalan: Yürüttüğümüz sınıfsal mücadele ulusal mücadeledir. Ulusal mücadelemiz enternasyonalist mücadeledir.

TC açısından Parti içindeki bozgunculuk provokasyondur. Provakasyon TC ile ilgilidir ve o da sistemle ilgilidir. Aralarına fazla mesafe koymanın anlamı yoktur. Mücadele devletler düzeyinde olduğu kadar ciddi savaşım içinde olan örgütlerde de, hele hele bu uzun zamandan beri bu konuda direngenliğini kanıtlamış bir örgütte. Burada içte verilen mücadele ile dışta verilenin bütünlüğü açıktır. Olumlu gelişmelerin niteliği açık olduğu kadar olumsuz yanı TC'nin hizmetinde

ma güveni varsa bu dayanmanın fazla ileriye götürülmemesi, hatta mümkünse daha fazla yine özgüce dayanılması ve bel bağlayıcı anlayışlar varsa onlardan uzak durulması biçiminde bir sonuç çıkardık. Düşmana da hakeza. Örneğin Türk sömürgeciliği çok acımasızdır. Emperyalizm ise "işte anlayışlı olabilir" biçimindeki sahte ikilemin geçersizliğini kanıtladık.

'88 yılı kıyasıya mücadele yılı oldu. Bazı kayıplarımız olmakla birlikte önemli deneyimler ve kazanımlar elde ettik.'89 yılı Parti tarihimizin en güçlü direnme yılıdır

Yalçın Küçük: *Dost–düşman değerlendirmesinde Avrupa'ya, Avrupa demokrasisine nasıl bakıyorsunuz?*

Abdullah Öcalan: Avrupa demokrasisi de bizim için en az Türk demokrasisi kadar sakattır, işkencecidir ve dolayısıyla bel bağlanmaması büyük önem taşır. Bel bağlamak bu anlamda sağ, sadece sağ tasfiyeci tutumlara değil, giderek kişinin kişiliksizleşmesine ve ihanete düşmesine yol açabilir. Yurtdışı pratiğinde biz bunlara yakından tanık olduk. Ama şunu da gördük ki, düşmanı daha somut ve bütün yönleriyle görmek bir gerçek iken aynı zamanda dostları da daha somut görmek, dostluğun ne olduğunu anlamak hem çok değerli bir olay ve hem de fazla bel bağlanılmaması gereken bir durumdur. Dostlukların çok zor inşa edilebileceği ama basit yıkılabileceği dolayısıyla dostluklar konusunda çok hassas olmak gerektiği düşüncesi bizde hasıl olmuştur. Türkiye'deki güçlerle bu anlamda saygıdeğer dostlukların gelişmediğini belirtmeliyim. Dostluk adı altında birbirini kandırma, ahbap–çavuş ilişkisi ve basit çıkarlar sözkonusu oldu mu hemen dostluklardan vazgeçme anlayışı egemendir bizde. Bunun çok tehlikeli bir dostluk anlayışı olduğunu belirtelim. Bir kahvenin kırk yıl hatırı varsa, kurulan sıradan bir dostluğun da böyle kırk yıllık hatırı olmalıdır. Dostluk zor kurulur ve çok değer vermek gerekir. Kolay kolay vazgeçmemek gerekir. Basit çıkarlar sözkonusu olduğunda leke düşürmemek gerekir. Çıkardığımız en önemli sonuçlar da budur, dost ve düşman kavramına yaklaşımımız da.

Yalçın Küçük: *Başkan, henüz ayrıntılarını çözemediğimiz ancak Washington'un bir "Kürt politikası" olduğu anlaşılıyor. Siz bunu nasıl görüyorsunuz?*

Abdullah Öcalan: Washington'un oldukça sinsi bir biçimde hiç de ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesine saygınlığı olmayan politikasını Kürt meselesinde de geliştirmek istediğini belirteyim. **Bu politika, uyanan bir dev olan Kürt halkının devrimine karşı çok sinsice yaklaşmaktadır.** Bu devrim daha ilk adımlarını atmadan ona tuzaklar hazırlamaktadır. Bu konuda hatta denilebilir ki Türk burjuvazisinin o sığ, beynini çalıştırmaz, et kafası karşısında CIA ve Washington'un Türk burjuvazisinin Kürt devrimi ile karşılaşacağı büyük zorlukları görüyor. Adeta onun adına, onun çıkarını düşünüyor. Washington'un Türk burjuvazisinden daha akıllı bir biçimde böylesine bir politikaya sarılmasının nedeni çok güçlü bir Kürt devriminin mevcudiyetine inanmasından kaynaklanıyor. Dar bir sahada gelişen bir Filistin devriminden duyduğu korkuyu, gördüğü zararları gözönüne getirdiğimizde Kürt, onun başına dünyayı yıkabilecek, bölgeyi altüst edebilecektir. Evet bunları çok iyi gördüğü için PKK önderliğinde çok sınırlı da olsa ortaya çıkan Kürt devrim gerçeğinden ürktüğü için, bütünüyle bir Kürt politikası oluşturma gereği duydu.

Son CIA raporuna ilişkin bir bölüm Hürriyet gazetesinde 28 Haziran tarihinde yayımlanmıştır. CIA bu raporunda "PKK" diyor, "dünyanın en tehlikeli terör örgütüdür". Siz bunu "PKK şu anda dünyanın en tehlikeli devrim örgütüdür " diye anlayınız. Bundan çıkan sonuç şudur: Washington PKK'nın geliştirmek istediği Kürt devrimci siyasetine karşı tehlikeli bir karşı-devrimci politika oluşturma çabası içindedir. Bunun en özlü ifadesi Dış İşleri Bakanlığı'nın değerlendirmelerinden de yansıtıldığı gibidir; "Kürt meselesine evet, PKK'ya hayır." Aslında Kürt meselesine evet demesi sahtekarlıktan ibarettir. PKK'yı önlemenin bir adımı olarak Kürt meselesine sarılıyor. Bunun için Serxwebun'un doksanıncı sayısında incelediğimiz gibi emperyalizme bağlı bir işbirlikçi güruh oluşturmak istiyor.

Parti içinde ufak bir bozguncu çabanın nasıl ucunun ta TC'ye, emperyalist metropollere dayandığını gördük. Neredeyse sistemlerin birbirleri ile yürüttükleri mücadelenin bir benzerini de biz yaşadık. Yani sistemlerin birbirinin içine kadar sürdürdükleri mücadele aslında bütün cephelerde savaşımın bir sonucudur

Bu konuda bazı çabalar vardır. Barzani'nin ABD'ye gittiği yoldan günümüzde Talabani'nin gitmesi Güney'deki Kürt hareketinin tasfiyesi sürecinde bunları bünyesine çekmesi, hatta mülteci kampları sorununda da görüldüğü gibi, o mülteci kamplarını bir maket çözüm odağı olarak göstermesi ve bunun için Türkiye ile birlikte hareket ederek uzun vadeli çabalara girmesi

sözkonusudur. Yine Alman emperyalizmine belirgin bir rol yüklenmiştir. İşte PKK'yı ezmede belli başlı politikaların özellikleri bunlardır.

Yalçın Küçük: *Başkan, sıcak pratiğin içindesiniz. Washington'un politikasının uçlarını herhalde görüyorsunuz.*

Abdullah Öcalan: Türkiye burjuvazisine ve genel kurmaylığına bazı dayatmalarda bulunuyorlar. Bunda bazı adımlar atabilirler de. Fakat bütün bunlar gelişen devrimimize karşı, sınıf temeli kendisine son derece bağımlı ve son derece ulusal inkarcı bir konumda olan işbirlikçi Kürt çevreye dayanma, ona taze kan verme ve bunları da esasta devrime, günümüzde de PKK'ya karşı kullanmak içindir. Devrim tehlikesi geliştikçe bu politikaları netleşmekte ve su yüzüne vurmaktadır. Mümkünse bunu Sovyetler'e de tıpkı Filistin meselesinde olduğu gibi dayatarak görüşmeler yoluyla sorunu halletmek isteyebileceklerdir. Daha da açıklanacak olursa Ortadoğu'da gelişecek olan Kürt devrimine karşı daha şimdiden Moskova'yla da işbirliğine yönelerek Afganistan ve Filistin'de görüldüğü gibi birlikte, devrim daha alevlenmeden sorunu soğutmak ve biriki kırıntı ile sınırlandırmayı amaçlamaktadır. Buna "kültürel özerklik" diyorlar. Bunun sınırı ve ne olduğu belli değildir. Ama en azından ört–bas etme gerekçesi olarak da böyle sözümona halkımıza layıkmış gibi ileri sürebilirler. Türk burjuvazisi bunu böyle kabul etmek istemeyecektir. Ancak çok büyük bir zorlanma ile karşılaştığında kabul edebilir, o da devrime karşı eğer yararlı bir nesne ise buna yanaşabilecektir. İşte Washington'un Kürt devrimine karşı içine girmek istediği son politik yönelimlerini kısaca böyle özetleyebiliriz.

Dost-düşman değerlendirmelerimizi daha çok ideolojik doğrultumuzu güçlendirmede yine politik hattımızı detaylandırmada da bir durum değerlendirmesi çerçevesinde anlamaya çalışıyoruz. Özellikle daha fazla özgücümüze güvenmek gerektiğini bu değerlendirmeden çıkarıyorum.

Yalçın Küçük: *Sovyet dış politikasının temeli iç işlerine karışmama" ilkesidir. Bunu zaman zaman diğer uca kadar götürebiliyorlar. Ancak World Marxist Review'de sosyalistlerin ilgisizliğini eleştiren "okuyucu mektupları" çıkmaya başladı. Ayrıca Sovyetler'de bu yıl konuyla ilgili ilginç kitaplar yayımlanıyor. Bir ilginin başlangıcı sayabilir misiniz?*

Abdullah Öcalan: Kesinlikle evet. Nasıl ki ABD yeni bir Kürt politikasına ısınmaya çalışıyorsa Sovyetler de kendi sistemlerinin gereği ve daha önceki Kürt meselesine yaklaşımlarını gözönüne getirerek kıpırdanmaya başlıyor. Daha önceki Sovyet–Türk politikasının özü Kürt meselesini bir tarih meselesi, bir etnik mesele ve daha çok da bu etnik meseleyi inceleme-araştırma konusu yapmaktı.

Avrupa demokrasisi de bizim için en azından Türk demokrasisi kadar sakattır, işkencecidir ve dolayısıyla bel bağlanmaması büyük önem taşır. Bel bağlama, bu anlamda sağ, sadece sağ tasfiyeci tutumlara değil, giderek kişinin kişiliksizleşmesine ve ihanete düşmesine yol açabilir.

Eğer Kürtler Güney'de görüldüğü gibi bir hareket durumuna gelmişlerse burada çıkarları gereği kendilerine bağımlı olan ve çıkarlarına elveren devletlerle ilişkilerde kullanma biçiminde bir politik durum sergilenmiştir. Bu politikanın günümüzde özellikle PKK önderliğinde gelişen ulusal kurtuluş mücadelemiz karşısında yetmezliğe düştüğü anlaşılmaktadır. PKK'nın önderlik ettiği ulusal kurtuluş mücadelesi bu klasik yaklaşıma yaşam hakkı vermiyor. Bunu adeta teşhir ediyor ve halk nezdinde itibarını oldukça daraltmış bulunuyor. Sovyetler'in bunu görmemesi mümkün değildir. Bu yetersizliği görüyorlar ve yumuşak bir biçimde Kürt meselesine yeni yaklaşımlar geliştirmek istiyorlar. O yayımlanan mektuplar olsun, yeni yeni çıkan kitaplarda olsun, işte tüm bunlar yeniliğin kanıtıdır ve eğer ülke çapında devrimci mücadele hızlanırsa bir yandan ABD ile bu meseleyi görüş masasına getirmek diğer yandan bölge güçleri ile örneğin Bulgaristan Türkleri meselesinde olduğu gibi bunu vesile yaparak Türkiye ile daha önce ortak yürüttükleri ilişkilerini gündeme getirme durumları sözkonusudur. Öyle anlaşılıyor ki daha çok bizim mücadelemizin yol açtığı devrimin Ortadoğu dengelerini etkilemesi biraz özlemlenebilmekte. Önemli bazı siyasi sonuçları ortaya çıkarabileceği anlaşılmakta ve daha şimdiden buna yönelik tedbirlilik anlamında inceleme–araştırmaları yoğunlaştırıyorlar, kitaplar çıkarıyorlar, bazı sondajları gerçekleştiriyorlar. Sovyetler'in Kürt meselesine yönelik yeni politik yönelimini böyle değerlendirebiliriz.

Yalçın Küçük: *Apo Kardeşim, Kürt hareketi, Türkiye'nin doğusunda uzun yıllar geri kaldı. Kemalizm radikalleşmesini önledi. Şimdi İran ve Irak'taki hareketleri çok geride bırakmış görünüyor. Bu eşitsiz gelişmeden bir tehlike çıkarıyor musunuz?*

Abdullah Öcalan: Hayır. Tehlikeden ziyade olumlu tarihi bir gelişmenin başlangıcı olarak değerlendiriyoruz. Irak ve İran Kürt hareketlerinin bilinen sosyal tarihi, coğrafi yapıları nedeniyle zaten fazla gelişme gösteremeyecekleri bizim tarafımızdan daha önce çeşitli değerlendirmelerde iyici vurgulanmıştı. Biz bunların böylesine bir yenilgiye düşeceğini ta 1975'lerde görüp değerlendirebiliyorduk. Onların ideolojik–politik yaklaşımlarının, savaş biçimlerinin, mücadele tarzlarının sonuç yaratmayacağını, er–geç tasfiye olmaktan kendilerini kurtaramayacaklarını biliyorduk. Dolayısıyla bir gerileme içine girmelerini yadırgamamak, bunun yanında mücadelemizin yükseliş göstereceğini o zamanki değerlendirmelerde çok açık bir biçimde belirttik.

Manifestomuz (Devrim'in Yolu) yeniden okunursa ne kadar isabetli yaklaşıldığını ta 70'lerin ikinci yarısında görmek mümkündür. Kemalizmin sert bir darbeyle klasik aşiretçi feodal Kürt önderliğini ezdiği ve onların şahsında Kürt meselesini mezara gömdüğünü iddia ettiğini biliyoruz. Ama bizim ideolojik–politik olarak sosyal dayanak ve de coğrafi zemini isabetli seçişimizle Kemalizmin politikasını yerle bir edeceğimizi, onu işlemez kılabileceğimizi, Kemalizmi ülkede, bölgede ve dünyada adım atamaz duruma getirebileceğimizi çok iyi biliyorduk ve bugün sınırlı da olsa bu gelişmeleri görüyoruz.

Biz gelişmelerin henüz başlangıcında olunduğunu söylüyoruz. Amansız koşullarda 12 Eylül faşizmi gibi bir rejime karşı böylesine bir direnmeyi geliştiren hareketimizin bundan sonra özellikle kendini biraz daha yetkinleştirmesiyle mevzilerini biraz daha pekiştirmesiyle büyük atılımlar yapacağına inanmak gerekiyor. İnanmak için çok değerlerin olduğunu söylemem gerekir. İnanıyoruz ki yakın bir süre içinde daha şimdiden birçok alanda görüldüğü gibi yurtdışında, diğer parçalarda PKK'nın ideolojik–politik önderliği kesin zafer kazanacaktır. Yine başta Botan Bölgesi olmak üzere stratejik dağlık alanlarda silahlı mücadele kesin oturmuştur ve gelişim göstermektedir. Kitlenin cephesel hareketlenmesi gelişim süreci içine girmiştir. Bütün bunlar, bütün parçalarda Kürt halkının büyük bir ulusal birliğe doğru aynı zamanda ve ortak doğrultuda ayağa kalktığını da göstermektedir. Dolayısıyla bizim bu gelişmeden endişe duymamız şurda kalsın, tarihi bir devrimci dönemin, yalnız Kürt halkı için değil, bütün Ortadoğu halkları için bir ümit ışığı olarak geliştiğini belirtmek mümkündür. Aynı zamanda bundan büyük sevinç duymak, büyük enternasyonalist değeri olan böylesine bir devrime karşı daha gerçekçi düşünmek, buna karşı daha dostça davranmasını bilmek büyük önem taşır.

Yalçın Küçük: *Şunu sormak istiyorum: Kemal Paşa ve Kemalist hareket başlarken daha radikal ve sosyalist hareketleri temizleme gereği duydu. Çerkez Ethem'i ve güçlerini tasfiye etti. Sizin için bir benzerlik biçimsel olan ama özü tam tersi- çıkarılabilinir mi?*

Abdullah Öcalan: Bilindiği gibi Kemalistler çok çeşitli oyunlarla komplo ve provakasyonlarla, sınıflararası modern mücadele ölçülerini hiçe sayarak polisiye yöntemlerle belirtilen güçleri tasfiye etti. PKK ise, düzenin, sömürgeciliğin sızması olan güç ve anlayışları redederek, bilimsel sınıf mücadelesini yani Leninizmi esas alarak tasfiyeciliğin tasfiyesi kuralını işletti.

M. Kemal'in tasfiye ettiği güçler o dönemin daha ilerici, daha demokrat ve komünist güçleriydi. Esas olarak bunları ezdi. Bizim hareketimizde de, partinin bütün ideolojik–politik örgütsel gelişmesine musallat olmuş onu geliştirmemek için bütün bozguncu çabaları sergilemiş çok tehlikeli feodal, küçük burjuva kırması unsur ve anlayışlar sözkonusu idi. Parti uzun süre bunlarla mücadele etti. Doğduğu günden günümüze kadar diyebiliriz. Dışımızdaki grupların da aynı sınıf temeline dayandıklarını, iğdiş olduklarını, bırakalım devrimci eylem, Kemalizme yönelme anlamında basit bir direnmeyi geliştirme durumunda olmadıklarını çok iyi biliyoruz. Parti, dışta bunlarla özellikle de ideolojik–politik mücadelesini sürdürüp sonuçlandırdığında benzer bir gelişmenin Parti içinde de kendisini hortlatmak istediğini söyleyebiliriz. Bunlarla da kıyasıya bir mücadele sözkonusu oldu. İdeolojik grup aşamasında politikleşme ve askeri mücadelenin gelişme dönemlerinde bütün bunlar ortaya çı[illegible]. Bu unsurlar fırsat bulduklarında arkadan hançerlemekten tutalım, her tü[illegible] kara sevda bağlılığa kadar yöntemlerle Partinin özlü gelişmesini bozmak, frenlemek ve engellemek istediler. Bu konuda verilen mücadele tarihsel bir öneme sahiptir. Dışta, ilkel milliyetçiliğin, sahte küçük burjuva reformist milliyetçiliğin yenilmesiyle nasıl ki modern radikal ulusal kurtuluşçuluğa imkan hazırlamışsa içte de uzantılarının –bunlar özellikle TC-Kemalist etkilerdir, Ortaçağ kalıntılarıdır- bu etkileri taşıyanların şu veya bu biçimde etkisiz duruma getirilmeleriyle proleter sınıf önderliği, devrim[illegible] radikal ulusal kurtuluşçuluk büyük bir ivme kazanmıştır. Anlamı ilerde daha iyi anlaşılacaktır.

Washington'un dar bir sahada gelişen bir Filistin devriminden duyduğu korkuyu, gördüğü zararları gözönüne getirdiğimizde, Kürt devrimi onun başına dünyayı yıkacak, bölgeyi alt-üst edecektir.

Bir gelişmenin sağlanması gerçeği vardır. İlerde daha kapsamlı değerlendirmeler sözkonusu olduğunda bunun Türkiye devrimine, bölge devrimine yansımalarının olacağını belirtebiliriz.

Yalçın Küçük: *Öcalan Kardeşim, dış dünya sorusuna dönmek zorundayım. Washington -Türkiye ve diğer Kürt hareketleri ile anti-PKK bir eksen oluşturabilir mi, şansı var mı?*

Abdullah Öcalan: Bu soruya da önceki sorularda, parçalı da olsa karşılık vermeye çalıştık. Çok somuttur, Washington'un "Kürt meselesine evet PKK'ya hayır" demesi ve yine provakasyonun "PKK'ya evet Apo'ya hayır" demesi bunların hepsi birleşiyor. ABD işbirlikçi Kürt önderlerini Washington'a çağırdı, NATO Genel Sekreteri Wörner "Kültürel özerkliğe evet PKK'nın dayattığı ulusal kurtuluşa hayır" yaklaşımını ortaya koydu. Bunların hepsi demeçlerle basına yansımış gerçeklerdir. Yine provakasyonun bizzat yayımladığı yazıda vardır.

ABD, Ortadoğu'da gelişecek olan Kürt devrimine karşı daha şimdiden Moskova'yla da işbirliğine yönelerek bir Afganistan ve Filistin'de görüldüğü gibi, birlikte devrim daha alevlenmeden sorunu soğutmak ve bir-iki kırıntı ile sınırlandırmayı amaçlamaktadır. Buna "kültürel özerklik" diyorlar. Bunun sınırı ve ne olduğu belli değildir

Yine diğer Kürt grupları denilen örgütlerin aynı biçimde PKK'ya saldırıları vardır ve insan hakları "kültürel haktır" dedikleri çabaları hep birlikte Avrupa'da nasıl geliştirmek istediklerini insan çıplak bir gözle görebilir. Bütün bunlar birleştirildiğinde PKK'nın devrimci ulusal kurtuluş temelinde gelişen ama sosyalizmi amaçlayan mücadelesi, Washington'un PKK'yı en tehlikeli ve birinci sırada terör örgütü olarak nitelemesine yol açıyor; PKK gerçeğine ve devrimci mücadelesine alçakça bir koalisyonun varlığını gösteriyor. Veriler bu konuda son derece somuttur.

Yalçın Küçük: *Yazılarınız ve buradaki konuşmalarınız hareketinizi en azından yoksul köylülüğe ve giderek işçi ve emekçilere dayandırmaya başladığınızı gösteriyor. Bu yeni düşmanlar demek değil mi?*

Abdullah Öcalan: Şüphesiz sınıf temelimizi işçilere, yoksul köylülüğe ve aydın gençliğe dayandırmamız düşmanlarımızın sayısını artırır. Ancak sağlam bir sınıf temeline dayandığımız için taktiklerimize daha bir geçerlilik kazandırır. Belki bazı çürük öğeler tasfiye ol[illegible] abilecektir. Ama daha fazla sınıf temeline oturmamız anlamında ve ülkede sınıfsal ayrışmanın çok yoğun olduğu gözönüne getirildiğinde PKK'[illegible]dan itibaren daha fazla ideolojik [illegible] sağlamlılığa ulaşması bunun da sın[illegible] köy-

lülük, işçi ve aydın gençliğe dayandırması çok önemli bir belirleyiciliği olan başta kazanılmış bir gelişmedir.

Bazıları aile bağlarından kurtulmayı PKK'nın düşmanlarının artması biçiminde değerlendirmişse de, belirleyici olan halkın özgücüdür. Ona doğru işlerlik kazandırarak doğru bir temelde yaklaşmayı mümkün kıldığımız için de halkımızın büyük dostluğunu, topluluğunu ve birliğini kazanmamız sözkonusudur. Buna dayanarak söyleyebilirim ki dünyanın bütün gerici güçleri birleşse de bu büyük devrimi önleyemeyeceklerdir. Yine inancımız şudur ki; dünyanın bütün ilerici insanlığı sosyalist ve demokratik güçleri daha da çok bu sınıf temeli üzerinde yükselen hareketimizi tanıyacak ve destekleyeceklerdir.

PKK'nın başlattığı mücadele karşısında Sovyetler, bugüne kadar sürdürdükleri politikanın yetmezliğini görmeye başladılar. Bu yetmezliği görüyorlar ve yumuşak biçimde Kürt meselesine yeni yaklaşımlar geliştirmek istiyorlar

Yalçın Küçük: *Anladığım kadarıyla Türkiyeli ve yabancı gazeteci ve yazarların ziyareti sıklaşıyor. Sosyalist ülkeler ne âlemde?*

Abdullah Öcalan: Onlardan da bazıları ilişki içinde olmak istediler. Kişisel ziyaretler veya bazı ajansların ilişkileri sözkonusudur. Biz genelde olduğu gibi bunlara da fazla itibar etmiyoruz. Mücadelemizin şu anda yaygın bir propagandaya ihtiyacı olduğu k..ısında da değiliz. Çok sayıda gazeteci gelmek ister, televizyon kurumları röportaj yapmak ister, bunlara fazla önem vermiyoruz. Çünkü sadece iyi bir propaganda ile iyi bir imaj yaratmaya ihtiyacımız olmadığı gibi bu araçlarla da fazla gelişme kaydedeceğimiz inancında değilim. Esas itibariyle propagandamızın eylemimiz olduğu, eylemimizin de Partimizin her düzeyde yürüttüğü çabası olduğu açıktır. Diğer birçok özellik dışa bel bağlayan, güçlerin yaptığı gibi dış propagandaya aşırı önem verme, küçük bir olanağı aşırı abartma, bizce çok anlamsızdır. Bizim açımızdan böyle çok olanak olduğu halde bunlara fazla önem vermiyoruz.

Ancak bazı değerli dostluklara büyük önem veriyorum. Örneğin özellikle geçen yılki röportajın amacı Türkiye halkına bir rapor sunmaktı. Biz kendimizi Türkiye halkına karşı birinci dereceden sorumlu gördüğümüz için ona bir rapor iletme gereğini duyduk. Röportajcı buna söz verdiği için bu röportajı yaptık. Bundan başka bir anlamda bu röportajı yapmadık. Özü yine Türkiye devrimine eğer çıkış yaptırabilecekse böylesine bir röportajı biz uygun görebiliyoruz. Yine örneğin bir Alman kamuoyuna eğer iyi bir mesaj iletilebilecekse böyle bir imkanı sınırlı olarak değerlendirebiliriz. Bunun dışında bu yöntemleri tasvip etmiyoruz.

Sosyalist ülkelerin de bu konuda bir anlayışı olduğundan bunlar bu konuda daha değişik bir ilişki esprisi içinde oldukları için bu ilişkiler fazla önplana çıkarılacak durumda değildir.

Yalçın Küçük: *Başkan, politika bir vurgu sanatıdır. Politika, piyanonun tuşlarına vurarak yapılıyor. Son zamanlarda Türkiye devrimine vurgularınızın arttığını anlıyorum. Eşitsiz gelişmenin bu aşaması sizi zorluyor mu?*

Abdullah Öcalan: Hayır, bu konuda eşitsiz gelişmelerin bizi zorlamasından ziyade Türkiye devriminin zor bir dönemden geçtiğini bildiğimiz için piyanonun tuşlarına gittikçe sert vuruyoruz.

Türkiye devrimcileri belki piyano sanatından zevk alırlar. Deyim bu anlamda ise daha güzel mesajlar yollamak sık sık Türkiyeli devrimci kardeşlerimize sesimizi duyurmak istiyoruz. Zayıflar, çok hata yapmışlar. 12 Eylül faşizmi içte ve dışta onları işlemez duruma getirmiş. Bunu kendi pratiğimizde çok iyi görüyoruz. Buna hani zor durumda olan bir kardeşin daha da fazla acı çekmemesi için inançlarıyla muazzam direnişlerin sonuçlarının boşa gitmemesi için mutlak bir çıkış bulmaya hakkı oldukları için ve biz de buna inandığımız için sık sık vurgulama yapıyoruz. Ve sık sık nasıl destek ve dayanışma içinde olabiliriz diye düşünüyoruz. Bize en kötü sözleri söylesinler, eskiden olduğu gibi haksız eleştirilerde bulunsunlar bunlara önem vermiyoruz. Çünkü, şuna iyi inandık ve gördük ki bunları faşizme karşı desteklemek yerindedir. Bunların PKK'ya karşı tavır almak yerine, faşizmin bunları tasfiye etmesini gözönüne getirerek, emperyalizmin özellikle vurup da bunları eritmesini dikkate alarak biz onlara karşı enternasyonalist görevlerimizi yerine getirmek istiyoruz. Bir dönemler Doktor Hikmet Kıvılcımlı'nın dediği gibi artık günümüzde büyük kardeşin küçük kardeşe fazla yardımı sözkonusu değildir. Büyük fazla yaşlandı veya çürük bırakıldı. Ona karşı küçük kardeşin bir büyümesi sözkonusudur. Daha güçlü kuvvetli olması sözkonusudur. Zor durumdaki büyük kardeşine karşı görevini yerine getirmek istiyor. Sadece bu nedenle piyanoya, piyano tuşlarına daha sık basıyoruz.

PKK, düzenin sızması olan güç ve anlayışları reddederek, bilimsel sınıf mücadelesini, yani Leninizmi esas alarak tasfiyeciliğin tasfiyesi kuralını işletti

***Yalçın Küçük:** Hücuma yaklaşmadan önce Dev-Yol'un sizi çok meşgul ettiğini sanıyorum. İki cepheli bir mücadele mi, yoksa bir cephede iki mücadele mi düşünüyordunuz?*

Abdullah Öcalan: Dev-Yol'un sorunu bizim açımızdan 82'lerde önem taşıyordu. O dönemde halen şu veya bu biçimde bazı direnişçi öğeleri vardı. Bunlar yakalanmamışlardı. Çok geniş bir kitle temeli de vardı. Biz yine diğer Türkiyeli devrimci güçlere karşı olduğu gibi başta bunlara karşı tutmak istediğimiz espri, mevzilerimizde yer vermekti. Tek mevzi veya iki mevzide savaş yerine tek cephe veya iki cepheden savaş yerine bunlar faşizme karşı direniş komiteleri, halk savaşı vs. diyorlardı. Ve örgütsüz de olsa kitle güçleri sözkonusuydu. İşte tüm bunların heba olup gitmemesi için o dönem Dev–Yol meselesine fazla yönelme gereği duyduk. Bu hareketin tasfiye olma durumu vardı. Özellikle, yine Avrupa'da sosyal demokratlaşma tehlikesi vardı. İşte bütün bunları önlemek için karşılıksız olarak yani "Ortak bir mücadele yürütelim, siz de bize şu kadar yararlı olursunuz" endişesi içinde olmadan –olsa belki iyi olabilirdi– ama bunu esas almadan bu hareketi kendi ayakları üzerinde tutmaya çalıştık. Bu hareketin 12 Eylül faşizmine karşı tam yenilmemesi için önlemler almak istedik. Bu nedenle bu ilişkiye o dönem ağırlık verdik. İşte bu sorunun temeli budur. Ve bundan başka bir anlam çıkarılamaz.

Şüphesiz sınıf temelimizi işçilere, yoksul köylülere ve aydın gençliğe dayandırmamız düşmanlarımızın sayısını arttırır. Ancak sağlam bir sınıf temeline dayandığımız için de taktiklerimize daha bir geçerlilik kazandırır.

***Yalçın Küçük:** 1 Mayıs 1987 yılında yapılan 1 Mayıs toplantısının açılış konuşmasında amacımızın "Doğu Sosyalist Cumhuriyetler Birliği" olduğunu açıkladım, yayımlandı. Bunu duydunuz mu?*

Abdullah Öcalan: Duymadım. Terim yerindedir. Biz ülkemizde demokratik başlangıçlı, kısa sürede sosyalizme ulaşan bir halk cumhuriyetinden yanayız. Parti programımız, Partinin bütün ideolojik-politik hat-tı bunu doğrulamaktadır. Çabalarımız, günlük eğitimimiz bu temeldedir. Dolayısıyla, 'Doğu'da –sanırım, bahsedilen Kürtlerdir– gelişecek bir halk iktidarıdır. Başlangıçta, ulusal kurtuluşçu ve demokratiktir. Ve giderek hızlı bir biçimde, hem de çok içiçe sosyalist bir halk iktidarına dönüşecektir. Eğer bu anlamda söyle-

mişseniz, isabetli bir değerlendirmedir. Gelişmekte olan da budur.

Yalçın Küçük: *Devrim öncesi Rusya'ya "milletlerin zindanı" deniyordu. Bu vadi ise "halkların mozayiği" görüntüsü veriyor. Halkların mozayiğinde halkların utkusunu görüyorum. Amaç, kardeşlik ve yükselmektir değil mi?*

Abdullah Öcalan: Şüphesiz biz, bütün yönleri ile halklararasında, egemenlerin kendi iğrenç çıkarları temelinde geliştirdikleri, bozdukları ve taş üstüne taş bırakmadıkları gerçek yerine çok canlı bir mozayik geliştirmek istiyoruz. Bunun da ancak, halkların eşit ve özgürlüğüne sıkı sıkıya bağlılık temelinde olacağına inanıyoruz.

Bazı değerli dostluklara büyük önem veriyoruz. Birand'la geçen yılki röportajın amacı Türkiye halkına bir rapor sunmaktı. Biz kendimizi ürkiye halkına birinci dereceden sorumlu gördüğümüz için ona bir rapor iletme gereğini duyduk

Bizim KUKM'de öne fırlamamız tamamen bu vazgeçilmez duruma bağlıdır. Mücadelemiz, Türk halkının da bu mozayiğin çok iyi bir yerinde yer almasını sağlayacaktır. Gerçekten halkların aleyhine olabilecek çabalara ve politikalara asla yer vermeyeceğiz. TC bunu istese de, biz buna karşı duracağız. Biz, halkların ilişkilerinin gerçekten doğuşundan günümüze kadar esas olduğunu, halkların hiçbir zaman birbirlerine düşman olmadıklarını, düşman olanların onların egemen sömürücü kesimleri olduğunu çok iyi biliyoruz. Bu soruyu bu biçimde sormanın da, bizim için fazla yeni bir özelliği yoktur. Bizim enternasyonalizmimiz, Sovyetler'in enternasyonalizminden ileri düzeyde olduğunu belirtmeliyim. Hiçbir halk üzerinde baskı ve sömürüye girişmemiş bir Kürt halkının insanlığa bu konuda vereceği çok şey vardır. Dolayısıyla, en özlü bir enternasyonalist gelişme bizden beklenmelidir. Bu konuda Türkiye'nin güçlü bir demokratikleşme havasını alacağı kesindir.

Türk tarihi biraz incelenirse, Türk egemenleri ve Kürt işbirlikçilerinin, Kürt halkının bugün dünyada tanınmaz duruma gelmesindeki uğursuz rolleri çok açık görülecektir. Yine birçok halkın tarihten silinmesi ve halen Bulgaristan Türkleri meselesinde görüldüğü gibi şovenizmin oldukça yükselmesine yol açması olayını ancak ve ancak tutarlı bir enternasyonalizmle bertaraf etmek mümkündür. Bunu da hareketimiz layıkı ile yerine getirmektedir. Türkiye halkı da çok emin olmak durumundadır ve öncüleri şunu çok iyi bilmelidirler ki, bizim yaptığımız ayrılık yaratmak değildir. Gerçekten halkların bütün yönleri ile kendilerine gelmelerine yol açacak gerçek, eşit ve özgür temeldeki birliğini yaratmaktır.

Yalçın Küçük: *Lübnan savaş alanını gezdim. Giderken de şimdi de kampa grup grup yeni katılmalar gördüm. Bu tür yoğun katılmalar yeni mi?*

Abdullah Öcalan: Zaman zaman böyle bir yoğunluk oluyor. Ülkemizde de bu süreç çok yoğundur. Son dönemde yoğunlaşma artıyor. Bunu özel ve olağanüstü bir durum olarak değerlendirmemek gerekir. Partimizin bu alanda güç kazandığını, bir çok alanda güç topladığını belirtebiliyoruz.

Yalçın Küçük: *Konuşmalarınızda diğer Kürt gruplarından hiç bahsetmemeye başladığınızı görüyorum. Bir netleşmenin sonucu mu?*

Abdullah Öcalan : Bunların artık fazla bir varlıkları sözkonusu değildir. Abartılı gerçeklerdi. Bu abartma ve balon sönmüştür.

Mücadelemizin gelişmesine engel olma anlamında bile etkilerini yitirdiler. Ancak emperyalizm, bunlara taze kan vererek önümüze çıkartmak istiyor. Bunu da, ciddi ve engelleyici bir durum olarak görmüyoruz. Teşhir ve tecrit ile ideolojik iflasları çoktan sağlanmıştır.

Yalçın Küçük: *Genel Sekreter Kardeşim, ilk hazırlık konuşmalarımızda, Türkiye Devriminden daha çok söz etmeye başladığınızı gördüm. Neden?*

Abdullah Öcalan: Kürt sorunu ikinci plana atmıyoruz, ancak bizim mücadelemiz açılımını yapmıştır, sağlam mevzilere dayanmıştır; bunları tekrarlamak istemiyoruz. Bunun içindir.

Türkiye devrimcileri belki piyano sanatından zevk alırlar. Deyim bu anlamda ise daha güzel mesajlar yollamak sık sık Türkiyeli devrimci kardeşlerimize ses duyurmak istiyoruz. Zayıflar, çok hata yapmışlar. 12 Eylül faşizmi içte ve dışta onları işlemez duruma getirmiş. Bunu kendi pratiğimizde çok iyi görüyoruz.

Yalçın Küçük: *Türkiye'deki mücadelenin de yükseleceğinden kuşku duymadığınızı sanıyorum.*

Abdullah Öcalan: Evet. Doğrudur. Yüksek hedef-

lerle, büyük bir örgütlülükle, Türkiye'deki devrimci mücadele de gelişecektir. Söylediğiniz gibi bundan kuşku duymuyorum.

Fakat bu görüş henüz perspektif düzeyinde böyledir. Pratik adımların atılması anlamında durum gerçekten sınırlıdır. Atılan adımlar çok cılızdır ve tehlikeler büyüktür.

Yalçın Küçük: *Öcalan Arkadaşım, yola çıkarken beraber olduğunuz arkadaşların bir bölümü öldüler, bir bölümü hapisteler, bir bölümü ile yolunuz ayrıldı. Yalnız mısınız?*

Abdullah Öcalan: Yalnız olmayı hiçbir zaman kişiler için düşünmem. Halkımızın, inanılmaz ölçüde bizimle olduğunu herkes bilir. Büyük işkenceye, kuşatmaya karşın, bu destek milyonları buluyor.

Ayrıca arkadaşlarımızın şehit düşmeleri onların etkilerinin ortadan kalktığı anlamına gelmez. Tersine, anıları bizi sürekli besleyen büyük bir mücadele kaynağıdır. Bir bölümünün zindanlarda olması onların da mücadeleden koptukları anlamına gelmez. Oldukça yetkin bir biçimde mücadelelerini sürdürmektedirler. Bütün bunlar, bizim yalnız olduğumuzu değil daha da güçlendiğimizi, daha büyük bir birlik içinde olduğumuzu gösteriyor. Yenilenme anlamında, yeni kadroları takviye anlamında eski dönemlerle kıyaslanmayacak kadar bir güçlenmeyi yaşıyoruz.

Yalnız şu söylenebilir: Yalnızlık bir halkın tarihi konumu içinde değerlendirilebilir ve eğer bir halk önderliği, halkın mücadelesini dostun ve düşmanın saydığı bir noktaya çıkarıyorsa, yalnızlıktan kurtulmadan söz edilir. Şu anda benim için herhangi bir yalnızlıktan bahsetmek şöyle dursun, ilk defa halkımızın büyük bir birlik yolunda ve ilerici insanlığın kavranışı için mücadelesini yaşıyorum ve kütleselliği duyuyorum.

Yalçın Küçük: *Başkan, burada, hareketiniz içinde orta kademe bir yönetici kadronun yetişmiş ve işleri üzerine almaya başlamış olduğunu gördüm, doğru mu?*

Abdullah Öcalan: Bu doğrudur. Biz esas olarak, eski olan ama şu veya bu durumda etkisiz veya mücadele edemez bir duruma gelmiş kadronun yerine, sayıca ve nitelikçe böylesine güçlü bir orta kademe kadroyu yetiştirebildik. Bu bir gerçektir.

Artık "PKK demek, Apo demektir" görüşü fazla gerçekçi değildir. PKK içinde Apo önderliği, son derece yoğunlaşmış kollektif bir önderlik olarak değerlendirilmelidir. Bir kişinin fiziksel varlığı olarak değerlendirilmemelidir; bir kurum olarak ele alınmalıdır.

Yalçın Küçük: *Apo Kardeşim, bu kadar yoğun bir katılma içinde sızmalar oluyor mu, ajanlar da geliyor mu, sizi öldürmek isteyenler çıkıyor mu?*

Abdullah Öcalan: Doğru bir sorudur. Gelenlerin içinden ajanlar çıkmaktadır.

Özel savaş içinde örgütlendirilmiş bir ajan yapıdan bahsetmek gerekiyor. Biz son dönemde büyük bir ajan şebekeyi ortaya çıkardık. Yüzlerce sayfalık itiraflar elimizdedir. Ve çok acıdır ki bu şebeke Türk solunun içine girip, onu işlemez duruma getirmiştir. Ve bunu itiraflarında açığa vurmuşlardır. Son olarak PKK'ya da musallat olduklarını, PKK'nın başta şehir örgütlenmeleri olmak üzere ta kampa kadar uzanıp burda mümkünse bizi sözüm ona suikastle öldürmeyi planladıklarını, bu mümkün olmazsa kampı işlemez duruma getirmek istediklerini itiraflarında görmekteyiz. Bu konudaki belgeleri uygun bir zamanda kamuoyuna açıklayacağız. Bunu çok önemli bir gelişme olarak değerlendiriyoruz.

Biz son zamanda büyük bir ajan şebekeyi ortaya çıkardık. Yüzlerce sayfalık itiraflar elimizdedir. Ve çok acıdır ki bu şebeke Türk solunun içine girip onu işlemez hale getirmştir. Bunu itiraflarında açığa vurmuşlardır.

Bana yönelik suikast çoktan düşünülen ve her dönem harekete geçirilmek istenen komplodur. Bu konuda bir plan değil, birçok plan olduğunu biliyorum. Bunun için çok sayıda kişinin yola çıktığını biliyoruz. Bunların durumunu anlatmak bir broşür işidir. Ama en son geliştirilen daha büyük bir suikast şebekesinden bahsetmek gerekir. Bu şebekenin üç koldan; İstanbul, Ankara ve Diyarbakır'dan tezgahlandığını belirtmek gerekir. Hepsi ele geçirilmiştir ve itirafları sadece bizim örgütsel işlerimizin daha sağlıklı gelişmesi açısından değil, özellikle Türkiye devrimci hareketinin önünde büyük bir engelin aşılmasında katkı sunma anlamında bir başarı olduğu teslim edilmelidir. Karşı-devrimci rejim her zaman fiziki bir tasfiyeyi düşünmüş ve düşünmektedir. Buna karşı verilmesi gereken cevap, doğru siyaset içinde çok yetkin örgütlendirmektir. Zamanında örgütlenmek bu konuda, kişisel endişeyi can telaşını duymadan tümüyle daha da fazla bunların üzerine örgüt gücüyle yüklenmek esastır. Biz de bunu yaptık ve şimdiye kadar başarılı olduğumuz çok açıktır. Kısaca bize sorulan ikinci bölüm soruları bu şekilde cevaplandırmak mümkündür. Cevapların kendi içinde ayrıştırılabileceği, başka sorulara karşılık olarak böyle geliştirilebileceği hakkı size aittir. Ve eğer başka sorulara ilişkin cevaplar isteniliyorsa sanırım birçok değerlendirmelerimiz vardır ve birçok belgeler sunulmuştur, bu belgelerde bunları bulmak mümkündür ve yararlanabilinir. Yeni sorulara bunlardan yeni cevaplar gelştirilebilinir. Bu temelde yanımıza kadar gelerek harcadığınız çabalara tekrar tekrar teşekkür ediyorum. Ben, şahsınızda bütün Türkiyeli devrimci dostlara selam ve sevgilerimi sunuyorum.

HAYDAR KUTLU'NUN YAZISINA KISA BİR YANIT

Ulvi Oğuz

"Yeni Açılım" dergisinin, Mayıs 1989 tarihi 13. sayısında, Haydar Kutlu imzasıyla "Şaşırtıcı bir çağda yaşıyoruz" sözleriyle başlayan bir yazı yayımlandı. Yazı gerçekten şaşırtıcı. Başlığı "Süreklilik İçinde Yenilenme" değil, aslında "Süreklilik İçinde Tekrarlanma, Bir Kötü Kopya" olmalıydı.

Kutlu'nun yenilik diye öne sürdükleri, hiç de yeni şeyler değil. Dünya işçi sınıfı hareketini ve TKP'nin tarihini biraz bilenler, bunun böyle olduğunu anlamakta hiç de zorluk çekmezler.

Bu kısa yanıtımda, Kutlu'nun yazısında değindiklerinin tümünü ele almayacağım. Bunlar ayrı bir yazının konusu olacaklar. Fakat, bir konuda görüşümü hemen söylemeden de geçemeyeceğim.

Emperyalist ülkelerarası birlik, emperyalizmin 'ilerici karakteri' ve Lenin'in her nedense (?) üzerinde durmadığı 'savaşçı olmayan yanı'. Bu görüşler Kutlu'nun keşfi değil. Bir yerlerden kopya çekiyor. Bunları çok önceleri, daha 1900'lü yılların başlarında, Lenin'in dönek olarak isimlendirdiği Kautsky öne sürmüştü. Kutlu, dönek Kautsky'nin ultra emperyalizm teorisini almış, bugünkü görüşlerine dayanak yapıyor. Bundan kalkarak da, "Lenin'in günümüzde aşılmış olduğunu" savunuyor.

Toplumların yaşamının bunalımlı zor dönemlerinde, böylesi savları ortaya sürenler hep çıkıyor. 1900'lü yılların başlarında Kautsky, günümüzde de Kautsky'nin kötü kopyacıları. Görüşler benzer, kişiler değişik.

Tarih, Lenin'in emperyalizm konusunda olsun, öteki konularda olsun tüm görüşlerini doğruladı. Onun söyledikleri, günümüz koşullarında da geçerliliğini koruyor.

Bu, işin bir yanı. Adı geçen derginin yazarları, hemen her yazılarında dürüstlükten, insani değerlerden, doğruluktan ve tutarlı olmaktan sık sık söz ediyorlar. Bunlar her devrimcinin kesinlikle sahip olması gereken erdemler. Ne var ki, bu erdemlerden söz edenlerin kendileri, hiç de yazdıkları gibi davranmıyorlar. Yığınlara karşı dürüst, tutarlı olmak isteyen kişinin her şeyden önce, kendisine karşı dürüst, tutarlı olması, kendisiyle korkmadan hesaplaşabilmesi gerekiyor.

Kutlu'nun yazısında ne yazık ki, bu anlamda da dürüstlük, tutarlılık yok. Devrimci harekete yeni katılan gençlere 'öğütler' verirken de bu böyle.

"TKP'nin geçmiş hiçbir yöneticisini karalamak, hain, provakatör olarak nitelemek için haklı ve inandırıcı bir gerekçe olmadığını, eskiden sır sanılan bazı şeylerin hiç de sır olmadığının tarafsız bir inceleme ile ortaya çıkartıldığını" itiraf ediyor. Bunlar doğru. Ortada sır yok. Bu eskiden de böyleydi, şimdi de böyle. Ortada sır yok, fakat açıklamaktan çekinilen, yığınlardan saklandıkça, bazı kişilerin yerlerini koruyacakları sanılan, bu nedenle de korkulan gerçekler var. Sır olarak saklamak istenenler de işte bunlar.

Aslında, "saklanan sırlardan" değil, TKP'nin eski ve kötü hastalığından, bazı konularda farklı düşünen yöneticileri ekarte etmek ve yönetimi ele geçirmek için onları karalama hastalığından söz etmek gerek.

Kutlu doğruları yazmıyor. Karalama hastalığına kendisinin de yakalandığına, bu çirkin yarayı kendisinin de taşıdığına yazısında hiç değinmiyor.

Yazıda 5. Kongre olarak sözü edilen toplantıda, TKP'nin geçmiş yöneticilerinin tümünün aklandığı, geçmiş kuşağın kavgalarında taraf olunmadığı belirtiliyor. Ne var ki, bunları yazmak sorunu çözmüyor. Tam tersine, Kutlu'nun bu konuda da dürüst davranmadığını gösteriyor Bir yandan geçmiş yöneticileri akladıklarını söylüyor, diğer yandan onları, "birbirlerini haklı ve inandırıcı hiçbir neden ve gerekçeye dayanmadan hain ve provakatör ilan etmeleri" nedeniyle suçluyor. Ellerini yıkayıp kenara çekilerek, peygamber rolü oynamaya kalkışıyor.

Aynı toplantıda, sadece "aklama" kararları alınmadı. Bir de "karalama" kararı alındı. "Haklı ve inandırıcı hiçbir neden ve gerekçeye dayanmadan" geçmişte kendisiyle birlikte TKP yönetiminde görev yapan iki kişi, "hain", "ajan–provakatör", "polis ajanı" ilan edildi. Kutlu, bu karardan hiç söz etmiyor. "Sır" gibi saklıyor. Bu karar alınırken Kutlu ortada yok muydu, genel sekreterliğe gıyabında mı seçildi acaba?

Dürüst, tutarlı, söylediğimiz gibi olmak zorundayız. "Bizim kuşak içinde birbiriyle omuz omuza kavga vermiş olanlar, daha sonra birbirini 'hain' ilan ettiler. Çok kayıplar verdik" türünden dolambaçlı sözlerle timsah gözyaşları dökmemek, suçu üçüncü şahıslara atmamak gerek.

Kutlu, "Dün öyle söyledim, çünkü koşullar öyle gerektiriyordu. Bugün böyle söylüyorum, çünkü koşullar böyle gerektiriyor" diye düşünüyorsa o zaman, bu tutumun ne ilericilik, demokratlık ve ne de devrimcilikle ilişkisi vardır. Bu tutuma, dense dense, en hafifinden eyyamcılık denir.

Hepimiz geçmişimizin hesabını açık yüreklilikle, hem kendimize ve hem de başkalarına, gözümüzü kaçırmadan, kırpmadan verebilmeliyiz. İşçi sınıfımız, emekçi halkımız, ilerici, demokrat, devrimci dostlarımız bizden böyle olmamızı istiyorlar.

BU DEĞİLSE LİKİDASYON NEDİR?

Haluk Yurtsever

TKP tarihi, kopuk kopuk, boşluk ve kesintilerle dolu bir tarihtir.

Parti yaşamında, örgüt ve önderliğin olağan yollardan devredildiği bir süreklilik olmamış, araya uzun ölü dönemler girmiştir. Bu durumun nedenlerinden biri, kuşku yok, TKP üstündeki sürekli terör ve tutuklamalardır. Ancak, TKP tarihinde terör ve baskının yol açtığı zorunlu kesintiler kadar, partinin kendi eliyle gerçekleştirdiği likidasyonlar da önemli oldu. O kadar ki, bu açıdan bakıldığında, TKP tarihinin bir zincirleme likidasyonlar tarihi olduğu söylenebilir.

1927'lerde parti, genel sekreteri eliyle polise teslim ediliyor. 1929–1930'lara kadar ortada çalışan bir parti yoktur.

1930'larda başta Nazım Hikmet olmak üzere bir grup likidasyon dayatmasına karşı çıkıyorlar. Türkiye'deki partililer Nazım Hikmet'le birlikte partinin yeniden inşasına girişiyorlar. Çok sürmüyor ve Komintern temsilcileri Nazım ve arkadaşlarını Troçkist ilan ediyorlar. 1932'de 4. Kongre olduğu ilan edilen bir toplantı yapılıyor. Şefik Hüsnü genel sekreterliğe getirilirken Nazım Hikmet partiden çıkarılıyor. 1936'da ünlü desantralizasyon kararı ile TKP'nin örgüt bütünlüğü dağıtılıyor.

1940'larda legal alanlardan başlayan bir toparlanma yaşanıyor. 1944'te İleri Gençler Birliği, 1945'te Şefik Hüsnü'nün Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi kuruluyor. İkisi de uzun ömürlü olamıyorlar. Aynı yıllarda illegal parti örgütü de canlandırılıyor. 5-6 yıl süren bir örgütlenme döneminden sonra 1951 tevkifatı geliyor ve TKP, tarihinin en uzun likidasyon dönemine girmiş oluyor.

TKP 'nin uzun yılları kapsayan likidasyonu yalnız terörle anlatılamaz. Örneğin, 1951 tutuklamalarından sonra TKP'nin Türkiye'de tek bir illegal örgüt kurmayışını neyle açıklayacağız?

1951'den 1962'ye kadar hiçbir parti faaliyeti görülmüyor. 1962'de "Dış Büro" ve 60'lı yılların ortalarında TİP içinde çalışmalar var. Ancak 1973 yılına kadar Türkiye'de tek bir illegal hücre ya da ilişkisi süren parti üyesinden söz edilemiyor.

Zincirleme likidasyonların nedenleri üzerinde kısaca durulabilir.

Birinci neden uluslararasıdır. Belli dönemlerde yalnız TKP değil, birçok KP kendi kendine çalışmasını durdurmuştur. 1920 sonlarında Kızıl Ordu'nun Polonya'da durdurulmasından ve Avrupa Devriminin yenilgiyle sonuçlanmasından sonra Ekim Devrimiyle başlayan devrimci yükseliş dönemi sona erdi. Bu da dünya hareketini temelden etkiledi. Sovyetler içerde NEP ile, dışarda Birleşik Cephe taktiği ile geri çekilirken Komintern partileri de kendi ülkelerinde yeni devrim denemelerine girişmek yerine, herşeyi tek anlatımla, çeşitli kapitalist ülkelerdeki komünist partileri için kendi burjuva devletlerinin Sovyetler'e karşı tutumunu olumlu biçimde etkilemek devrim programlarından daha önemli bir amaç durumuna geldi. Türkiye'nin durumu daha da özeldir. Türk kurtuluş hareketinin Sovyet Devriminden destek alan ve onu destekleyen ilk ve üstelik komşu ülke olması Türkiye komünistlerinin Kemal hareketini destekleyen bir tutum almalarına yol açmıştır. Buraya kadarında anlaşılmayacak bir taraf yoktur ancak, Kemal hareketine verilen destek siyasal bir taktik olma noktasında kalmayarak Kemalizmin ideolojik hegemonyası altına girme, Kemalizmin sol kanadı olmayla sonuçlanmıştır.

İkinci olarak, Kemalizmden bu etkilenme TKP'nin bakış açısından sınıfsallığı kaldırmıştır. 80 yıllık TKP tarihinde yıkım ve likidasyonlara yol açan en temel neden TKP'nin Türk burjuvazisine karşı izlediği tutumda aranmalıdır. Burjuvaziye sınıfsal bir uyanıklık ve karşıtlıkla bakmama, burjuvazinin şu ya da bu kesimini bağlaşık olarak görme, legaliteyi "kazanmak" için bazı burjuva güçlere bel bağlama diye özetlenebilen bu tutumun özünde tasfiyecilik var.

Üçüncüsü, TKP'nin işçi sınıfını kucaklayan, sürekli bir güç olarak ortaya çıkamayışında Türkiye'deki ekonomik gelişme düzeyinin geriliğinin de bir rol oynadığı düşünülmelidir. Türkiye kapitalizminin fabrika aşaması 1950'ler olarak kabul ediliyor. Gerçekten güçlü, bir işçi sınıfının oluşması ise 1960'ları bulmuştur. Bundan önce de, doğru program ve taktikleriyle küçük ama işleyen ve savaşan bir parti çalışması gerçekleştirilebilirdi. Ancak nesnel konumuyla güçsüz işçi hareketinden bir itilimin gelmeyişi son çözümlemede olumsuz bir faktördü.

Daha başka nedenler de sayılabilir. Her likidasyon döneminin özelliklerine, iç dinamiklerine daha yakından bakılabilir. Bu yazıda daha çok 1973 atılımını ve bugünkü likidasyonu konu etmek istediğimden ayrıntıya girmeden 1973 atılımı öncesi ve sonrasına geliyorum.

1973 ATILIMININ KOŞULLARI

1973 atılımını anlamak için önce bu atılımı olanaklı kılan nesnel koşullara kısaca bakmak gerekiyor.

En başta, kapitalist gelişme ve sınıfsal ayrışmanın vardığı düzey, işçi sınıfının kapitalizmin temel ve bağımsız bir sınıf olarak olgunlaşmasına, siyasal yaşamda burjuvazinin karşıt ucu olarak yer almasına koşulları hazırlamıştı. Türkiye işçi sınıfı "kendisi için sınıf" aşamasına varmış, tek tek işçilerin isteklerinden bağımsız olarak sınıfın komünist partisinde örgütlenmek isteği, nesnel bir eğilim olarak ortaya çıkmıştı. Özellikle sınıfın ileri kesimleri partisini arıyordu.

Öte yantan, 1973 atılımı ülkede devrimci dalganın yükseldiği bir döneme denk düşüyordu. Devrimci durum koşullarında toplumun tüm sınıfları uyanıyor, aktif olarak siyasal savaşıma katılıyorlardı. İşçi sınıfının savaşımı yükseliyor, giderek siyasal bir nitelik alıyordu. Bu hareketli ortamda, TKP'de örgütlenmek isteyen geniş bir komünist sempatizanı kesim doğmuştur.

Bu iki nedene, bir de o yıllarda uluslararası işçi ve komünist hareketindeki olumlu gelişmelerin katkısı eklenebilir.

İsmail Bilen bir yanıyla kuşağı komünistlerin prototipidir. Kendine özgü çizgileri de var. Yaşamının ve yaptıklarının bir bölümünün yeni kuşaklar için tekrarlanmaması gereken olumsuz örnek ve derslerle dolu olduğu; özellikle yoldaşlarına ve karşıtlarına izlediği ağır suçlayıcı, kanıtsız suçlayıcı tutumunun tüm hareketinden silinmesi gereken çok kötü bir "stil" olduğu açıktır.

Özetle, 1973'lerde nesnel ortam, komünist partisinin örgütsel canlanması için son derece elverişliydi.

Bu uygun koşullarda neden başka bir siyasal örgüt değil de TKP gelişti? Bu soru bizi TKP'nin 1973 atılımının siyasal–öznel nedenleri üstünde biraz daha durmaya zorluyor.

Önemli nedenlerden biri, başka bir devrimci seçeneğin olmayışıydı. O güne dek TKP'nin likidasyonu koşullarında boşluğu doldurmaya çalışan siyasal hareketler 12 Mart'tan bozgunla, siyasal yenilgi ile çıkmışlardı. 12 Mart, TİP'in temsil ettiği küçük burjuva sosyalisti-legal Marksist çizginin de, THKO ve THKP–C'nin temsil ettikleri küçük burjuva devrimciliğinin de çıkmazını göstermişti.

İşçi sınıfı Türkiye'de burjuvaziden izinli küçük burjuva sosyalizminin ve o çizginin yaratacağı siyasal partinin gerçek partisi olamayacağını kendi deneyleriyle anlamıştı. (Adına ve birikimine rağmen, yeni TİP'in işçi sınıfı içinde gerçek bir güç olamayışının nedeni budur.) Tüm savaşkanlığına ve yiğitliğine rağmen küçük burjuva devrimciliğinin örgütsüzlük ve partisizlik açmazı da ortadaydı. Ayrıca, bu ikincilerin işçi sınıfı içinde örgütlenme perspektifleri yoktu. Bu durum, illegal komünist partisi arayışını hızlandırıyordu.

TKP ile TİP'in birleşmesiyle oluşan TBKP çıkışı, TKP tarihinin en son ve en büyük likidasyon hareketidir.

İkincisi, çağın, üretimin dünya çapındaki toplumsallaşmasının ve Türkiye'nin dışa açılmasının bir sonucu olarak işçi sınıfının enternasyonal bağları, enternasyonal bilinci gelişiyordu. İşçi sınıfı ve devrimci kadrolar gerçek bir işçi sınıfı partisinin uluslararası proletarya hareketine bağlı, enternasyonalist bir parti olması gerektiğini kavrıyorlardı. Komünist partilerinin uluslararası toplantılarında Türkiye'yi "temsil" etmesi, dünya komünist hareketince tanınması bu açıdan da TKP'yi çekim merkezi yapıyordu. O denli ki, kendini dağıtarak önemli sayı ve nitelikte kadroyla TKP'ye katılan bir grubun tek gerekçesi, TKP'nin dünya komünist hareketince tanınması olabiliyordu. Örneğin bu grup TKP programını doğru bulmadığı halde, yalnızca bu nedenle TKP'ye katılma kararı vermişti. Ne yazık ki, o yıllarda enternasyonalizmi resmi tanınmışlığa eşitleyen bir anlayış çok yaygındı.

Üçüncüsü sayılan nedenlerin itmesiyle de olsa, partinin yukarıdan aşağıya yeni bir düzenlemeye girmesi, yeni örgütler kurması, merkez organı Atılım'ı çıkararak kendine bir çekidüzen vermesidir. Avrupa'da ve Türkiye'de yeni örgütler kurulması, uzun likidasyon yıllarından sonra geniş bir devrimci kesimde coşku ve heyecan yaratmıştır. Tüm bunların derme çatma bir biçimde yapılmasına, başından beri taşıdığı çelişkilere geleceğim. Burada belirtilmesi gereken, ne olursa olsun, yeni örgütsel düzenlemelerin de atılımda önemli bir rol oynadığıdır.

1973 ATILIMININ ÇELİŞKİLERİ

TKP'nin 1973'lerdeki yeniden örgütlenmesi, elverişli koşullara rağmen, en başından büyük eksiklikler ve çelişkiler taşıyordu. Bunlar, yıllar içinde mantıksal sonuçlarına ilerledi ve örgütsel alandaki oportünizm, 12 Eylül öncesi dönemde partiyi yeniden likidasyon noktasına getirdi. 1980'de TKP'nin örgütsel alandaki hedefi, TKP'yi "TİP" içinde eritmek, partinin illegalliği salt sözde kalmış yapısını da "yığınsal, legal bir parti" içinde yok etmekti.

Partiyi bu noktaya getiren, en baştan var olduğunu söylediğimiz özellikler nelerdi?

TEORİSİZLİK

Örgütlenme sorunu, yalnızca örgütsel işlev ve mekanizmalara ilişkin teknik bir sorun değildir. Her-

hangi bir örgütün kimliğini belirleyen, asıl onun içeriğidir. Her toplumsal örgütlenme gibi partiler için de bu böyledir. Devrimci bir partiyle reformisti, burjuva işçi partisiyle gerçek komünist partisini ayıran, bir örgüte asıl rengini veren onun ideolojisi ve siyasetidir. Örgütsel yapı, işlev ve mekanizmalar bu içeriğe göre anlam kazanırlar. Devrimci teorisi olmayan bir hareketin devrimci bir örgüt modeline ulaşması olanaksızdır. Devrimci teori olmadan devrimci hareket olamayacağı gibi, devrimci teori olmadan devrimci örgüt de olunamaz.

Türkiye'de ekonomik toplumsal krizin kalıcı bir özelliği var. Türkiye'de toplumsal bir uzlaşma ve istikrarın nesnel-ekonomik temeli yoktur. Böyle bir ülkede devrimci parti esas olarak kriz ve büyük toplumsal alt-üstlere göre hazırlanmak, iktidarı denemek zorundadır.

Komünist partisinin tarihsel misyonu, işçi sınıfının bağımsız gelişen hareketi ile bilimsel sosyalizmi birleştirmek, sınıfa bilinç öğesi taşıyarak devrimi gerçekleştirmektir. Eğer partinin kendisi bu öğeden yoksunsa, en ileri teori ile donanmamışsa görevini yerine getiremez. Teorisizlik, komünist partisinin varoluş nedeniyle çelişir.

Komünist partisinin yine belirleyici özelliklerinden biri, burjuvaziden ve küçük burjuvaziden bağımsızlığıdır. İşçi sınıfının siyaseti, Lenin'in dediği gibi "bağımsız" sözcüğünü uygun bir yere koymakla bağımsız olmaz. **"Bağımsızlık yalnız, gerçekten bağımsız yolun tam olarak gösterilmesinin sonucu olur."** (1) O yolu göstermek ise, bilimi Marksist teoriyi içermiş, onu yaratıcılıkla uygulayacak yetenekte kadroların işidir.

Kapitalist toplumda, işçi sınıfının öncü kolu olarak savaşan komünist partisinin gücü, merkezi disiplinli bir örgüt olmasından gelir. Parti belli fikirler çevresinde örgütlenerek irade birliğini sağlar. Disiplinin temeli bu irade birliğidir. Örgütlenmiş bir parti olmak, **"...Bir güç yaratmak, fikirlerin otoritesini gücün otoritesine dönüştürmek... anlamına gelir"** (2) diyor Lenin. Eğer irade birliğini sağlayacak fikirler ve bunların otoritesi yoksa, disiplin de yoktur. Komünist partisi, "emir ve komuta" zinciri içindeki buyruklarla disiplinin sağlandığı TC ordusu olmadığına göre, gönüllü ve bilinçli disiplini düşünce ve irade birliği dışında sağlayamaz.

1973 atılımında yukarıdan beri saydığımız, partiyi parti yapan nitelikler yoktu. Ne en ileri teori, ne bağımsız ideoloji ve ne de doğru-yanlış otorite sağlayacak, kendi içinde tutarlı bir irade birliği. Lenin, **"idelojik içeriği olmayan örgüt, pratikte işçileri erkteki burjuvazinin acınacak uyduları durumuna dönüştüren bir bozukluktur"** diyor. (3) 1973 atılımı işte böyle bir bozukluğun üstüne oturuyordu

Teorisizlik, teoriyi küçümseme, TKP'nin tüm tarihi boyunca yakasını kurtaramadığı "geleneksel" eksikliklerinden biridir. Evet,TKP'nin kapitalizmin fabrika aşamasından önce kurulması, toplumsal bir güç olamayışında önemli bir nesnel nedendir. Ama, mütevazi ölçülerde, küçük, işleyen bir parti olunamadıysa bunun öznel nedeni teorik düzeyin düşüklüğüdür. Öte yandan, Türkiye'nin fabrika aşamasına varmasından yani 1950'lerden 1973'lere dek çeyrek yüzyıl geçmiş, bu süre içinde kapitalizm hızla gelişmiş, işçi sınıfı bağımsız bir sınıf olarak oluşmuştur. TKP, tüm bu dönem boyunca da genel devrim teorisi ve Türkiye devriminin sorunları üstüne tek bilimsel, Marksçı-Leninci ürün vermemiştir. Bu, hangi açıdan bakarsak bakalım hoşgörülecek, "ağır terör" koşullarıyla açıklanacak bir durum değildir. Konumuz açısından önemli olan 1973 atılımın da bu teorisizlik mirasını [illegible] koyulmasıdır.

1973'te [illegible]

[illegible] çok geçmeden ortaya çıktı.

Yukarıda saydığımız nesnel, siyasal nedenlerin etkisiyle partiye önemli sayılarda katılmalar oldu. Türkiye'de birçok yerde yeni örgütler kuruldu. Parti canlandı, büyüdü. Büyüyen her partide, büyümenin getirdiği ayrılık ve yalpalamalar olur. TKP'de olan ise bu etki ile, baştan varolan ideolojisizliğin birleşmesinden çıkan tam bir anarşiydi. Merkezi bir otoritenin disiplin altına alamadığı farklılıklar, siyasal taktiklerin uygulanmasından örgütsel işleyişte hemen kendini gösterdi. Merkez organ Atılım'la Türkiye'de çıkan Ürün, Savaş Yolu gibi yayınların herbiri ayrı telden çalmaya başladılar. Parti eğitiminin, propaganda ajitasyonunun içeriği yöreden yöreye büyük farklılıklar gösterdi. Parti üyelik normlarından, çalışma sitiline dek, tek örneklilikten uzak, ayrı bir parti gibi çalışan örgütlerin oluşturduğu bir yapı ortaya çıktı.

TBKP programı Türkiye'de solculuk adına yazılmış ve yazılabilecek en sağ, en uzlaşmacı, aslında sosyal demokrat bir programdır.

Böyle bir durumda partiyi düzene sokacak tek yol, ideolojik birliği sağlama örgütsel atılımın altına doğru devrimci bir çizgi döşeyebilmekti. Ciddi ideolojik çalışma, kollektif yoldaşça bir tartışma gerekiyordu. Parti yönetimi tam tersi bir yol izledi. Yapısı çoğulculaşmış partiye bürokratik bir merkeziyetçilik dayatarak sorunu çözmeye çalıştı. Fraksiyon "ortamı" doğdu.

YIĞIN ÖRGÜTLERİ TEMELİNDE ÖRGÜTLENME YIĞIN ÖRGÜTLERİ PARTİSİ

Örgütün içeriğinin, biçimi de belirleyeceğini söylemiştim. 1973'lerde ortaya çıkan örgüt "modeli" tüm yönleriyle birbirini tamamlayarak bunun doğruluğunu bir kez daha gösterdi.

Komünist partisinin, adına layık bir parti olabilmesi için doğru ideoloji ve siyaseti yanında sınıfın öncü kesimlerini de kendi içinde örgütleyebilmesi, sınıfın desteğini kazanması gerekir. Öncü kesimin partiye, sınıfın da komünist siyasete kazanılmasında örgütsel açıdan kilit yöntem, her şeyden önce ve en başta fabrikalarda, atelyelerde çalışan işçiler içinde örgütlenmektir. Parti gücünü dağıtmamalı, en başta komünist görüşlere en açık olan, sayısal güçlülüğü, yoğunluğu ve sınıfın daha geri kesimlerini sürükleyebilme yeteneğiyle belirleyici önemi olan sanayi proletaryası içinde örgütlenmelidir. Etkin ve öncü olabilmenin, devrimi başarmanın güvencesi buradadır. Lenin'in yıllarca küçük kalmış partisinin tarihsel bir dönüm noktasında işçi sınıfının çoğunluğunu kazanabilmesinin sırlarından biri de buradadır: Endüstriyel yoğun alanlarda işçi sınıfının öncü kesimlerinde örgütlenme.

Parti, işçi sınıfının partisidir. Sınıfın birebir eşiti değildir ama sınıf içinde örgütlenmeden, sınıfın desteğini kazanmadan da gerçek anlamda komünist partisi olunamaz.

1973 atılımında en başta işçi sınıfı içinde örgütlenme ve endüstriyel yoğun alanlara öncelik verme ilkesi uygulandı mı? Uygulanmadı. Tam tersine işçi sınıfı içindeki örgütlenme, tepeden, paraşütçü bir biçimde sendikal konumlardan başladı. Fabrikalara o yoldan ulaşılmaya çalışıldı. Parti içinde olağan parti hiyerarşisine değil, sendikal bürolara bağlı parti salkımları çıkmaya başladı. Bu parti birimlerinin il komitelerine bağlandığı durumlarda bile birçok yerde fabrika içindeki siyasal örgütlenme sendikalarca yönlendirildi. Öncü fabrika işçileri değil, sendikacılar işçi sınıfı içinde ilk örgütlenen kesimdi. Bu başlangıcın sonraki yıllarda iyice ortaya çıkan önemli sonuçları oldu.

Devrimci teorisi olmayan bir hareketin devrimci bir örgüt modeline ulaşması olanaksızdır. Devrimci teori olmadan devrimci hareket olamayacağı gibi, devrimci teori olmadan devrimci örgüt de olunamaz.

Birincisi: Fabrikalardaki parti örgütleri sendikaların uzantısı gibi çalışmaya, ekonomik savaşım sınırları içinde hapsedilmeye başlandı. Siyasal gelişmeleri kucaklayacak geniş kapsamlı örgüt yerine ekonomik–sendikal çerçevede tıkanmış dar amaçlı bir örgütlenme ortaya çıktı. Birçok yerde işyerini DİSK'e geçirme çalışması, işçi sınıfını kurtaracak bir hedef olarak gösterildi ve partili işçilerin enerjileri bu hedef için seferber edildi. Bu çalışma öncü işçilerin deşifre olmasına, parti örgütünün nüvesi olacak kadroların fabrikalardan atılmalarına yol açtı. O dönemlerin ana belgisi "Yaşasın DİSK"ti ve herşey DİSK içindi. İşçilerin gözünde kapitalist düzende somut ekonomik işlevleri olan sendikal örgütlenmeyle, o düzeni kökünden yıkmak için örgütlenmiş komünist partisi arasındaki farklar silikleşti. İşçi sınıfının bilincine karşı cinayet işlendi.

İkincisi: DİSK'in ilk yükseliş yıllarından sonra, özellikle parti denetimindeki sendikalar ekonomik savaşı, ekonomik ajitasyonu da başarıyla götüremeyince, bu sendikal örgütlenmelerin uzantısı biçimindeki fabrika parti örgütleri de hızla yıprandı ve likide edildi. Türk Demir Döküm, Profilo, Kavel vb örnekler verilebilir. Bu fabrikalardaki sendikal konumlar yitirildiğinde, bağımsız parti çalışmasını götürecek taze güçler çıkartılamadı. Çıkartılamazdı. Çünkü böyle bir çalışma yoktu. Üçüncüsü: Sendikalara parti işlevleri yükleme ile doğru düzgün ekonomik savaş yürütememe olguları birleşince sendikal hareket de bölündü ve güçten düştü. Biçim olarak legal, kapsam olarak geniş ve partiye göre daha gevşek olması gereken sendikaların yukarıdan ve çoğu kez bürokratik yöntemlerle "yönlendirilmesi" bu örgütleri dar, kapalı, girişimsiz bürokratik aygıtlar durumuna getirdi. TKP eğilimi dışındaki solcu sendikacılar,sevilen işçi önderleri tasfiye edildi. 1979'lara gelindiğinde DİSK sosyal demokratlara teslim edildi.

Parti gücünü dağıtmamalı, en başta komünist görüşlere en açık olan, sayısal güçlülüğü, yoğunluğu ve sınıfın daha geri kesimlerini sürükleyebilme yeteneğiyle belirleyici önemi olan sanayi proletaryası içinde örgütlenmelidir. Etkin ve öncü olabilmenin, devrimi başarmanın güvencesi buradadır.

Aynı ekonomist ve sağ sekter yaklaşım öteki yığın örgütleri ile parti ilişkilerinde de egemendi. Pek çok yerde parti örgütleri legal meslek, kadın ve gençlik örgütleri iskeletine dayanıyordu. Komiteler bu örgütlerin temsilcilerinden oluşturuluyor, işbölümü komünist partisinin işlevlerine göre değil, bu örgütlerin temsiline göre yapılıyordu. Ağırlıklı olarak küçük burjuva sınıf karakteri taşıyan bu örgütlerden gelen kadrolar partinin yönetim düzeylerine hızla yükseldiler. TKP'nin yığın kuyrukçusu siyasetinde bu örgütsel bileşimin önemli etkileri oldu. Parti içinde oportünizmin maddi temelini sendika bürokratlarıyla birlikte bu kesimler oluşturdu.

Komünist partisinin yığınlar ve yığın örgütleri içinde etkinlik sağlaması kuşkusuz önemlidir. TKP'nin yığın çalışması alanındaki pratiğinin, öğretici, başarılı yanları da vardır. Burada yapılan, parti örgütlenmesinin ağırlıkla yığın örgütleri kasnağına oturtulmasına, yığın örgütlerinin parti çizgisini belirler duruma getirilmesini eleştirmektir. Ayrıca, sendikalarda olduğu gibi, öteki yığın örgütlerinde de sağ ve sekter bir yol izlenmesi bu örgütlerin yığın niteliğini bozdu, yığın çalışmasına zarar verdi.

Sonuç olarak, 1973'ten sonra izlenen siyaset, illegal komünist partisinin ekonomist ve yığın örgütleri temelinde bir örgütlenmeyle sulandırılmasına, yığın örgütlerinin de zayıflayıp bölünmesine yol açmıştır.

BURJUVA YASALLIĞINA TESLİMİYET

Türkiye gibi 60 yıllık cumhuriyet yaşamının en az yarısını sıkıyönetimlerle geçirmiş bir ülkede komünist partisinin açık çalışmasının koşulları olmamış ya da çok dar olmuştur, açık çalışma yönündeki her eğilim de büyük yıkımlara yol açmıştır. Mustafa Suphi'lerin katlinden, parti çalışmasının sürekliliğini bozan toplu ve sık tutuklamalara dek burjuvazinin tüm saldırıları burjuva legalliğine bel bağlamanın boşluklarından yararlanmıştır. Burjuvazinin ağır terörü bir yana, burjuva yasallığına her boyuneğişin ideolojik–siyasal alanda da yansımaları olmuştur. TKP'nin uzun yılları kapsayan likidasyonu yalnız terörle anlatılamaz. Örneğin, 1951 tutuklamalarından sonra TKP'nin Türkiye'de tek bir illegal örgüt kurmayışını neyle açıklayacağız? Daha sonra TİP'in kurulmasıyla, eski parti kadrolarına "TİP içinde çalışın" demek bunu yaparken komünist partisi üyelerini legal bir sosyalist parti içinde eritmek likidasyonun bir başka türü değil midir?

1973 atılımının başlarında geçmiş deneylerin de etkisiyle TKP illegalliğe övgüler düzen, "legal Marksizmi" eleştiren bir propagandaya girişmiştir. Ama çok geçmeden legalizm hastalığı yeniden hortlamıştır.

Bunun önemli nedenlerinden biri, yönetim kadrosunun deşifreliğidir. İdeolojik alandaki birçok ödünün ayaklanma ve devrim, Kürt sorunu, burjuva devletinin ve ordusunun karşısında devrimci görevler gibi konuların ağza alınmayışında bu durumun büyük rolü vardır. Örgütsel alanda aynı eğilim deşifrelikten gelme fiili durumun yasallaştırılması yönünde gelişti.

Birkaç örnekle açalım,

Oportünist yönetim, "Avrupa'da komünist partisinin illegal olduğu tek ülke olan Türkiye'de TKP'ye legallik savaşımını" ana hedef olarak seçti. "TKP'ye özgürlük" belgisi burjuvaziden yasallık isteyen bir belgi olarak "yükseltildi". 1977 seçimlerinden sonra kurulacak bir CHP hükümetinin bu legalliği vereceği umularak legal parti için bina bile arandı.

Başka bir örnek: 1976 ve 1977 1 Mayıs'ları yalnız bir yasak zincirini kırmakla kalmamış, işçi sınıfı içinde yeni türden bir örgütlülüğün de temellerini atmıştı. 1 Mayıs komiteleri doğrudan fabrikalardaki aktif işçiler topluluğuna dayanan, canlı militan örgütlenmelerdi.

Parti içinde bir eğilim, 1 Mayıs komitelerine süreklilik kazandırılmasını güncel duruma uygun olarak bu komitelerin "can güvenliği komiteleri"ne dönüştürülmesini savunuyordu. İsmail Bilen'in de desteklediği bu görüş kısa bir dönem için partinin resmi görüşü oldu. Birçok yerde bu komiteler kuruldu. 5 Ekim 1978 tarihli TKP–MK bildirisi bunu açıkladı da:

"İşçi sınıfının, emekçilerin, onların örgütlerinin savaşları,eylemleri, emperyalist baskıları, faşist tırmanışı geriletecek, yenilgiye uğratacaktır. Böylesi bir ortamda faşist teröre karşı can güvenliğini sağlamak, demokratik hakları koruma görevini işçi sınıfı, halkımız kendisi üstlenecek, bunun için örgütlenecek, yeni savaş örgütleri kuracaktır". (4)

Sonra hiçbir MK kararı olmadan Politik Büro "Can Güvenliği Komiteleri"nin yanlış olduğunu, 1 Mayıs Komiteleri'nin de "Barış ve Demokrasi Koruma Komiteleri"ne dönüşeceğini bildirdi.

Daha çok örnekler verilebilir.

1979'da TKP içinde varolan temel siyaset ayrılıklarının aynı örgüt içinde yanyana kalmasının olanaksız olduğu bir noktaya gelinmişti. Çünkü daha önce teorik gibi görünen temel sorunların hepsi artık pratik sorunlar durumuna gelmişti. Ya o yana, ya bu yana gidilecekti. Ve gidildi. O güne dek partide, kendi eklektizmi içinde de olsa sol bir çizgi tutturan, Türkiye'nin emperyalizmin zayıf halkası olduğunu söyleyen, 1977 Konferansı'nı "barikata çıkma" çağrılarıyla kapatan, devrimci durumu kabul eden ve devrimci duruma uygun bir örgütlenme türü olarak "can güvenliği komiteleri" ni öneren İsmail Bilen'in keskin yön değiştirmesiyle parti içindeki oportünistlik hareketi üstün geldi ve sol tasfiye edildi.

Örgütlenme sorunu, yalnızca örgütsel işlev ve mekanizmalara ilişkin teknik bir sorun değildir. Herhangi bir örgütün kimliğini belirleyen, asıl onun içeriğidir. Her toplumsal örgütlenme gibi partiler için de bu böyledir

İsmail Bilen bu dönüşü neden yaptı? Yazılmasını kendisinin önerdiği, "Emperyalizmin Zayıf Halkası Türkiye" kitabına, yazarı R. Yürükoğlu'nu ve kitaptaki görüşleri destekleyenlere karşı açılan tasfiye kampanyasının başını neden çekti?

Bu sorunun tek bir yanıtı var: İsmail Bilen, tüm yaşamı boyunca bir görevli sadakatiyle bağlı olduğu "kardeş" partinin dayatmasına boyun eğdi. Kardeş partinin ise kesin olarak Türkiye'de devrim diye bir perspektifi ya da sorunu yoktu.

Dramatik bir durumdur. Uzun memur yaşamının bir döneminde bir olanağı değerlendirerek TKP'yi

canlandıran ve Türkiye kontrol sınırlarını zorlayan bir gelişme sağlayan İsmail Bilen, yaşamının son dönemlerinde yeni bir likidasyona ikinci dereceden memur tayin edildi. Likidasyonun sonuçlarını görmeden bu dünyadan ayrıldı. İsmail Bilen'e yeniden dönmek üzere son likidasyon üstünde biraz duralım.

TKP ile TİP'in birleşmesiyle oluşan TBKP çıkışı, TKP tarihinin en son ve en büyük likidasyon hareketidir.

Bu sonuncu likidasyonun bazı özellikleri var:

Birincisi, 12 Eylül şiddetinin izlerini taşıyor; yoğun bir terör ve korku döneminin arkasından geliyor. Tam bir teslimiyet ve şaşkınlık olmasında bunun rolü var.

İkincisi, Sovyetler Birliği'nden gelen sağ ve sınıf uzlaşmacı görüşlerden cesaret, hız ve meşruluk beratı alıyor.

Üçüncüsü, ötekilerden farklı olarak "programlı" bir likidasyondur. TBKP programı Türkiye'de solculuk adına yazılmış ve yazılabilecek en sağ, en uzlaşmacı, aslında sosyal demokrat bir programdır.

Dördüncüsü, bu likidasyon TKP ve TİP'in en uzlaşmacı, ilkesiz ve çapsız kadroları eliyle gerçekleştiriliyor.

Beşincisi, geçmişteki öteki likidasyon dönemlerinden farklı olarak bu kez partinin iyi kötü bir tabanı vardır ve 1979'dan bu yana ilerleyen likidasyon sürecinin her aşamasında parti içinden tepki ve muhalefet doğmasının nedeni de bu tabanın varlığıdır.

TBKP program ve çıkışıyla yalnız adı TKP ve TİP olan örgütler değil, sınıf mücadelesi teori ve pratiği, devrim ve sosyalizm fikri de tasfiye edilmek isteniyor. Bir yönüyle de, bir devrimciler kuşağının devrim hareketinden tasfiyesi gündeme getiriliyor.

Kolay yapamayacaklar. Türkiye'nin nesnel ortamı bu yumuşak geçişe izin vermediği gibi, bu oyunu bozanlar da olacaktır.

Bu da bir yana, tasfiyeciliğin üstünde 1970–80 dönemi sınıf savaşlarının, 1973 atılımının gölgesi var. Hâlâ bu partide kalan işçiler-gençler arasında o dönemin çoşku ve militanlığının tüm izleri silinmiş değil. şimdi o yıllardan kalan bütün izlerin silinmesi gerekiyor.

İsmail Bilen ismi ve o ismin çağrıştırdığı bazı kavramlar silinmesi gerekenler içinde yer alıyor.

Son günlerde TBKP ve yakın çevresinde İsmail Bilen'e karşı yazılı–sözlü bir kampanya yürütülüyor. Küfür ve karalamalarla karışık bu kampanya Şefik Hüsnü övgüsü ile, geçmişi ve geleceği Şefik Hüsnü ismi çevresinde birleştirmeye uğraşan bir çaba ile atbaşı gidiyor.

Artık İsmail Bilen bir günah keçisidir. Bütün "kötülükler" ona bağlanıyor. TBKP ve birleşmeyi umduğu "en geniş Marksist çevreler de en revaçta olan İsmail Bilen'e küfürdür. İhmalyan'ın anıları tam bu dönemde çıkıyor. Vedat Türkali, İsmail Bilen'e"yedi denizin süprüntüsü bir adam", "sahtekar soytarı" türünden sözcüklerle hakaret ediyor ve o çevreden uyarı bile almıyor. İsmail Bilen'e küfür modasını, Şefik Hüsnü övgüsü tamamlıyor.

Konumuz İsmail Bilen'in kişiliği değil. Bu kişiliğin de tarihimizdeki öteki kişilikler gibi eleştirilecek çok yönü var. İsmail Bilen bir yanıyla kuşağı komünistlerin prototipidir. Kendine özgü çizgileri de var. Yaşamının ve yaptıklarının bir bölümünün yeni kuşaklar için tekrarlanmaması gereken olumsuz örnek ve derslerle dolu olduğu; özellikle yoldaşlarına ve karşıtlarına izlediği ağır suçlayıcı, kanıtsız suçlayıcı tutumunun tüm hareketinden silinmesi gereken çok kötü bir "sitil" olduğu açıktır. Bunlar eleştirilir, kimsenin de bir diyeceği olmaz. İsmail Bilen'in parlak zamanda en küçük bir eleştiri yapmayanların bugün yakası açılmadık küfürlerle saldırıya geçmeleri ise başka bir durumdur; yapanları, kendi kişiliklerini ele veriyor.

Siyasal açıdan daha da önemli olan, haleflerinin İsmail Bilen ve '73 atılımı imajlarından kurtulma ve bugünkü tutumlarına TKP tarihinden başka kökler arama çabalarıdır.

Devrime, iktidara ulaşmak işçi emekçi yığınların bilinç ve örgütlülük düzeyine, siyasal çizginin doğruluğuna,önderliğinin siyaset ustalığına ve daha birçok nedene bağlıdır. Sorun buna hazırlanmaktır. Bu hazırlık, tasfiyecileri tasfiye etme görevini de içeriyor.

İsmail Bilen, 1973 atılımının yürütücüsü, TKP'yi uzun likidasyon döneminden çıkararak Türkiye topraklarında bir güç durumuna getiren hareketin lideridir. Bu yönüyle bakılmalıdır. 1973-1979 döneminde oynadığı rol genel olarak olumlu ve geliştiricidir. Bugünkü saldırıların kişiliğindeki eksik ve yanlışlardan çok, oynadığı bu role yöneldiği anlaşılıyor. İsmail Bilen'in uzun yıllar TKP-TİP-TSİP birleşmesiyle kotarılacak bir likidasyona karşı çıkması da önemli kusurlarından biri oluyor.

Nabi Yağcı, kullanmayı sevdiği isimle Haydar Kutlu bugünkü likidasyon hareketine TKP tarihinden kök arıyor:

"Bugün, öne çıkan sosyo–politik görevlere baktığımız zaman görüyoruz ki, 1945'ler Türkiye-si'nin gündemindeki sorunlar yine önplana çıkıyor ve hemen hemen aynı hedefler yineleniyor. O zaman da ülkemizin çağdaş, modern, kalkınan, demokratik bir toplum olma hedefi vardı..."

"Bugün de çağdaş, modern, kalkınan, demokratik Türkiye hedefi bütün somutluğu ile gündemdedir..."

"Dr. Şefik Hüsnü ve o dönem komünistlerinin uğruna kavga verdikleri hedef 'birlik, yasallık, demokrasi' idi. Bize göre daha da önemli olan, bu üç hedefin tek bir bütün, bütünsel bir politika olarak ortaya konulmuş olması ve bu hedefler arasında kurulan somut bağlantılardır." (4)

Tövbekarların 20 Haziran 1945'te kurulan ve yalnız beşbuçuk ay açık kalan, Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi (TSEKP) örneğinden tuhaf bir ders çıkardıkları anlaşılıyor.

80 yıllık TKP tarihinde, temel yanlışlığın burjuva sınıfa karşı tutumda aranması gerektiğini söylemiştim. TKP'nin iflah olmaz legale çıkma tutkusunun altında burjuvaziyle uzlaşma güdüsü ve o sınıfa güven duygusu yatıyor.

Burjuvazi ise her seferinde acımasız vuruyor. Aynı "oyun" onlarca kez tekrarlanıyor. Binlerce insan zindan ve işkencelerden geçiriliyor. Bu sonucu önceden belli oyunu oynamakta neden bu denli ısrarlılar?

TKP'nin tarihsel likidasyon çizgisini sürdürenlerin işçi sınıfı adına iktidar ve devrim diye hiçbir sorunları olmadığı biliniyor. Peki hangi rolü oynamak istiyorlar? Ve bu oyun onları nereye götürüyor?

İsmail Bilen ismi ve o ismin çağrıştırdığı bazı kavramlar silinmesi gerekenler içinde yer alıyor.

Burada, TBKP programı ve çizgisinin üstüne oturduğu iki temel saptama ve bunların sonuçları üstünde kısaca durmak gerekiyor.

Birinci söyledikleri şudur: **"Barış ve Demokratik Yenilenme Programı, emekçilerin derin sosyal sorunlarına, hemen bugünde, henüz kapitalizm çerçevesinde olanaklı ilk ekonomik, iç ve dış politik çözümleri getirme programıdır."** (5)

Bu sözlerden kapitalizm çerçevesinde bir reform hareketi geliştirmek istedikleri anlaşılıyor.

Hemen, öteki söylediklerini aktarıyorum. **"İç ve dış koşulların gerçekçi analizi, bugün ülkemizde politik güçler oranının nesnel koşul olarak devrimci bir duruma elverişli olmaktan henüz uzak olduğunu göstermektedir. Yöntemsel olarak, olgu ve eğilimlere değil, belirsiz olasılıklara dayanarak bugün olmayan ancak ilerde ortaya çıkabilecek devrimci bir durumda olduğumuz varsayılarak strateji belirlenemez."** (6)

İstikrarlı, krizsiz, emekçilerin reformlarla hak alacakları barışçıl bir Türkiye düşünüyorlar! Eğer bu çözümlemeleri doğruysa, eğer Türkiye ortamı böyleyse, TBKP yolu da doğrudur(!)

Haydar Kutlu, Lenin'in orta gelişmiş ülkeleri emperyalizmin zayıf halkası sayan görüşlerini "ekonomik indirgemecilik" olarak değerlendirdikten sonra Murat Belge'nin şu sözlerine katıldığını söylüyor: **"Ne var ki, günümüz koşullarında kriz kaçınılmaz değildir ve bir sosyalist parti çalışmasını kriz ihtimali üzerine kurmamalı. Toplum hayatının her evresinde işlevli olabilmelidir.** (7)

Bu çözümlemelerin doğru hiçbir yönü yoktur.

Sırayla gidelim:

Bir: Zayıf halkanın orta gelişmişlikle yakınlığı vardır ama özdeşleştirilmesi Kutlu'nun kendi uydurmasıdır. Ayrıca zayıf halka kavramı, yalnız ekonomik gelişme ve çelişkilerle yalnız emek–zaman çelişkisiyle değil, çok ve çeşitli çelişkilerin bir yerde toplulaşıp yumaklaşmasıyla, keskinleşmesiyle açıklanıyor. Örneğin ülkemizde ulusal sorunun varlığı Türkiye'yi zayıf halka yapan önemli bir çelişkidir. Türkiye iç ve dış, sınıfsal, ulusal, toplumsal çelişkiler yumağı ile emperyalizmin zayıf halkasıdır.

İki: Türkiye tekelci kapitalizminin ekonomik manevra olanakları sosyal demokrat seçeneklere bile uzun erimli şans veremeyecek denli dar ve kısıtlıdır. Sosyal demokrasinin önü kapalıysa tövbekar bir reform hareketi büsbütün temelsizdir. Türkiye'de "emekçilerin derin sosyal sorunlarına" kapitalizm çerçevesinde getirilecek hiçbir çözüm yoktur. Savundukları, "gerçekçi" bir reform hareketi değildir.

Üç: Böyle bir temelsiz "çözüm" için girişilecek en barışçıl reformcu bir hareketlilik bile kısa zamanda karşısında devleti bulacak, hareketi yürütenler hiç istemeseler de çelişkiler artacak, kriz şiddetlenecektir. Böyle bir durumda çalışmasını tamamen barışçıl koşullara göre yürüten bir hareket ve etkilediği emekçiler kriz ortamına dağınık ve hazırlıksız girecekler ve yenileceklerdir. TBKP çizgisi belli bir toplumsal güç ve etki kazanırsa ne olacaktır? Ya sosyal demokratlar türünden, düzenin devamını ve istikrarını başa alan, dolayısıyla işçi–emekçi kitlelerin reform istemlerini bile hakkıyla savunamayan silik bir uzlaşmacılığı emekçilere dayatacaklar ya da "krizsiz Türkiye", "barışçıl burjuvazi" hayalleriyle bazı istemleri öne sürüp hazır olmadıkları bir kavgada yenilecekler.

Bunların olmaması için TBKP'nin işçi–emekçi yığınlar üstündeki, artık iyice azalmış etkisinin kırılması, yansıttığı başlığını devrimci bir örgütlenmeyle doldurması gerekiyor.

Söylediğimiz açıktır:

Türkiye'de ekonomik toplumsal krizin kalıcı bir özelliği var. Türkiye'de toplumsal bir uzlaşma ve istikrarın nesnel-ekonomik temeli yoktur. Böyle bir ülkede devrimci parti esas olarak kriz ve büyük toplumsal altüstlere göre hazırlanmak, iktidarı denemek zorundadır.

Her krizin, hatta devrimci durumun otomatik olarak devrime büyümeyeceğini herkes biliyor. Devrime, iktidara ulaşmak işçi emekçi yığınların bilinç ve örgütlülük düzeyine, siyasal çizginin doğruluğuna, önderliğinin siyaset ustalığına ve daha birçok nedene bağlıdır. Sorun buna hazırlanmaktır.

Bu hazırlık, tasfiyecileri tasfiye etme görevini de içeriyor.

1 - Lenin C. Works, C.12, s.499
2 - Lenin, İşçi Sınıfı Partisi Üzerine, Soy yay. s.223
3 - Atılım, 1 Kasım 1978, sayı:11, s.59
4 - Haydar Kutlu, Süreklilik İçinde Yenilenme, Yeni Açılım, Sayı:13, Mayıs 1989, s.11
5 - TBKP Programı, Yeni Açılım Yayınları, Haziran 1989, s.31
6 - TBKP Program Tasarısının yeni Yaklaşımları, s.9
7 - Haydar Kutlu, Yöntem Sorunları Üzerine Gelecek, Sayı:1 sayfa 115-116

MAHMUT TALİ ÖNGÖREN NEDEN TİTRİYORSUN?

Bunların Türkiye devrimci hareketinden korkuları, burjuvaziden korkularından daha fazladır. Bunların bu düzene bağlılıkları sosyalizm isteminden çok daha kuvvetlidir. Bunların kafaları savcı kafasıdır. Bunlar en karşı-devrimciden daha acımasız sansürcüdürler.

Helsinki Gözlem, Türkiye ile ilgili rapor hazırladı. Önemli mi, değil mi; burası ayrıdır. Türkiye'deki mücadelenin çözümünü dışarda ve dışardan gelecek destekte aramak yanlıştır. Ancak Türkiye üzerine bir rapor hazırlanıyor ve bu rapor, önce Türkiye'de basına gönderiliyor.

Herkes raporu basından öğreniyor. Ne öğreniyor? Helsinki Gözlem, Mehmet Ali Birand'a yapılanlara çok üzülmüştür. Helsinki Gözlem, Erbil Tuşalp'e yapılanlardan hasta olmuştur. Helsinki Gözlem,2000'e Doğru dergisinin Yazı İşleri Müdürü Fatma Yazıcı için kan ağlamaktadır. Helsinki Gözlem, rapor yazmıştır ve bunlara ağıt düzmüştür.

Basın bunları yazdı. Mahmut Tali Öngören, Cumhuriyet'te haftalık yazısını Helsinki Gözlem'e ayırdı. Vah Birand, vah Yazıcı! Hiç sıkılma yok; sadece bunları yazıyorlar.

Şimdi rapor kitap halinde ve bize de gönderildi. Raporun çok büyük kısmı devrimci basınla ilgilidir. Sayfa olarak devrimci basınla ilgili bölüm, Birand, Tuşalp, Yazıcı'dan çok uzundur. Eğer 2000'e Doğru dergisi'nin davalarının listesi bir kenara atılacak olursa, raporda en uzun yer Toplumsal Kurtuluş'a ayrılmıştır. Raporda kişi olarak en uzun yer Bilgesu Erenus ile yapılan konuşmalara verilmiştir.

Mahmut Tali Öngeren ve diğerleri, siz hiç sıkılmaz mısınız?

Bu raporun Türkiye basınında elbirliğince sansür edilen sayfalarını yayımlıyoruz. Rapor İngilizceden Türkçeye Toplumsal Kurtuluş çeviri bürosunca çevrilmiştir.

Helsinki Gözlem Raporu Türkiye '88:

BASIN ÖZGÜR DEĞİLDİR

"KAÇIŞIN DURUMU" VE TOPLUMSAL DİRİLİŞ

Toplumsal Diriliş dergisi de Helsinki İzleme Raporu'nun bir özetini yayımlamak nedeniyle başı derde giren sosyalist bir dergidir. Sözkonusu özet bizim 1987 tarihli "Kaçış Durumu: Türkiye'de İnsan Hakları" adlı raporumuzun Türkiye Kürtlerine ilişkin bölümünün özetidir. Derginin sahibi Cemal Yalvaç 1988 Ekim'inde bize cumhuriyet savcılarınca kendileri aleyhinde başlatılan dava nedeniyle Helsinki Raporu'nun ulusal düzeyde tartışılmasının engellenmesinin fiilen sağlanmış olduğunu, çünkü İstanbul DGM kararlarının ülke çapında geçerli olduğunu söyledi.

Yalvaç, "Uluslararası düzeyde tanınmış bağımsız bir kuruluş tarafından yayımlanan gerçeklere Türk makamları tahammül edemez. Biz ise yazdıklarımızı halkımıza varlıklarının tanındığı, uluslararası düzeyde tanınmış ve bağımsız kuruluşlarca kabul gördüklerini gösterebilmek için aktardık. Fakat Türkiye'de iki tabu vardır: Kürtler hakkında ya da Kemalizm aleyhine herhangi birşey yayımlayamazsınız."

Dergi "Kaçışın Durumu"nun özetini yayımladığı

için ulusal duyguları zayıflatmak ve bölücü propaganda yapmaktan yargılanmaktadır. Türkiye'yi ziyaretimizden sonra öğrenmiş bulunuyoruz ki, raporu üretenler Helsinki Gözlem Komitesi değilmiş de Toplumsal Diriliş'in kendisiymiş. Cumhuriyet Savcısı, raporun orijinalinin İngilizce kapağı derginin kapağında görüntülenmiş olmasına ve 1987'de yayımlandığı zaman rapor Türkiye'de geniş çapta yankı uyandırmış olmasına karşın, dergiyi böyle suçlamakta. Toplumsal Diriliş hakkındaki dava sürüyor. Komitenin Türk Hükümeti'nden "Kaçışın Durumu" hakkında görüş istemi henüz yanıtlanmamış bulunuyor.

Toplumsal Kurtuluş'çular DGM'de yargılanırken

Yalvaç, dergisini bağımsız felsefe, teori ve siyaset dergisi olarak, hiçbir siyasi örgütle ilişkisi olmayan bir dergi olarak tanımlıyor. Ve sayfalarında Türkiye'nin siyasi yapısı, aydınların görevleri ve 1980 askeri müdahalesinden beri ortaya çıkan değişiklikler konularına yer verdiğini söylüyor. Dergi Kürt sorununa ilişkin çeşitli makalaler de yayımladı.

Türkiye'yi ziyaretimiz sırasında derginin dördüncü sayısı yayımlanmıştı. İlk sayısı 15 Haziran 1988'de çıktı ve toplatılmamakla birlikte, Türkiye'nin Kuzey Irak'taki petrol bölgesi Musul'u ihlal edebileceğini duyuran bir yazısından dolayı, ulusal duyguları zayıflatmak ve bölücü propaganda yapmak suçlarından, hakkında iki dava açıldı. Takip eden üç sayısı da yayımlanmadan kısa süre sonra toplatıldı. Dört sayı hakkındaki davalar da sürmektedir. Yazarlar ve sorumlu yazı işleri müdürü tutuksuz olarak yargılanmaktadır. Bununla birlikte 1988 Kasım başlarında Cemal Yalvaç ve yazı kurulunun diğer üyeleri sorgulama için gözaltına alınıp daha sonra da yasadışı örgüt kurma ile suçlanarak tutuklandılar. Bu raporun yazım tarihinde, halen İstanbul Sağmalcılar Cezaevinde tutuklu bulunmaktadırlar.

TOPLUMSAL KURTULUŞ: "İLLEGAL ÖRGÜT"

Toplumsal Kurtuluş yayına 1987 Temmuz'unda başlayan siyasi eleştiri dergisidir; tirajı 5-7 bin arasındadır. Kapağında adı altında "Aylık teorik pratik sosyalist tartışma dergisi" olduğunu belirtiyor. Mayıs 1988 sayısı Hasan Sönmez'in "Direnmek Yaşamaktır" adlı ve Türkleri, verili koşulları kabul etmemeye çağıran yazısından dolayı toplatıldı.

1988 Haziran sayısında dergi Avukat Hüsnü Öndül'ün DGM'leri eleştiren bir yazısını yayımladı. Sonuç olarak dergi toplatıldı ve 5 kişi gözaltına alındı. Derginin sahibi olan tiyatro yazarı, oyuncu ve müzisyen Bilgesu Erenus 1988 Ekim'inde bize şunları söyledi: "Haziran'da ani ve beklenmedik bir baskı ile karşı karşıya kaldık. Sanırım bu durum yöneticilerin Toplumsal Kurtuluş'un sadece okunmakla kalmayıp tartışılan bir dergi olduğunu farketmeleriyle başladı." Gözaltına alınanlar Bilgesu Erenus, Hüsnü Öndül, Başyazar Yalçın Küçük, Genel Yayın Yönetmeni İlhan Akalın ve Yazı İşleri Müdürü Orhan Gökdemir'di. Hüsnü Öndül aynı zamanda derginin hukuk danışmanıydı. Yalçın Küçük ise eskiden öğretim üyesi olan bir yazar ve siyaset adamıdır. "Bir Yeni Cumhuriyet İçin"adlı kitabında komünizm propagandası yaptığı suçlaması ile 1983'te on ay süre ile hapishanede kaldığı sırada Uluslararası Af Örgütü tarafından Uluslararası Vicdan Mahkumu ilan edilmişti.

Bilgesu Erenus bize 13 Haziran'da İstanbul'dan Ankara'ya, Orhan Gökdemir'in yerine yazı işleri müdürü olan Felemez Ak'ın bir davasına katılmak için gelmekte olduğunu söyledi. (O sırada Ak ve o başka sosyalist dergi temsilcileri Filistin sorunu ile ilgili bir toplantıdan dolayı gözaltına alınmış ve takibata uğramışlardı. Ve bu nedenle bir buçuk ay tutuklu kalmıştı.)

İstanbul'dan ayrıldığı gece saat 2'de Erenus'ların İstanbul Ayazpaşa'daki evi polis tarafından basılıp avukat olan eşi Müştak Erenus ve öğrenci olan 19 yaşındaki oğulları Ali Erenus gözaltına alındılar..Her ikisi de yasadışı örgütle ilgili olarak sorgulanıp tecrit hücrelerine kondular ve ancak 20 saat sonra salıverildiler.

Bilgesu Erenus ve öteki dört kişi ise Ankara'da gözaltına alındılar ve yasadışı örgüt oluşturmak yönün-

den sorgulandılar. Beşi de DAL'da (Derin Araştırmalar Labaratuvarı) alıkonuldular.

Erenus içinde bulundukları koşulları şöyle anlattı:

"Herbirimizi tek kişilik hücrelere koydular. Benimki 1X2 metrelik bir yerdi. Çok kirli de olsa bir yatak bulunduğu için ben şanslıydım. Ötekilerin yatakları yoktu ve soğuk, nemli yerde yatmaları gerekiyordu. Sözkonusu hücrelerden ikisinde yer, su ile kaplıydı. Kapıda küçük bir delik vardı ve günde üç kez burada bir parça ekmek peynir veriliyordu. Tuvalete gitmek için kapıya vurmam ve gardiyanların razı olmasını beklemem gerekiyordu. Hücreden tuvalet için bile çıkışlarımızda gözlerimizi çok kirli bir bez parçası ile kapatıyorlardı. Yalçın Küçük'ün hücresinde yerde insan pisliği vardı."

"Tüm eşyalarımız alınmıştı. Saçımı, almayı unuttukları bir tokayı kullanarak tarıyordum. Zamanı, yani gündüz ve geceyi ayırdetmemiz imkansızdı. Zamanın çoğunu yatarak geçirdim. Aniden gelip sorgulama için götürüyorlardı. Sorgulama sırasında gözlerimdeki bandı çözüyorlardı. Sorguyu yürütenler kendilerini güçlü bir ışık arkasına gizliyorlardı.

"PKK'yı tanıtmak, onun yasal organı olarak çalışmak, yayınlarımızı hapishanedeki "canilere" göndermek, yurtdışından gelen yasak yayınları almak, Sovyetler'in her dediğini yayımlamak ve daha bir sürü başka şeyle suçlanıyorduk.

"Dört günün sonunda yasadışı bir örgüt üyesi olmadığımıza kanaat getirince biraz yumuşadılar fakat hâlâ mahkemeye çıkartmıyorlardı. Sonradan dergimizin bu arada çıkan yeni sayısının toplatıldığını, yasaklandığını, polisin dergi bürosunu bastığını ve kişisel eşyalarımız da aralarında olmak üzere bir sürü eşyayı tahrip ettiğini öğrendik.

"On günün sonunda DGM'ye çıkarıldık ve ben serbest bırakıldım. Diğerlerinin tutuklandığını öğrenince ağlamaya başladım. Sizin kendi ülkenizde hiçbir zaman yaşayamayacağınız bir deneyim. -Bizim insan haklarımız daha değişik. Eşyalarımla ayrılmak üzereyken beni sorgulayan savcının karşısına çıkarıldım. Niye ağladığımı, sordu. Arkadaşlarım için ağladığımı söyleyince, "Madem bu kadar üzüldün seni de içeri alalım" dedi ve sanki bir ilkokul öğrencisiymişim gibi nasihat etmeye başladı: "Sen bir sanatçısın git sanatınla uğraş, bırak politikayı!" Ben de "Siyaset ile uğraşmazsam, sanatımı da yapamam. Biz, solcular Türkiye gerçeğinin bir parçasıyız. Sağa tahammül ettiğimiz gibi, sağın da bize tahammül etmeyi öğrenmesi gerekiyor" dedim. Savcının yanıtı hem çok aydınlatıcı hem de sarsıcı idi: "Biz de size tahammül ediyoruz." Sağın bir parçası olduğunu açıkça ifade edebiliyordu."

Yalçın Küçük ve Hüsnü Öndül 65 gün, İlhan Akalın ve Orhan Gökdemir ise 3 ay sonra 15 Eylül 1988'de salıverildiler. Bu beşi ve onlarla birlikte onbir başka yazar hakkındaki dava DGM'de sürüyor. Davalıların 15'i Türkiye'de, biri Avrupa'da bazıları başka suçlardan yargılanan ya da mahkum olmuş tutuklulardır ki, onların gönderdikleri mektupların yayımlanması sonucu haklarında davalar açılmış.

İddianame Kasım 1987 ile Haziran 1988'de yayımlanmış 15 makaleyi kapsıyor ve sözkonusu 16 kişi için istenen toplam ceza 256 yıldır.

Bilgesu Erenus Toplumsal Kurtuluş'un Eylül sayısının henüz bilmedikleri bir nedenle topladıldığını söyledi. "Polis devletinde yaşıyoruz, bunlar da sonuçları" dedi. Derginin, o zamandan beri, Ekim ve Kasım sayıları da toplatıldı. Aralık sayısına ise matbaada, daha henüz dağıtıma verilmeden elkonuldu. Toplatılan her sayı için yeniden davalar açılmaktadır. Kasım ayında Genel Yayın Yönetmeni İlhan Akalın ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Felemez Ak, gene aynı ay içinde İzmir Temsilcisi Hasip Akgül gözaltına alındılar.

Associated Press, Yalçın Küçük'ün 24 Ocak 1989'da 16 saat gözaltında kaldığını ve Toplumsal Kurtuluş'ta yayımlanan bir yazısı ile komünizm ve bölücülük propagandası yapmakla suçlandığını bildiriyor.

Bilgesu Erenus bize bir başka olayı daha aktardı. 19 Eylül 1988'de kendisi, Yalçın Küçük ve üç başka arkadaşları, Gaziantep'te katıldıkları bir panelden sonra gözaltına alınmışlar ve gözleri bağlı olarak Emniyet Müdürlüğüne götürülmüşler. Erenus sorgulamasını takiben 16 saat bir koridorda bir sandalyede oturarak bekletilmiş. Yalçın Küçük ise bir başka odada, gözaltına alınırken polis aracına binmeyi kabul etmemiş oluşundan dolayı polisin ve amirlerinin fiziki saldırılarına maruz kalmış.

Öteki üç kişi Emek Dünyası adlı dergiden ve panel düzenleme komitesindendirler. Mehmet Emin Sert sözkonusu derginin genel yayın yönetmeni ve yazarı, Nuran Değerli aynı derginin muhasebecisi ve Sait Öner de sahibidir. Beşi de ertesi gün, polis tarafından Gaziantep'ten uzak durmaları uyarısı ile, serbest bırakıldılar. Yalçın Küçük'ün avukatına yazdığı ve 19-20 Eylül'de Gaziantep'te kendisine yapılanları anlatan mektubunun Cumhuriyet gazetesinde yayımlanmasından sonra savcılık ilgili polislerin davranışları hakkında soruşturma açtırdı.

Bilgesu Erenus, kendisine gözaltına alınması konusunda neler düşündüğünü sorduğumuzda, gülerek "Cesaret göstergesi midir bilmem ama, giderek alışıyorum. Geçen akşam bir konsere giderken yanıma diş fırçası ve kalın çoraplar aldım, ola ki gerekir diye..." yanıtladı.

"DEMOKRASİ"NİN "ABECE"Sİ

Abece dergisi emekli öğretmenler tarafından kurulmuş bulunan Eğit-Der'in çıkarttığı aylık bir dergidir. Tirajı 6000 civarındadır. Eylül sayısı çeşitli makalelerinden dolayı Ankara DGM Savcılığı tarafından toplattırılmıştır. Makalelerden birinin adı "Demokrasi Nedir?" başlığını taşıyordu ve demokrasinin değişik tanımlarını veriyordu. Yazarı, tanınmış yayımcı ve yazar Muzaffer İlhan Erdost'tur. Erdost, Ekim ayında bize makalesinde 1980 cuntasından beri seçkin tabakanın bir bölümünün daha da zenginleştiğini ve mevcut demokratik düzenin onların işine yaradığını fakat

büyük bir çoğunluk için durumun kötüleştiğini, dolayısıyla onlar için demokrasinin azalmakta olduğunu yazığını söyledi. Savcı, bu ifadenin komünizm propagandası olduğunu ve anarşi ve terörü methettiğini ileri sürüyormuş.

Bir başka makalede siyasi davaların tanınmış avukatı Halit Çelenk, askeri makaleler usul hukuğunu anlatıyor.

Dateline Turkey, 29 Ekim 1988 tarihli nüshasında her ikisinin de gece yarısı evlerinden DGM Başsavcısı Nusret Demiral'ın emri ile alındıklarını bildirdi. Her ikisi de makalelerinde komünizm propagandası yapmakla suçlanıyorlardı. Her ikisi de 18 saat sonra DGM Sorgu Hakimliği'nce salıverildiler. Hakim, Demiral'in her ikisinin de tutuklanmaları *talebini, yazıların* hakh eleştiri sınırı ötesine geçmediğini bildirerek reddetti. Bununla birlikte, Info-Türk Ocak 1989 sayısında ikisi hakkında da Ankaka DGM'de 15 Aralık 1988'de dava açıldığını bildirdi.

BASKILAR "ÇÖZÜM" DEĞİLDİR

Yeni Çözüm, 1986 Aralık'ından beri yayımlanmakta olan 14 bin tirajlı bir sosyalist dergidir. Yayın danışmanı Suavi Ürkmezer bize Yeni Çözüm'ün 1980 cuntasından sonraki ilk sosyalist dergi olduğunu söyledi. Derginin teorik ve güncel olayları kapsadiğını ve ülkenin birçok kesiminde sürmekte olan mücadeleyi yansıttığını söyledi. Başından beri sorunlarla karşılaştığını, çıkan 17 sayısından 10'unun ve biri Kürtler, biri de 1988 refedandum ile ilgili iki özel sayısının toplatıldığını, yedinci ve onikinci sayılarının dağıtımlarından 24 saat sonra toplatıldığını anlattı. Güneydoğu'da polisin bayilere dergi okuyucularının adını bildirmeleri için baskı uyguladığını, bazı paketlerin açılmadan polis tarafından geri postalandığını bildirdi.

Suavi Ürkmezer, bize derginin karşılaştığı sorunları şöyle sıraladı: Kağıt maliyeti, dağıtım tekellerinin kısıtlamaları, yazı işleri müdürlerinin ve yazarlarının tutuklanmaları veya gözaltına alınmalar. İlk Yazı İşleri Müdürü Ertuğrul Mavioğlu 1987 Mart'ında üç yıllık hapse mahkum oldu. 21 Eylül 1988'de komünizm propagandası nedeniyle ikinci bir üç yıla mahkum oldu. Halen hapiste. İkinci Yazı İşleri Müdürü Çelik Malkoç "Dünyayı Saran Zincir" adlı makalesinden dolayı 1988 Eylül'ünde yedi yıla mahkum oldu. Malkoç halen kaçak ve aranmakta. Her ikisi de komünizm propagandasından ve Malkoç ayrıca sekiz ayrı davadan yargılanıyor. Üçüncü yazı işleri müdürü biz oradayken, işe başlayalı henüz on gün olmuştu. Derginin birçok yazarı da benzer davalarla karşı karşıyalar.

Ürkmezer bize "Yapabileceğimiz herşeyi yapıyoruz. 'Sosyalist Basın Susturulamaz' kampanyasını başlattık. 1988'in Mayıs ve Haziran aylarında Yeni Çözüm'ün sahibi, Sorumlu Yazı İşleri Müdürü ve ayrıca üç kişi 13 günlük açlık grevi yaptılar. Sonuçta tutuklandılar. Açlık grevinin nedeni polisin sosyalist basını kabul etmesi değildi, rejimin tahammül etmesini istiyorduk. Bize karşı gerçek bir baskı var. Hemen hergün bir büromuzun polis tarafından basıldığı haberini alıyoruz. Türkiye'de 11 ve bir de yurt dışında büromuz var. Kars'ta iki büro çalışanımız 1988 Eylül'ünde gözaltına alınıp, işkence gördüler ve üç ay sonra bırakıldılar. İzmir bürosundan iki kişi 1988 Mayıs'ında alınıp üç ay tutulduktan sonra bırakıldılar. Adana Temsilcimiz Erkin Zengin büroda yaptığı bir açlık grevi nedeniyle tutuklandı. Hepsi halen yargılanmaktalar."

Yeni Çözüm Ankara Temsilcisi Erdal Çayır 9 Kasım 1988'de gözaltına alındı. Kasım 14'te Erdal'ın bileklerini kestiği ve hastaneye kaldırıldığı söylendi. Sonra yeniden Ankara Emniyeti'ne getirildi. 22 Kasım'da Dev Sol üyeliği iddiasıyla tutuklandı (1 Aralık 1988 tarihli Uluslararası Af Örgütü Acil Eylem Bülteni'nden) *Associated Press*, Çayır'ın 1989 Ocak'ında serbest bırakıldığını 23 Ocak 1989 tarihinde duyurdu.

Uluslararası Af Örgütü (UAÖ) 5 aralık 1988 tarihinde Buca Cezaevi Savcısına bombalı saldırı üstüne yüz kişinin gözaltına alındığını bildirdi. Savcı ciddi bir biçimde yaralanmıştı. Gözaltına alınanların büyük bir bölümü bırakılmakla birlikte, Yeni Çözüm'le ilişkilendirilen üç kişi, yazı kurulundan Recep Güler ve İlker Alcan ile Meral Coşkun adında bir okuyucusu hâlâ gözaltında bulunuyorlar. UAÖ 1 Aralık tarihinde, bu üçünün sorgulanmakta oldukları İzmir Emniyet Müdürlüğü'nden hastaneye götürüldüklerini duyurdu. İki erkek, hastane hekiminin hâlâ bakıma ihtiyaçları olduğu görüşüne karşın geri Emniyet Müdürlüğü'ne götürüldüler. Meral Coşkun'un ise İzmir Devlet Hastanesi'nde yoğun bakımda olduğu bildiriliyor.

27 Aralık 1988'de Yeni Çözüm'ün Aralık sayısı toplatıldı ve yazı kurulundan Recep Güler, İlhan Alcan ve Meral Coşkun gözaltına alındılar. Bu tutumu protesto eden 42 kişi daha gözaltına alındı. (İnfo-Turk, Ocak 1989)

"Az yaşadı, şerefiyle öldü"
MEHMET ZEKİ YUMURTACI
17 Eylül 1980'de
Avcılarda resmi güçlerce katledildi.
Unutulmayacak...
THKP-C "SAVAŞÇILARI"
Davası Tutukluları:
YAŞAR OTNAN - M. FARUK AYDIN

ÖZGÜRLÜĞE SUSAMIŞLIK

Deniz Can

Toplumun birikmiş sorunlarının çözümünü arayan asker kafalar, bütün toplumu yok edip ya da hapse tıkamayacağına göre, henüz 17'sindeki körpecik devrimcileri idam ettirmiş, birkaç binini işkencehanelerde silikleştirmeye çalışmış, dışarda ise tek tip insan, düşünemeyen kafalara sahip sürüler oluşturma işini sürdürmüştür. Bu yöntemin artık sonu geldi. Gelebileceği en son yer belki de burasıdır. Çünkü, baskılar geri tepmeye başladı. Mart-Nisan işçi eylemleri, 1 Mayıs ve sonrasında görülen baskıları protesto eylemleri, geçen yıl olduğu gibi bu yıl da gündeme gelen cezaevi direnişleri ve direnişlere destek eylemleri. Gerek işçi direnişleri, gerekse cezaevleri direnişleri toplumsallık kazanmıştır, önemli olan da budur.

Faşizan baskıların yoğunlaştığı, insan haklarına sahip çıkanlara dahi ilkelce uygulamalarda bulunulduğu şu anda örgütlü hareket etmeye her zamankinden çok ihtiyacımız var. Uyanmaya başlayan insanları kazanmak, çabalarını yönlendirerek, güçleri birleştirip yıkılmaz bir güç oluşturmak sırasıdır.

Açlık grevi mücadelesinde mücadelemize güç katarak yaşamını yitiren biri tutuklu ve diğeri hükümlü iki PKK'lı tutsağı, Mehmet Yalçınkaya ve Hüseyin Hüsnü Eroğlu'nu anıyor, devrimci onurun, özgürlüğe susamışlığın timsali olarak görüyoruz.

TÜNELİN BULUNUŞU VE YAĞMALAMA

22 Haziran 1989'da Eskişehir Özel Tip Cezaevinde iki tünel bulunuyor. Tünel arama bahanesiyle 319 mahkumun bulunduğu tüm koğuşlar özel eşyalara varıncaya kadar didik didik aranıyor, yağmalanıyor. Geride kalan çöpler ise kamyonlarıyla taşınıyor. Yatakların tutuklu ve hükümlülerin ellerinden alınması, tutukluların hükümlülerle aynı odada, 3-4 kişiyle bir ranzada demir yataklar üzerinde yatmaları, havalandırmanın kesilmesi ve diğer gasp yöntemleri izliyor. Haziran ayı sonunda 33 PKK tutsağının başlattığı grev kısa süre sonra 280'e ulaşıyor. Şükrü Göktaş ve Hüsnü Altun, Eskişehir Özel Tip Cezaevinden yaptıkları basın açıklamasında," Cezaevlerinde en doğal haklarımızın elimizden alınmasını ve uygulanmak istenen şiddet politikasını protesto ediyor ve açlık grevine başlayacağımızı duyuruyoruz. İnsanlık onuru taşıyan herkesi duyarlı olmaya ve dayanışmaya çağırıyoruz" diyorlar.

Açlık grevleri kısa bir süre sonra bütün yurda dağılıyor. Cezaevlerinde siyasi suçlularda olduğu gibi adi suçlular da açlık grevine gidiyorlar. Bunun yanında, yurtiçinde dışında çeşitli eylemlerle açlık grevlerine destek ve 1 Ağustos Genelgesini protesto eylemleri gerçekleşiyor. Eskişehir Cezaevinde açlık grevlerinin 35'inci gününde iken Adalet Bakanlığının emri ile Aydın'a sevk edilen hükümlü ve tutuklulardan Mehmet Yalçınkaya ve Hüseyin Hüsnü Eroğlu'nun ölümünden sonra direnişlerin ve destek eylemlerinin çapı genişliyor. Devlet, cezaevlerindekilere olduğu gibi dışarda açlık grevinde bulunanlara, her ne şekilde olursa olsun destekleyenlere baskısını sürdürüyor.

TERÖR MÜ? DEVLET YAPARSA KABUL...

22 Haziran'da tünelin bulunmasından sonra cezaevindeki 319 tutuklu ve hükümlüye insanlık dışı uygulamalar yapılıyordu. 1 Ağustos Genelgesi en ağır şekliyle yürürlüğe konuluyordu. Eskişehir'de bayram görüşlerine izin verilmezken, gelen yakınlardan 3 kişi gözaltına alınıyordu. Adalet Bakanı Oltan Sungurlu asla anlaşmaya yanaşmıyor ve müstaşarı Arif Yüksel'le birlikte cezaevlerinde devlet terörünü olabildiğince yaşatıyordu. Nitekim açlık grevlerinin 35'inci günündeki insanları onbeş saatlik bir yolda ring denilen araçlarla su dahi verdirmeyerek sıkıntılı yolculuk yaptırmışlardır. Aydın Cezaevine vardıklarında ise yol işkencesi yetmiyormuş gibi onları çırılçıplak soymak istemişler, kabul ettiremeyince de saldırmışlar, bu olayı basına 'Kendi aralarında çatışma çıktı' şeklinde duyurmuşlardır. Hüseyin Hüsnü Eroğlu ve Mehmet Yalçınkaya Aydın Devlet Hastanesi'ne kaldırıldıktan sonra yaşamlarını yitirmişlerdir.

DESTEK EYLEMLERİ YAYILIYOR

Açlık grevlerinin 22'inci gününde Sağmalcılar Cezaevinde tüm siyasi tutuklular destekleme açlık grevle-

rine başladılar. Avukatlar üst aramaksızın görüşme yapmalarına izin vermedikleri için uygulamayı protesto ettiler. 38 tutuklu ailesi aynı gün Ankara'da destekleme açlık grevine başladı.

Ergani, Bursa, Amasya, Ceyhan Özel Tip, Diyarbakır 1 Nolu E Tipi, Gaziantep Özel Tip ve Erzincan Cezaevlerinde destekleme grevleri başlatıldı. 28 Temmuz'da Londra Belediyesi önünde 50 kadar Türk destekleme açlık grevlerini başlattılar.

1 Ağustos'ta ailelerin kefenli bekleyişi yürekler sızlatırken Oltan Sungurlu, 1 Ağustos Genelgesinin Avrupa cezaevi kurallarının dışında bir hüküm taşımadığını iddia ediyor, kamuoyunun dikkatini çekmek için fedailer seçildiğini, bunların ölümü görev aldıkları şeklinde istihbarat aldıklarını belirtiyordu.

İstanbul'da 1 Ağustos Genelgesini protesto amacıyla Sağmalcılar Cezaevi önünde gösteri yapan, 'Eskişehir Cezaevindeki tutsaklar ölüme terk edilemez' pankartlarını taşıyan 6 kişi gözaltına alınıyordu.

2 Ağustos'ta İstanbul'da yaklaşık 100 kişinin katıldığı ve polisin ateş açtığı korsan gösteride 1 Ağustos Genelgesi protesto ediliyor," Zindanlar Boşalsın, Tutsaklara Özgürlük" sloganları atılıyordu.

3 Ağustos'ta Aydın Cezaevine nakledilen iki açlık grevcisinin ölümü üzerine gelen tepkiler şöyle idi:

İstanbul Şişli'de korsan protesto eylemi yapıldı. Caddeyi trafiğe kapayan göstericiler kanlı [illegible] olayı ile 1 Ağustos Genelgesini protesto ettiler.

İstanbul'da kadın yazarlar kitapları üzerine siyah boya dökerek olayı kınadılar. Füsun Akatlı, Leyla Erbil, Bilgesu Erenus, Pınar Kür, Nezihe Meriç, Işıl Özgentürk ve Tomris Uyar'dan oluşan yazarlar," İnsanların temel yaşam haklarını elde etmek uğruna ölmek ya da öldürülmek seçeneğiyle karşı karşıya kaldıkları bir ülkede yaşamaktan utanç duyuyoruz. Hapishanelerdeki çocuklarımıza yönelik acımasızlığa toplum katında gösterilen sağırlığı, bir yazar ve ana olarak asla kanıksamayacağımızı belirtiriz" şeklinde açıklama yaptılar. Olay üzerine TAYAD, "..Açlık grevlerinin 35'inci gününde bir çoğu ağır durumda olan tutsakların sevk edilmesi emrini veren Adalet Bakanı Oltan Sungurlu bu katliamın birinci dereceden sorumlusudur" şeklinde açıklama yaptı.

5 Ağustos'ta Avukat Veli Devecioğlu, yapılan ikinci otopside darp izlerine rastlandığını belirtiyordu. Aynı gün cezaevlerinde açlık grevi direnişleri artarken, İstanbul Cağaloğlu'nda TKP-ML örgütünün pankartı bulunuyordu. Ankara'da, Sakarya alanında akşam saatlerinde bir grup, korsan gösteri yaparak 1 Ağustos genelgesini ve yoğunlaşan açlık grevlerini protesto ediyordu. Livaneli'nin Kartal'daki konserinde ise çeşitli sloganların yanında "Eskişehir'de ölüm istemiyoruz" sloganı da atılıyordu.

İstanbul Tabip Odası, Türk Hukuk Kurumu Başkanı Muammer aksoy, İstanbul Diş Hekimleri Odası, İHD temsilcileri, Türkiye Demokrasi ve İnsan Hakları Dayanışma Derneği ve bazı SHP milletvekilleri de tepkilerde bulundular.

Sosyalist Parti'nin, Ankara'da düzenlemek istediği mitinge izin verilmeyince, "ikinci genişletilmiş meclis toplantısına" razı olundu.

6 Ağustos, Hüseyin Hüsnü Eroğlu'nun cenazesi İstanbul Ümraniye'de, Mehmet Yalçınkaya'nın cenazesi ise Şanlıurfa'nın Halfeti ilçesi Fındıközü köyünde toprağa verildi. Cenazede, "Kahrolsun Faşizm! Mehmetler, Hüseyinler ölmez! Katil İktidar! Zindanlar Boşalsın, Tutsaklara Özgürlük! Cezaevlerindeki Faşist Baskılara Son! Evlat acısına Son! Devrim Şehitleri Ölümsüzdür!" sloganları atıldı.

İzmir Konak meydanında İlk Kurşun Anıtı önünde saygı duruşunda bulunuldu. Beyaz kefen giyen, elleri zincirli iki kişinin ardında Alsancak Stadı'na kadar yürümekte ısrar eden grup polisçe gözaltına alındı.

THY'nın Londra ve Frankfurt büroları 30-40 kişilik gruplarca işgal edildi.

8 Ağustos 1989, Abdi İpekçi Parkı'nda İnsan Hakları Acil Durum Komitesi "İnsan hakları için bir dakikalık saygı duruşu" düzenledi. Saygı duruşuna dernekler ve sendika temsilcileri ile bazı SHP milletvekilleri katıldılar. Aynı gün, Avustralya'nın Melbourne kentinde bazı Türk dernekleri tarafından düzenlenen bir gösteriyle cezaevlerindeki uygulamalar protesto edildi. İstanbul Adliyesi karşısına bomba süsü verilmiş pankart asıldı. Topkapı [illegible] bir grup caddeye [illegible] dökerek ateşe verdi. Açlık grevleri ve çeşitli cezaevlerinde artmaya devam etti.

Demokratik kitle örgütleri ve partilerin katıldığı "tek-tip" kampanyaları yaygınlaştı. Polis, 60 yaşındaki siyah giymiş Hatice Anayı gözaltına almaktan çekinmedi.

İSTEKLER KABUL EDİLİYOR

Açlık grevlerinin 51'inci gününde, 1 Ağustos Genelgesi fiilen ortadan kalkarken isteklerden biri (gazocakların verilmesi) dışında kabul edildi.

Siyasi suçlular başta olmak üzere adi suçlular, tutuklu yakınları, aydınlar, yurtiçi ve yurtdışındaki insanların katıldığı üç bin beşyüzü aşkın açlık grevleri ile, sayısız Adalet Bakanlığına çekilen telgraflarla, yurdun dörtbir yanındaki çeşitli korsan eylemler ve yer yer görülen halktan alkış desteğiyle, çeşitli demokratik kitle örgütleri ve partilerin yürüttüğü ve özellikle kadınların katıldığı tek–tip elbise kampanyalarıyla açlık grevi direnişleri dışarıyla bütünleşti.

Cezaevlerindeki en son duruma göre Ankara Merkez Kapalı Cezaevinde açlık grevlerine son verilirken, Muğla'da tek–tip zorunluluğu nedeniyle ölüm orucuna dönüşmüştü.

Burjuva muhalefet partileri bu konuya değinirken işin "temiz" olmasına özen gösterdiler. Tutsakların istemlerine siyasi olmamak kaydıyla sahip çıktılar. Sahip olarak yaşamak ile -cezaevinde bile olsa- ölmek ya da her muameleyi geniş hazımla kabul etmek seçeneğiyle karşılaşıp ilkini seçmek ve bunun için mücadele etmek de şüphesiz siyaset yapmaktır. Biz böyle bir seçimin her zaman arkasındayız. Çünkü, seçme yapacak kadar haklarımızı biliyoruz.

ÇARESİZLİĞİN ÇAREYE DÖNÜŞÜMÜ

Bilgesu Erenus

Dokuz kadındılar, yaşanan günlerin sabahında ve hamamböceğine dönüşmemek için 'çaresizlik' sözcüğünü kollarından tutup AKM'nin önüne taşıdılar. Çaresizlik sözcüğü dokuz kadından çok, varlık nedeni ve ayrılmazı korkuyu dinliyordu, her kaçıp gitmeye hazır oralardan. Kadınlar bunu bildiklerinden çaresizlik sözcüğünün kollarına bir daha sıkı yapıştılar.

"İnsanların temel yaşam haklarını elde etmek uğruna ölmek ya da öldürülmek seçeneğiyle karşı karşıya kaldıkları bir ülkede yaşamaktan utanç duyuyoruz. Hapishanelerdeki çocuklarımıza yönelik acımasızlığı toplum katında gösterilen sağırlığı bir yazar ve ana olarak asla kanıksamayacağımızı belirtiriz."

Kadınların sesi bir an için, çaresizliğin varlık nedeni olan korkunun sinsi ve sürekli sesini bastırmıştı, çaresizlik sözcüğü yalnızca kadınları dinliyordu şimdi.

"Açlık grevi cinayeti yalnız politik ve sosyal yaşamımıza değil kültür ve sanat yaşamımıza da bulaşmış kara bir lekedir.

Kültür ve sanat insanları olarak bu lekenin yapıtlarımıza da sıçradığına inanıyoruz.

Toplumun suskunluğu karşısında itelendiğimiz çaresizliği simgesel olarak da göstermek istiyoruz."

Çaresizlik sözcüğü, kadınların itelendiği durumda kendi tanımını da bulunca bir döneldi, bu kadınların kendi doğurmadıkları çocuklarının, doğurmuşçasına hesabını sorduklarını kavrayıvermişti sanki. Yönetim katından hesap soruyordu bu dokuz kadın, bu dokuz yazar; o yönetim katı ki, asmayıp da besleyecek miyiz darbı meseliyle ünlüdür. O yönetim katı ki, ancak peşin infazlarla haksız varlığını sürdürür. Çaresizlik sözcüğü dizlerinin titremesine aldırmadan, varlık nedeni korkuya 'Biraz susar mısın?' dedi, kadınların eylemini duymak istiyordu çünkü, simgesellikten yola çıkarak, büyüttükleri eylemi.

Dokuz kadın, dokuz yazar, ülkenin Kültür Sarayı diye bilinen boşluğu AKM'nin önüne beyaz bir bez yaydılar. Bezin üzerine canlarından kopartarak yarattıkları yapıtlarından birini ve özellikle de en çok sevdiklerini bıraktılar, çantalarından çıkarttıkları siyah boyayı döktüler sonra da üzerlerine.

Çaresizlik sözcüğü titredi birden, bu kez ayrılmazı korkunun etkisiyle değildi titreyişi, duygulanmıştı çok ve 'süs' dedi varlık nedeni korkuya, bu kez çok daha kararlı çıkıyordu sesi, 'zaten epeydir duyduğum yok seni.'

Kadınlar Nezihe Meriç'in sesinde sürdürüyorlardı konuşmayı.

"Bu konudaki suskunluğu ve duyarsızlığı asla bağışlamayacağız.

Yaşamın tüm alanlarında zulüm politikası güden hükümeti istifaya çağırıyoruz."

Çaresizlik sözcüğü dokuz kadın, dokuz yazar, dokuz yaratıcının artık onu kollarından tutmadığını hissettiği halde ayrılmadı ordan. Bugüne dek duymadığı bir ürperti sarmıştı her bir harfini ve korku, ayrılmazı ve varlık nedeni olmaktan çıkmıştı sanki.

Dokuz kadın, dokuz yazar, dokuz yaratıcı canlarından kopardıkları, özellikle de en çok sevdikleri yapıtlarını beyaz bez üzerinde lekelenmişlikleriyle bırakıp, ülkenin AKM diye bilinen kültür boşluğundan hızla uzaklaştılar.

Çaresizlik sözcüğü Kafka'nın Şato'sundan çıkıp gelecek görevlileri bekledi bu boşlukta. Görevliler beyaz bezi iki ucundan ürküntüyle tutup, suç ve suçlu üreten arabalarıyla suç ve suçlu üreten binalarındaki masalarına taşıdılar. Görevliler örtüyü yeniden açtıklarin-

da, çaresizlik sözcüğü hemen yanıbaşlarındaydı onların ve lekelenmiş yapıtlar yerine örtüden dokuz biyografinin çıkışına hiç şaşırmadı.

NEZİHE MERİÇ

(1925) Türk yazar, öykülerinde özellikle geleneklerin baskısıyla ezilmiş Türk kadının iç dünyasını yansıtmıştır.

Gemlik'te doğdu. Babası Yol Mühendisi olduğu için, çocukluğu Anadolu'nun çeşitli yerlerinde geçti. Orta öğrenimini 1942 Eskişehir Lisesi'nde tamamladı. İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde daha sonra da aynı fakültenin Felsefe bölümünde sürdürdüğü öğrenimini yarıda bıraktı. Bir süre öğretmenlik yaptı, eşi Selim Şengil'le Dost dergisini ve Dost Yayınevi'ni yönetti.

Korsan Çıkmazı romanı ile 1962 Türk Dil Kurumu roman ödülünü kazandı.

İlk öyküsü Şubat 1945'te N. Ufuk adıyla İstanbul dergisinde yayımlandı.

1951'den sonra Seçilmiş Hikayeler dergisindeki öyküleriyle tanındı.

İlk öykü kitapları ve 1961'de yayımlanan Korsan Çıkmazı romanı ile çağdaş Türk yazarları arasında belli bir yer kazandı.

1968'de yazdığı Sular Aydınlanıyordu adlı tek kişilik oynu birkaç kez sahnelendi.

Yoğun bir gözlem gücü, özenli bir anlatımla yazdığı öyküleri de Türk toplumunda çeşitli baskılar altında yaşayan kadınları, yaşam kesitleri, iç hesaplaşmaları ve başkaldırıcı kimlikleriyle yansıtmıştır.

TOMRİS UYAR

(1941) Türk yazar ve çevirmen. Klasik öykü anlayışının kalıplarını kıran ürünler vermiştir.

15 Mart 1941'de doğdu. Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'ni bitirdi. İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü'nde öğrenim gördü. Daha sonra yazarlığı ve çevirmenliği uğraş edindi.

İlk öyküsü Kristin 1965'te Türk Dili dergisinde yayımlandı.

Dost, Papirüs, Yeni Dergi, Soyut dergilerinde çıkan çevirileri, öykü deneme, eleştiri, inceleme ve günce yazılarıyla tanındı. Yazılarında ilkin R. Tomris imzasını kullandı. Turgut Uyar'la birlikte Lucretius'tan çevirdiği Evrenin Yapısı ile Türk Dil Kurumu 1975 çeviri ödülünü, öykü kitabı Yürekte Bukağı ile Sait Faik 1980 Hikaye armağanını kazandı. V. Woolf, G. Garcia Marquez, J.L.Borges'in yapıtlarını Türkçeye kazandırdı.

Çağdaş Amerikan Öyküsü adlı bir seçki derledi. Öyküleri Rusça, Lehçe, İngilizce, Yugoslavca ve Almancaya çevrilerek yayımlandı.

Öykülerinde yalın, etkileyici bir duyarlık evreni kurmuştur. Toplumun değişik kesimlerindeki insanların acılarını kaygıların ıseviç ve özlemlerini dile getirmiştir. Toplumsal yaşamdaki değişimi, geçiş dönemi insanının gerçeklerini yansıtmıştır.

Geleneksel anlatı sanatlarının dışında bir anlatım örgüsü kurarak dış ve iç gözleme önem vermiş betimlemeler, ruh çözümlemeleri, izlenimler, anılar imgelerle ördüğü öykülerinde çağrışım, iç konuşma gibi anlatı öğelerini ve bilinç akışı yöntemini kullanmıştır.

Başlıca Yapıtları: Öykü, İpek ve Bakır 1971, Ödeşmeler 1973, Dizboyu Papatyalar 1975, Yürekte Bukağı 1979, Yazdüşleri 1981, Düş Kışları 1981, Gecegezen Kızlar 1983, Günce, Gündökümü 1975-1977, Sesler, Yüzler ve Sokaklar 1981, Günlerin Tortusu 1985

LEYLA ERBİL

(1931) Türk öykücüsü. Hoşgörüsüzlüğün egemen olduğu bir toplumda özgürlükleri gündeme getiren öyküler vazmıştır.

İstanbul'da doğdu. 1950'de Kadıköy Kız Lisesi'ni bitirdi. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ndeki öğrenimini yarım bıraktı. 1953-57 arasında sekreterlik ve çevirmenlik yaptı. Edebiyata 1945'te bir taşra dergisinde yayımlanan bir şiiri ile girdi. Çeşitli dergilerde yayımladığı öyküleriyle tanındı.

1961'de yayımladığı ilk kitabı Hallaç'ta bireyin çevre ve aile ile çatışmasını, umutsuzluğunu, başkaldırısını yansıtmıştır. Kişisel üslubu özellikle ikinci kitabı Gece'de belirginleşir. Geri dönüşlere, bilinç akımı yöntemine, simgelere yer verir. Bunu izleyen yapıtlarında, bir yandan yerine ve özgürlüğünü bulamamış kadınlığın cinsel sorunlarını ele alırken, bir yandan da toplumsal özentileri ve bocalamaları etkili bir ince alay gücüyle eleştirmiştir.

Yapıtları (başlıca) Öykü Hallaç, 1961, Gecede 1969 Tuhaf Bir Kadın 1971 Eski Sevgili 1977, Mektup Aşkları 1988

PINAR KÜR

(1943) Romancı. Bursa'da doğdu, Robert Kolej Yüksek Okulu Dil bölümünü bitirdi. Fransa'da Sorbonne Üniversitesi Fen ve Edebiyat bölümünde, Yirminci Yüzyıl Tiyatrosunda Gerçeklik ve Yanılsama konulu teziyle doktora verdi. Ülkeye dönünce bir süre Ankara Devlet Tiyatrosu'nda dramatur olarak çalıştı. 1971-73'te öğretmenlik yaptı. Hikayeleri ve yazılarıyla Dost, Cumhuriyet, Yazko-Edebiyat dergilerinde göründü.

Yapıtları: YarınYarın 1979-1980, Küçük oyuncu 1977, Asılcak Kadın 1979...

BİLGESU ERENUS

(1943) Bilecik'te doğdu. Türk oyun yazarı. Aydın sorunlarına eğilen oyunlarıyla dikkati çekmiştir.

İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü'nü bitirdikten sonra 1965-73 arasında TRT İstanbul Radyosu'nda metin yazarı ve yapımcı olarak çalıştı.

1977-79 arasında Türkiye Yazarlar Sendikası Yönetim Kurulu üyeliği yaptı.

İkili Oyun adlı oyunuyla 1978 Avni Dilligil en iyi

tiyatro yazarı ödülünü aldı. Aynı oyun 1983'te Kiel Devlet Tiyatrosu'nda Almanca olarak oynandı.

Bilgesu Erenus 1971'de TRT'nin düzenlediği Radyo oyunları yarışmasında "Evli Evine Köylü Köyüne" adlı oyunuyla başarı ödülü aldıktan sonra birbiri ardına oyunlar yazdı. özellikle AST ve Dostlar Tiyatrosu'nda sahnelenen oyunlarında 1960-1970 dönemi Türkiye'sinin geçirdiği değişimleri, bireylerin iç dünyalarındaki yansımalarıyla birlikte, yer yer lirik yer yer göstermeci bir üslupla ele aldı. Sınıf değiştirme özlemi, dış ve iç göçler, siyasallaşma çabasındaki aydınların sorunları başlıca temaları arasındadır.

Başlıca yapıtları: Elkapısı 1973, Ortak 1976, Nereye Payidar 1976, İkili Oyun 1977, Kaside 1980 (oynanmadı), Kelaynaklar 1981,.Güneyli Bayan 1983, Misafir, 555 K 1987, Havuç ya da Sopa 1989

IŞIL ÖZGENTÜRK

(1948) Yazar Gaziantep'te doğdu. Ortaöğrenimini Çamlıca Kız Lisesi'nde tamamladı. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde okudu. Fakültede öğrenciyken Ali Habib Özgentürk ve Mehmet Ulusoy ile birlikte kurdukları Devrim İçin Hareket Tiyatrosu'nda oyunculuk ve oyun yazarlığı yaptı. (1968-1971)

12 Mart döneminde Kültür Sarayı'nı yakmakla suçlanarak tutuklandı, beraat etti. Cumhuriyet gazetesinde röportaj yazarlığı yapan Özgentürk, 1972 yılında Arkın Yayınevi'nin 9-14 yaşlarındaki çocuklar için açtığı öykü yarışmasında Güneşe Gidenlerin Türküsü adlı öyküsü ile birincilik, 1972 yılında aynı yayınevinin açtığı yarışmada "Önce Selam Ederim" şiiriyle birincilik ve Dünyada Olağanüstü Bir Gün öyküsüyle ikincilik kazanmıştı.

Yapıtları: Kuş Ne Yana Öter (çocuk romanı) 1976, Hayat Okulu 1979, Türk Dil Kurumu Çocuk Yazını ödülü 1978, Dünyaya Masallar 1979, Yokuşu Tırmanırken Hayat (hikayeler) 1980

FÜSUN AKATLI

(1944) Denemeci, eleştirmen, felsefe eğitiminden kaynaklanan bir yaklaşımla özellikle öykücüleri eleştirmiş değerlendirmiştir.

Ankara'da doğdu. 1962'de Ankara Kız Lisesi'nin 1966'da Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe bölümünü bitirdi. Aynı bölümde asistan oldu. 1971'de Eğitim Fakültesi'nde başladığı lisansüstü çalışmalarını sürdürerek Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi'nde felsefe doktoru oldu. Felsefe, dil ve edebiyat tarihi üzerine dersler verdi.

Akatlı'nın ilk yazısı 1968'de Forum dergisinde yayımlandı. Bunu Dost, Yeni A, Soyut, Türk Dili, Militan gibi dergilerdeki deneme ve eleştiri yazıları izledi. Önceleri Altıok soyadını kullandı. İlk yazılarında daha çok bir felsefeci kimliğiyle göründü. Daha sonra "felsefeyi, yaşamın ve insanın sorunlarına çözüm arayan akım ve yönsemelerden çok, bir dil düzeni, bir bilim analizi" olarak gördüğünü belirtti.

Felsefe ağırlıklı ilk denemelerini 1977'de, Niçin Diyalektik adlı kitabında topladı. Çeşitli edebiyat ürünlerine getirdiği yeni bakış açılarıyla ilgi çekti. 1980'de yayımlanan Yaz Başına Neler Gelir kitabındaki denemelerinde edebiyatın ağırlık kazandığı görülür. Yazar son dönem Türk öykücülüğü üstüne yaptığı değerlendirmelerini, seçtiği yirmi öyküyle birlikte Bir Pencereden adlı kitabında topladı.

Yapıtları: Niçin Diyalektik 1977, Yaz Başına Neler Gelir 1980, Bir Pencereden 1982

LATİFE TEKİN

(1957) Romancı. Kayseri'nin Bünyan kasabasına bağlı Karacafenk köyünde doğdu. Ortaöğrenimini Beşiktaş Kız Lisesi'nde tamamladı. (1974) Yayımlandığı yıl büyük ilgiyle karşılanan ilk romanı Sevgili Arsız Ölüm'de (1983) kırsal kesimden kopan bir ailenin büyük kentte kabul etmek zorunda olduğu yaşam savaşımını masalcı bir havada yansıttı.

Öteki romanları: Berci Kristin Çöp Masalları(1984) Gece Dersleri (1986) Buzdan Kılıçlar (1989)

NURSEL DURUEL

*(1941) Öykü yazarı. Isparta'nın Şarkikaraağaç ilçesinde doğdu. Ortaöğrenimini İstanbul Kız Lisesi'nde, yüksek öğrenimini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji bölümünde tamamladı.(1966) TRT'de yapımcı olarak çalıştı. Akademi Kitabevi'nin 1981 öykü ödülünü kazandı. Geyikler, Annem ve Almanya (1982) adlı yapıtı ile Sait Faik Ödülü'nü de aldı. (1983) **

Günlerden 5 Ağustos '89'du. Yani, dünyanın atom bombasını, toplu kıyımı tanıdığı bir günün yıldönümünden bir evveli. Ve çaresizlik sözcüğü o günden bugüne dehşetle iddia ediyor ki, Kafka'nın Şato'sundaki görevlilerin ellerine bulaşan kara lekeler kültür boşluğuna bırakılan yapıtlardan değil, bu biyografilerin gücünden kaynaklanmakta. Çaresizlik sözcüğü iddiasında bir epey ısrarlı artık, görevliler o gün ellerine bulaşan lekeleri görünmez kılabilir ama asla arıtamayacaklar.

Dokuz kadın, dokuz yazar, dokuz yaratıcının yaşanan günlerin sabahında hamamböceğine dönüşmemek için, çaresizlik sözcüğünün kollarından tutup taşıdıkları boşlukta, çaresizlik bir çare şimdi, bir çıkar yol olarak duyuyor kendisini ve bir kurtuluş nedeni.

---

*Yazar biyografileri, Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi, Atilla Özkırımlı'nın, Türk Edebiyatı Ansiklopedisi, Şükran Kurdakul'un Şairler ve Yazarlar Sözlüğü kitaplarından derlenmiştir.

Saptamalar 1

TÜRKİYE'DE MARKSİST DAMAR VAR

Çelik Bilgin

Eşitsiz gelişme yasası, henüz bir yasa saydamlığı ve keskinliğinde geliştirilmiş olmaktan uzak duruyor. Henüz ambriyonik aşamasını geride bırakmış olmakla birlikte işlenmesi gereken bir ka balıktadır; içinde bulunduğu ka .balık, bir yanıyla kalın çizgilerle bir yol göstericiliğe ve diğer yanıyla da, içi boş mantıksal tekerlemelere imkan sağlıyor. Başka yasalarla görülmeyen yollarla işaret edebiliyor; bu verimliliğinin kanıtı oluyor. Ancak eşitsiz gelişme yasası daha ileriye götürülmediği sürece, çıkılan yeni yollarda mesafe almak imkansızdır; gelişmemiş eşitsiz gelişme yasası, sadece patinaj yaratıyor.

Ancak hiç kuşku yok, yirminci yüzyılın ışığı eşitsiz gelişmede ve yasasında yatıyor. Bilimde "ışık" iki yanlıdır; gelecek kadar geçmişi aydınlatıyor ve geleceği yapılandırırken geçmişi değiştiriyor.

Gelişmemiş eşitsiz gelişme yasasıyla bakıyorum; Hegel, buzullaşmış maddenin arasına sıkışmış bir beyindir.Yaşadığı Alman toplumunda Hegel yalnızca beynini geliştirebilir ve havalandırabilir; beyninin havalanmasını, maddenin ve toplumun hareketi yerine koyabilir. Hegel'in yaşadığı sırada Türkiye toplumu, Hegel'inkinden çok daha hareketlidir; ancak derinini hiç etkilemeyen ve yüzeyde sınırlı kalan bir hareketliliktir. Türkiye toplumunun dinamiğini, sınırlı hareketlilik olarak algılayabiliyorum.

Dünya tarihinin, en kolay kafa işini Ricardo'nun önüne koymuş olduğunu düşünüyorum. Artık doğanın ve toplumun derinindeki patlamalar, yeryüzünü ve insan dokusunu yeni bir mozayiğe kavuşturmuş durumdadır; hem teknolojik yenilikler ve hem de toplumdaki tronsformasyonu ele alan pamfletler, broşürcükler, dilekçeler ve raporlar, amprisizmin her türünü zenginleştirebilecek bir hazine görünümündedir. Marx'ın somutun zenginliğinde soyutlama olarak nitelediği bir aşama var; Ricardo'nun kişisel talihini oluşturuyor.

Hegel, sonsuz hareketsizliğin ve Ricardo, sınırsız hareketliliğin ürünleri oldular ve ürünleri, kaynaklarının damgasını taşıdı. Türkiye ise doğanın ve toplumun hareketlendiği bir dönemde yüzeysel ve son derece sınırlı hareketliliği aşamadı; cumhuriyet dönemi de, yirminci yüzyılın ikinci yarısından sonrasına kadar aynı çizgileri taşıdı. Türkiye'nin uzun sınırlı ve yüzeysel hareketlilik çizgisi, teorik kısırlığını doğurdu.

Kemalizmi bu çerçevede ve eğer kabul ediliyorsa bu ışıkta ele almak gerekiyor. Felsefi yanı olmayan, entellektüel tarafı son derece zayıf, bir politik program olarak çıkıyor ve Türkiye'nin teorik sığlığında kendisini bir "doktrin" olarak sunabiliyor. Tanzimatı ve Sultan Hamid'i aşırı ölçüde sansür etmesi, İkinci Mahmut'tan derin bir biçimde etkilenmesini ve gerçekte Hamidizmin, sınırlı değişikliğe uğramış bir ortamda devamı olmasını, gözlerden gizlemesine yarıyor.

Kemalizmin ikna edici gücünü yitirmeye başlaması 1960 yıllarının ikinci yarısına denk geliyor. Hangisi sonuç ve hangisi nedendir; bunu tartışmak durumunda değilim. Ancak işte tam bu dönemde, islamik hareket, Kürt hareketi ve sosyalist hareket, Kemalist şemsiyenin altından çıkış mücadelesi vermeye başlıyor. Hiç kuşkusuz çıkış hiçbir zaman mutlak değildir; başlangıçta uzun yıllar gölgesinde yaşadığı şemsiyenin izlerini de taşıyor.

Şemsiyenin fonksiyonlarının tartışılmaya başladığı zaman, Türkiye'ye Marksizmin ciddi giriş yaptığı zaman oluyor. Çok büyük bir gecikmişliği var; fakat yine de bu yanını fazla önemli bulmuyorum. Daha önemli yanı şudur: Marksizmin Türkiye'ye giriş yılları, Avrupa'da canlılığını ve sosyalist dünyada ise yaratıcılığını yitirdiği bir dönemdir. Türkiye'ye Marksizm girerken, Avrupa'dan geldiği ölçüde ölü ve sosyalist dünyadan gelirken ise cansız bir nitelik gösteriyor.

Böyle bir durum, ilk bakışta, başlı başına bir şanssızlıktır. Ancak eşitsiz gelişme yasasının ışığında bakıldığında ise en büyük şansı getiriyor. Avrupa'dan geldiği ölçüde her türlü dinamizmini yitirtici yabancı öğelere bulaşmış ve Sovyetler Birliği'nden geldiği biçimiyle, geçmişin dış politika zorluk ve zorlamalarıyla her türlü basit pratiğin teori düzeyine abartılmasından doğan kıraçlıkla birlikte geliyor.

Marksizm Türkiye'ye bir gözden geçirilme ve uzun yıllar itibarsızlaştırılan bir sözcükle, "revizyon" ihtiyacı ile birlikte giriyor. Marksizmin Türkiye'ye bir "revizyon" ihtiyacı ile girmesini hem Marksizmin ve hem de Türkiye'nin talihi sayıyorum.

Gorbaçov çizgisi karşısında takınılan tutum, bu talihi çok açık bir biçimde ortaya çıkarıyor. Marksizmin Türkiye'ye girişinin gecikmişliğine karşın, Gorbaçov çizgisinin Türkiye'de ele alınışı, Türkiye'de hem bir Marksist damarın olduğunu ve hem de bunun derinlere inmeye başladığını gösteriyor.

Bir bütün olarak ele alındığında Türkiye Marksizminin Gorbaçov çizgisini kabul etmediği kesinlikle ve netlikle söylenebilir. Türkiye Marksizmi, Gorbaçov çizgisini kendi yaratıcı gelişmesi içinde görmüyor ve bunun, dünya sosyalizminin içine girdiği güçlükleri

çözücü bir yönde gelişebileceğine de ihtimal vermiyor. Bunun Türkiye Marksizmi adına önemli bir olgunluk işareti saymak gerektiğini düşünüyorum.

İki düzeltmeye ihtiyaç var; birincisi TKP-TİP çizgisiyle ilgilidir. TKP, Türkiye'de burjuva sosyalizmini ve 1961-1971 TİP'i ise legal sosyalist dönemi temsil ediyor; olumsuzluklarının yanında inkar edilmeyecek ve az denemeyecek olumlulukları bulunuyor. Birleşmelerinden sadece bir burjuva legalizmi çıkıyor ve Avrupa'dan gelen cansızlıkla, Sovyetler Birliği'nden gelen kısırlık, öldürücü etkilerini, en çok bu birleşmenin çocuğunda gösteriyor. Artık tövbekarlık, bir de başkalarının beyni ile düşünmeyi anlatıyor; Gorbaçov çizgisinin Stalin ve Brejniyef dönemlerini reddi, TKP'nin Stalin dönemine ve TİP'in Brejniyef zamanına övgüleri bir yana, tövbekarlığın bütün sosyalist kazanımlardan kopuşunu da başlatıyor.

İkinci düzeltme, TDKP-TİKB çizgisini tartışmaya sokuyor. Tövbekarlık, başkasının beyni ile düşünmeyi anlatıyorsa, Gorbaçov çizgisi sözkonusu olunca TDKP-TİKB çizgisi bir beyin duruşunu gösteriyor. Bu çizgi, 1956 Yirminci Kongre'yi bir milad olarak alıyor; bir gün öncesinden itibaren bütün geçmiş son derece parlak, bir gün sonrasından bütün yakın zamanlar ise kapkaradır. Böyle bir bakışı Marksist yöntemin içinde saymanın mümkün olabileceğine inanamıyorum; Marksist akıl yürütmede nokta operasyonları bulunmuyor. Stalin'in bütün başarısı olumsuzluklar üzerine olumluluklar kurabilmesinde ve olumsuzluklar ile olumlulukların mübadelesinde gösterdiği ustalıktadır. Stalin'in tek ülkede sosyalizmden dünya sosyalist sistemine geçişi, son derece büyük olumsuzluklar içinde gerçekleştirdiği ve bu olumsuzluklar için ödenen fiyatın 1940 yıllarından itibaren kendisini açıkça bastırdığı unutulmamalıdır; Hruşov'un kendisi bile ödenen bir fiyat oluyor.

Madde ve düşün dünyasında boşluk hiçbir zaman olmuyor.

Dünyada sosyalist sistemin bir dünya sistemine dönüştüğü zaman da Marksist açıdan bir boşluğun doğmaya başladığı görülüyor. Mülk sahiplerinin bakış açısı, dünya sosyalist sisteminde ortaya çıkan Marksist boşluktan yararlanarak sosyalist ilkeleri kemirmeye ve sosyalist dünyaya nüfuz etmeye başlıyor. Bunda Stalin döneminin objektif sorumluluğunu görmemek, düşünmeyi bırakmak ve beyni durdurmak demektir.

Sosyalist sisteme bakış açısından TKP-TİP ve TDKP-TİKB çizgileri bir ve aynıdır. Her ikisi de bu açıdan, Türkiye Marksizminin dışına düşüyorlar.

Türkiye Marksizminin Gorbaçov çizgisini değerlendirmede, sosyalist sisteme Türkiye devrimi açısından bakışının önemli bir yer tuttuğunu sanıyorum. Soğukkanlı ve gerçekçi bir bakış ortaya çıkıyor. Türkiye'de iktidara gelinceye kadar Sovyet sisteminin kapitalist sızma ve taarruza dayanabileceği değerlendirmesini görebiliyorum. Burada bir kaygı görülmüyor ve soruna Türkiye devrimi açısından bakış, eski küfürbaz edebiyatı ve anlamını yitirmiş bir "revizyonist" suçlamasını itibarsızlaştırıyor.

Devrim eşiği, kutsallıkları ortadan kaldırıyor.

Devrim eşiği, yeni büyüklüklerin doğduğu yer ve dönemdir.

Türkiye Marksizminin Gorbaçov çizgisini kabul etmemesi, böyle bir kaygıdan doğmuyor. Gorbaçov çizgisi, gecikmiş sorunlara çözüm bulabilmek için, sosyalizmi karalamaya ve sosyalizmin umut özelliğini ortadan kaldırmaya başlamıştır. Sovyet sistemi içindeki sorunlara çözüm bulabilmek için dünyayı büyük bir çözümsüzlüğün eşiğine getiriyor. Bunu, sorumlu ve haklı saymak mümkün değildir.

Yirminci yüzyıl, bir devrimler çağı olarak başladı. Karşı-devrimler dönemiyle kapanma ihtimali hızla yükseliyor. Bunda Gorbaçov çizgisininin sorumu ve sorumsuzluğu önemli bir rol oynuyor.

Sosyalizmi, dünyanın yeniden umudu haline getirmede Türkiye Marksizminin sorumluluğu ve şansı var. Bunu görmemenin imkansızlığını görüyorum.

Marksizmin temel önermesine dönüyorum. Marksizm, insanlığın gelişmesini, bir yandan pek çok çelişkinin ortadan kalkması ve diğer yandan bütün çelişkilerin bir tek çelişkiye dönüşmesi olarak ortaya koyuyor. Emek ve sermaye arasındaki çelişki bütün çelişkilerin üzerini örtüyor ve Marksizm, bu çelişkinin derinleşmesiyle devrimin yakınlığı arasında bir korelasyon kuruyor.

Türkiye Marksizmi burada bir "revizyon" şansı taşıyor. Önemli olan çelişkisinin tek kanalda derinliği değil, kütleselliği ve zenginliğidir. Tek kanalda derinleşmiş çelişki halinde, ABD örnek olsun, tekelsi düzenlemeler, birbirinden çok derin bir çelişki kanalıyla ayrılmış emek ve sermaye arasına koyu bir ideolojik sis tabakası koyabiliyor ve çok derin çelişkiyi fonksiyonsuz hale getirebiliyor.

Önemli olan çelişkinin bir tek kanalda derinleşmesi değil zenginleşerek toplum yaşamının her tarafında kanallar açmasıdır. Emek-sermaye çelişkisi, yoksul köylülüğün çözülmeyen sorunları, halk sorununun toplumu etkileyen bir çelişki düzeyine yükselmesi, mezheplerin politik çatışmalar haline getirilmesi işsizliğin müzminleşmesi, üniversitelerin işsiz ordusu fabrikalarına dönüşmesi, kültürel ve bilimsel yaratıcılığın durması, emperyalizmin yaşamın en kılcal damarlarına kadar girmesi ve işgal etmesi, tekellerin bütün yurttaşları insanlıklarından çıkararak bir sürüye dönüştürmeyi temel politika saymaları, bugün Türkiye'nin gerçekleridir. Türkiye'de emek-sermaye çelişkisi derinleşerek bütün çelişkileri yutamamaktadır; çelişki kütlesi giderek büyüyor. Böyle bir durum, tekellerin ideolojik sis bombalarını etkisizleştirmeyi son derece kolay bir hale getiriyor ve yığınları düzene yabancılaştırıyor.

Türkiye'de çelişki, büyük lav dalgaları halinde kütlenin üzerine yayılıyor.

Türkiye'de çelişkinin zenginliği, Türkiye Marksizminin de zenginleşebileceğinin işareti oluyor.

Derinliği değil kütlesi büyüyen ve coğrafyası genişleyen çelişki, en acımasız darbeyi bile geçici bir talihsizlik yapabiliyor.

Türkiye'deki Marksist damarın genişleyen coğrafyasını görüyorum.

"TİKP MUHASEBESİ" ÜSTÜNE

C. Dervişoğlu

Saçak dergisinin 65. sayısında, "TİKP Muhasebesi" başlıklı bir yazı yayımlandı. Bugün Saçak ve Sosyalist Parti isimleriyle sürmekte olan TİKP çizgisinin kendi geçmişini değerlendirdiği ve eleştirdiği yazı Saçak Yazı Kurulu imzasını taşıyor. Bu yönüyle kollektif ve "bağlayıcı" bir özelliği de var.

Bu yazıda, TİKP-Saçak-Sosyalist Parti çizgisinin genel bir değerlendirmesine girmeden, "muhasebe" çerçevesinde birkaç noktaya değinecek, bazı dersler çıkarmaya çalışacağım. Bunu yapabilmek için, Saçak Yazı Kurulu değerlendirmesinin genel ve kısa bir özetiyle başlamak zorundayım.

"TİKP'nin Tahlil ve Siyasetleri" başlığını taşıyan bölümde bir temel ve esas olmak üzere onlarca hata sayılıyor.

Programdan ve en önemli hatadan başlayarak şunları söylüyorlar:

"...Programın 3. maddesi, dünya devriminin ve enternasyonalizmin stratejisini belirlerken, iki süper devleti hedef almakta ve Rus sosyal emperyalizminin' daha tehlikeli' olduğunu belirlemektedir. Dünya açısından 1975'ten sonraki kısa bir dönem için geçerli olan 'daha tehlikeli' ayrımının, programa konması doğru olmamıştır.

"...TİKP'nin bütün hatalarının düğümlendiği nokta, 'milli çelişmeyi esas alarak cepheyi Sovyetler Birliği'nden gelen tehdide dönmek' biçiminde bir mevzilenmenin saptanmasıdır. TİKP'nin siyasal hataları bu saptamadan türedi."(s.4)

Sonra öteki hatalar sıralanıyor: TİKP 1. Kongresi'nin ABD'yi dünya barış cephesinde sayması; kongre raporunda "NATO'dan Sovyetler Birliği'ne teslimiyete yol açacak bir ayrılmaya karşıyız" saptamasının yer alması; dost, düşman ayrımında ciddi hataların yapılması; çeşitli sınıflara ve bu sınıflara ait siyasal kuvvetlere olmayan nitelikler yüklenmesi ve bunun sınıf uzlaşmacılığına yol açması; TİKP'nin 12 Eylül darbesine karşı daha ilk günden aktif bir mücadele yürütmemesi; mahkemelerdeki sorgu ve savunmalarda mevcut yönetime kredi açılması; savunmalarda TİKP'yi aklatmanın diğer kaygıların önüne geçmesi; gençlik politikasının etkili olamaması TKP, TİP, TSİP gibi SB ile derece derece bağları olan örgütlerin SB'nin beşinci kolu' veya 'Rus uşağı' ilan edilmesi; TİKP'nin birçok solcu grubu 'sahte solcu' diye nitelemesi; hatalı bir 'kurtarılmış bölgeler' yayını yapılması; Doğu bölgesinde ayrı örgütlenmeyi savunan bir akımın 'Doğu'nun MHP'si' 'sol saflarda MİT örgütlenmesi' olarak nitelenmesi; 1971'e doğru Aydınlıkçı saflarda, başka ülkelerin teori ve pratiklerini kopya eğiliminin gelişmesi; ÇKP etkisi altında kalınması; ÇKP'nin sol kanadını tasfiye etmesinin desteklenmesi; partilerine ve devrimlerine önderlik etmiş büyük sosyalist liderlerin (Enver Hoca, Castro) hedef alınması vb.

Sonra, bir "Genel Değerlendirme" bölümü geliyor ve bu bölümde, TİKP'nin hatalarının omurgasında subjektivizm olduğu, bunun'da siyasal alanda sınıf uzlaşmacılığına yol açtığı söyleniyor. Bunları açarken de, TİKP çözümleme ve politikalarında, esas olanın tali olanı, konjonktürel olanın uzun vadeli gelişmeyi, siyasetin de teoriyi "yediği" belirtiliyor. Ayrıca, Aydınlıkçılarda bir aşırıcılık damarı bulunduğu, eylemlerde kitlelerin taleplerini esas almayıp öncünün taleplerinin dayatıldığı ekleniyor.

"TİKP'nin hatalarından çıkarılması gereken dersler" alt başlığı altında şunlar sıralanmış: Gerçeği doğrularda aramak, ideolojik bağımsızlık ve enternasyonalizm, öncü müfreze olgusu, parçalanan doğruları birleştirmek, kitlelerin gerçek taleplerinden hareket etmek.

TEMEL YANLIŞ VE YENİ YAKLAŞIM

Yazıda sayılıp dökülen hataların ağırlıklı olarak TİKP'nin Sovyetler Birliği'ne ilişkin saptama ve tutumlarından kaynaklandığı açıkça belirtiliyor. Ancak bu konuda yapılan değerlendirme, hiç de bu büyük kaynak hatayı açıklayıcı, ortadan kaldırıcı nitelik taşımıyor. Sovyetler Birliği yine "sosyal emperyalist"tir, hatta 1975'ten sonraki kısa bir dönem için Sovyetler'in "daha tehlikeli emperyalist" olduğu da doğrudur. Yanlışlık, güçler dengesinin hatalı çözümlenmesinde, Sovyetler'in askeri ve ekonomik gücünün abartılmasındadır! Sonunda sorun bir güç abartması sorununa indirgeniyor.

TİKP hareketinin ve önderinin bilinen bir özelliği, sık sık görüş ve yol değiştirmesi, politik ortama göre yeni tutumlara hızla esneyebilmesidir. Ancak, başlangıçtan bu yana hiç değişmeyen, bu harekete kimliğini ve rengini veren birkaç temel tutum var.

Bunların başında Sovyetler Birliği konusu geliyor. TİKP ve çizgisi her zaman, her durumda Türkiye'deki en aşırı ve hatta fanatik Sovyet karşıtı hareket oldu. Sovyetler "saldırıda" olduğu zaman başka gerekçelerle, "gerileme ve savunmada" olduğu zaman başka gerekçelerle. Zaman içinde gerekçeler, çözümlemeler değişti, ama Sovyet düşmanı tutum değişmedi. Açıkça kendilerinin de yazdığı gibi, Sovyet düşmanlığı, ABD'yi dost saymaya, NATO'yu savunmaya kadar götürdü bu çevreyi. Üstelik bu tutumu, bütün öteki alanlar-

Şahin Alpay Ömer Madra Halil Berktay

daki siyasetlerini belirleyen, yönlendiren, temel stratejik bir siyaset durumuna getirdiler. Süreç içinde bu temel hatanın kendilerine ve Türkiye sol hareketine zarar verdiğini, kendilerini çok yanlış noktalara savurduğunu anlamış görünüyorlar. Ancak, ne çözümlemelerinde ne de bugünkü formüllerinde yanlış olanı düzeltici bir çaba içindeler.

Nasıl açıklanabilir?

Maoculukla açıklanabileceğini sanmıyorum. Mao'-nun tüm düşünce ve siyasetinde "iç dinamiğe" verdiği öncelik biliniyor. Oysa TİKP örneğinde tüm varlık ve siyasetlerini dış dinamik belirliyor. Bir dönem için, Mao ve Çin'in Sovyetler'e yönelttiği ideolojik–siyasal saldırının etkili olduğu söylenebilir. Ancak bu da bir dönem içindir.

TİKP'nin kemikleşmiş Sovyet düşmanı tutumunu açıklayan iki önemli neden olduğunu söyleyebiliyorum.

Birincisi, TİKP çizgisinin bir dönemin modası olan ve ciddi bir teorik çözümlemeye dayanmaktan çok, siyasal bir tutum ve suçlamayı anlatan "sosyal emperyalizm" görüşünü teori ve hatta doğma durumuna getirmesidir. Kendileri de söylüyorlar, teoriyi hep siyasete kurban etmişlerdir. Bunun yollarından biri de, doğru ya da yanlış bir siyasal taktik tutumu teorileştirmektir. "Sosyal emperyalizm" "teorisinin" doğruluğunda ısrar ettiği sürece, TİKP'nin ne geçmişini düzgün çözümlemesi, ne de geleceğini devrimcileştirmesi mümkün görünmüyor. Çünkü, çok önemli ve temelli sorunlarına, uğradığı bürokratik deformasyonlara rağmen Sovyetler Birliği emperyalist-kapitalist sistemin dışında ve karşısındadır. İçinde, kapitalist restorasyoncu eğilimleri de taşımakla birlikte sosyalist bir ülkedir. Buradaki yanlış değerlendirmeyi sürdürmek ve Sovyetleri ABD gibi süpergüç ve emperyalist görmek yaşamsal önemde bir yanlıştır. Ve bu yanlışı bir kambur gibi taşıyarak doğru siyaset izlemenin bir yolu yoktur.

İkincisi, Türkiye gibi bir ülkede anti–Sovyet olmanın çeşitli kolaylıkları vardır. Türkiye burjuvazisi anti–Sovyetizmle anti-komünizme her zaman eş anlamlar yüklemiştir. Dolayısıyla SB düşmanlığının burjuvazi ile sınıf uzlaşmacılığının yollarını döşeyen, koşullarını hazırlayan bir yanı da var. Saçak Yazı Kurulu, "İdeolojik plandaki öznelcilik, siyasal alanda sınıf uzlaşmacılığına yol açtı" diyerek, 70'li yılların sonunda sınıf uzlaşmacılığı yaptıklarını itiraf ediyor.

Bu nokta üzerinde durmak gerekiyor. Çünkü TİKP çizgisinin hiç değişmeyen yanlarından biri de Türkiye burjuvazisine karşı tutumudur. Bu tutumun herşeyden önce programatik bir kaynağı var. TİKP Programı'-nın "milli demokratik devrim" başlığını taşıyan 4. maddesi şöyle: "TİKP, milli demokratik devrimi zafere ulaştırarak proletarya önderliğinde, işçi-köylü ittifakına dayanan ve küçük burjuvazi ile milli burjuvazinin katıldığı demokratik halk iktidarını gerçekleştirir." Burjuvazinin bir kesiminin "milli" kesiminin, devrime katılacak bir güç olduğu önermesi yalnız TİKP'de değil Türkiye solunun birçok örgütünde burjuvazi ile ittifak ve uzlaşma arayan ve şimdiye dek hep sonuçsuz kalmış bir çabanın teorik temelidir. Türkiye'de, üstelik proletarya önderliğinde bir devrime katılacak burjuva güç aramak temelsiz ve kronik bir hatadır. Türkiye'de burjuvazinin hiçbir kesimi demokrat değildir.

Burjuvaziye karşı tutumun TİKP örneğinde bir başka kaynağı, mantığı daha var. Saçak Yazı Kurulu, TİKP hareketinin gelecek mücadeleye bıraktığı olumlu ... astan söz ederken şunları söylüyor: "Siyasal alanda: Ulusal planda politika yürütmek, büyük siyasi güçlerle mücadele perspektifi." Bu anlayışı sloganlaştırdılar da. Büyük politik sorunlar büyük güçlerle ve büyük politikalarla çözülebilir. Doğrudur, politikada bütün büyük sorunları son çözümlemede güç çözer. Ancak bu, hangi sorunların, hangi güçler tarafından ve hangi doğrultuda çözüleceği sorularından bağımsız olarak ele alınamaz. Çözülecek sorun ile çözecek gücün niteliği arasındaki ilişki önemlidir. TİKP'nin konuyu anlayışı çok mekanik ve kuyrukçudur. Devrimci bir çözümü gerçekleştirecek bir gücün yaratılmasından çok varolan güçler arasında manevraya dayanan kısır bir mantığı var. Burada da güçsüzlüğün ve politik olarak güçlenememenin teorisi yapılıyor.

İki örneği var. Biri, 12 Eylül öncesi, TİKP'nin yaptığı "Milli Birlik Hükümeti" çağrısıdır. Özetle, "... teröre bulaşmamış parlamenter güçlerin anlaşması ve ortak hükümeti"ni istiyorlardı. Aynı öneriyi çeşitli burjuva güçlerin ve Ecevit'in de yapması bir yana; önerinin kendisi gerçekçi değildi; sınıf mücadelesinin o günkü düzeyine ve kapitalizmi kurtarma gereksinimine yanıt vermiyordu. Kaldı ki, kendisi olayların gidişini etkile-

Perinçek: "Sovyetler hâlâ sosyal emperyalist"

yecek bir güç olmayan bir hareketin böyle kendinden menkul çözümlerinin hiçbir sonuç yaratamayacağı da açıktı. Üstelik, öneri, burjuva bir çözümü emekçi kitlelere de çözüm diye gösteren saptırıcı bir yan daha taşıyordu.

İkinci örnek daha da çarpıcıdır. Şubat 86 da yayımlanan Saçak'ın 25. sayısındaki başyazıda şunlar söylenebildi:

"1980'lerde önlenememiş olan askeri müdahalenin parlamenter kurumlar üzerine düşen gölgesinin kalkması ve getirdiği otoriter kurumlaşmanın tasfiyesi için, bugün gene tek bir çözüm vardır: Parlamentoyu savunan kuvvetlerin Milli Uzlaşma Anayasası için güçbirliği yapmaları.","Demokrasi, Türkiye için büyük bir sorundur. Böyle büyük bir sorun ancak büyük politikalarla çözülebelir. DYP ve DSP, Türk-İş'i de yanlarına alarak böyle büyük bir politika izliyorlar.","...2000 yıllarına yol alan Türkiye, yakın geçmişin göreli özgürlük koşullarını canlandırmanın ötesinde, milletin bütün sınıflarını kapsayan bir uzlaşmayı gerçekleştirmenin eşiğine gelmiştir." Birinci örnek için söylenenlerin tümü burada da geçerlidir. Gündeme gelmiş bir anayasa değişikliği önerisine karşı her politik akım tutum alabilir. Örneğin bugün Özal, herkesten çok anayasa değişikliğinden söz ediyorsa, bu da görmezlikten gelinmez vb. Eleştirilen bunlar değil. Eleştirilen, sol ve sosyalizm adına konuşanların, kraldan fazla kralcı bir tutumla, üstelik Eylül rejimiyle uzlaşan burjuva muhalefet güçlerinin kararsız çıkışları üstüne böyle programlar geliştirmesidir. Adıyla sanıyla sınıf uzlaşmacılığını savunmalarıdır. Görülüyor, TİKP'nin sınıf uzlaşmacılığı geçmişe ait bir yanlışlık değil. Bu harekette "büyük güç" kompleksi var. Yönünü büyük güçleri kollayarak, onlara yandaş ya da karşı çıkarak çiziyor. Böyle yapmakla da, yığınların gözünde burjuvazininkinden farkını iyice silikleştirmiş oluyor. Böyle bir politika ile devrimci bir siyaset yapılamayacağı gibi, güç de olunamaz. Çünkü güç olmak, varolan burjuva alternatiflerin karşılayamayacağı gerçek toplumsal ihtiyaçlara yanıt vermekle olur. Sorunu çözecek güçler DYP, DSP ve Türk-İş'se emekçi seni neden izlesin? Ya da bugün SHP'nin söylediğinden çok farklı bir "demokrasi" formülü getirmeyen, üstelik onun kadar güçlü ve meşru da olmayan bir siyaset nasıl güç olabilir?

TİKP'nin burjuvaziyle ilişkisinde son olarak değinilmesi gereken, resmi ideolojiye, Kemalizme ilişkin tutumudur. Bu hareket, Türk burjuva tarihine Kemalist bir açıdan bakıyor ve Kemalizmi belli bir yorumla savunuyor. Türkiye'deki "100" yıllık demokratik devrim mücadelesinde "Kemal ve arkadaşlarına devrimci roller biçiyor ve bugün de Kemalizmi Türkiye'yi ileriye götürecek ideolojik kanallardan biri olarak görüyor. Türk ulusal kurtuluş savaşında Kemalci hareket sınırlı bir ilerici işlev görmüştür, ancak bir ideoloji olarak Kemalizm her zaman artık gericileşmiş bir sınıfın, burjuvazinin şoven ve anti-komünist ideoloijsi olmuştur. 1990'lar Türkiye'sinde Kemalizmden yol aramak ise büsbütün gericiliktir.

Sonuç olarak, bu çizgi burjuvaziye bakışını değiştirmedikçe yürüyüşünü de düzeltemez.

Öte yandan, Saçak-Sosyalist Parti içindeki son gelişme ve ayrışmalardan sonra, bu hareketin dümeni sola doğru kırdığı; devrimci bir söylemi yoğunlaştırdığı; reformculuk-liberalizmi eleştirdiği; işçi sınıfı vurgusunu arttırdığı; pratik tutumlarda da TBKP çevresinde kümelenen uzlaşmacı cepheden uzaklaştığı görülmektedir. Bu yazıda hiç değinmediğim Kürt sorununa ilişkin tutumunun da değiştiği ve daha doğru bir noktaya geldiği görülüyor. Bütün bunlar olumludur. Türkiye'deki eskisinden çok farklı yeni politik kutuplaşmaya da denk düşüyor. Eğer bunlar aynı yönde gelişirlerse, Türkiye devrimci hareketi için de hayırlı sonuçlar doğurabilir. Ancak, 20 yıllık pratik de ortadadır ve bunun olumsuz izlerini silmek kolay görünmüyor. Yukarıda bir bölümüne değinmeye çalıştığım ideolojik-siyasal konular kadar, TİKP hareketinin geçmişte kendi dışındaki sola karşı izlediği siyaset ve kullandığı yöntemler de başlı başına bir güvensizlik kaynağı olmaya devam ediyor.

TİKP-Saçak-Sosyalist Parti hareketinin kendini aşabilmesi üç temel konuda kendini değiştirebilme yetenek ve cesaretine bağlı görünüyor.

Bir: Teorisini yenilemeli; örneğin Sovyetler Birliği ve Kemalizm konusundaki teorik bakış düzeltilmelidir. Teoriyi siyasete gütüren yararcı yöntem terkedilmelidir.

İki: Burjuvaziye karşı programatik ve siyasal-pratik uzlaşmacı tutum değiştirilmelidir.

Üç: ABD emperyalizmine ve Türkiye'deki tekelci devlete karşı, işçi–emekçi seçeneğini başa alan bir pratiğe girilmelidir.

Bunlar yapılmazsa, bir fırsat daha kaçırılmış olacak; belli bir kadro birikimine sahip, sürekli partili bir siyasal faaliyet yürütmek, kendi özgüçlerini geliştirip kurumlaştırmak gibi olumlu gelenekleri de olan bir hareket, birkaç yıl sonra yeni bir değerlendirme ve özeleştiri daha yapmak zorunda kalacaktır.

"DEVRİMCİ SOSYALİST ÇİZGİMİZİN YÖNÜ" ÜZERİNE

Ömer Behiç Olcay

Bir zamanlar Mayıs dergisinde birlikte çalıştığımız A. Veli Yıldırım'ın Toplumsal Kurtuluş dergisinin 23-24. sayısında "Devrimci Sosyalist Çizgimizin Yönü" başlıklı bir yazısı yayımlandı.

Bu yazı program taslağının ilk etüdü sayılabilir. Nitekim yazının genel bir çerçevede kalması bunun bir göstergesi olsa gerek. A. Veli Yıldırım'ın saptadığı başlıklara sadık kalarak teorik-ideolojik çerçevesinin daha güncel, politik bir yorumu bu yazının kapsamını oluşturuyor.

"İKTİDAR OLMAZSA OLMAZ"

İktidar, politikanın en nesnel ifadesidir. Politik düzeyin örgütsel bir düzey olduğunu biliyoruz. Yalnızca örgütsel bir çerçeve şu ya da bu derecede politikleşmeyi tanımlıyor. Fakat politik sürecin bir aksiyoneri, bir öznesi olmak ancak iktidar hedefinin somutluğunda mümkündür. Bu "somutluğa" sahip olunamadığı takdirde, politik düzeyin bir nesnesi olmak durumu doğar. Çünkü, pek sık kullanılan ifade ile "gündem belirleyen" olmaktan ziyade "belirlenen gündemin" -belki de biraz hırçın- bir aktörü olmak mümkündür. Ama hepsi o kadar.

A. Veli Yıldırım bu gerçeği şöyle ifade ediyor; "İktidarı delicesine arzulamayan bir yapı herşey olabilir ama asla devrimci bir hareket olamaz. Felçleşir. Düzen içileşir."

Yazar, iktidar hedefini düzendışı bir seçenek olmak için olmazsa olmaz bir kıstas sayıyor. Bu saptamanın doğruluğu kuşku götürmez. Yalnız bu noktada bir kayıt koymak da gerekli. A. Veli Yıldırım'ın vurgusu daha çok teorik-ideolojik perspektife yönelik. Bunun politik düzey ile ilişkisi veri alınıyor. Fakat iktidar hedefini bugün her zamandan daha ısrarla politika ile hemen ilişkilendirmek gerekmektedir.

Türkiye'nin bir-iki on yıl ilerisine yapılabilecek bir projeksiyon Türkiye'nin önünde üç seçeneğin varlığını gösteriyor: Devrim, darbe ya da emperyalist-kapitalist sistemle daha sıkı bir bütünleşme.

Bir türlü atlatılamayan iktisadi krize, gittikçe büyüyen bir politik kriz eşlik ediyor.Tekelcilerin güçlü yürütme yaratarak politik krizi en hafif düzeye çekme amaçları tutmuyor. Burjuva kurumların kendisi diğer burjuva kliklerince bile tanınmamaya başlandı. Egemen kesimler arasındaki "it dalaşı" büyüyor.

Türkiye'de sınıflar arasındaki gerginlik gittikçe artma eğilimınde. Uzunca bir suskunluktan sonra ortaya çıkan ilk belirtiler bu yönde. Bu sınıfsal kıpırdanış, uzun süren suskunluğun ardından gelen ilk kıpırdanış olmasına rağmen, Türkiye'de işçi sınıfının mücadele tarihi açısından son derece önemli ve yolaçıcı. Bu mücadele sürecinin hem örgütsüzlük hem taleplerin niteliği açısından kendiliğindenci bir çerçevede yer almasına bakılarak varolanı küçümseme tavrına girmemek gerekiyor. İlk olarak böylesi eylemlerin iradi müdahaleyle oluşturulabileceğini zannetmek mücadele süreçleri hakkında yanlış bir fikre sahip olmak demektir. İkinci olarak, Türkiye'de iktisadi taleplerle siyasal talepler arasındaki mesafe gittikçe daha dar bir alanı tanımlıyor. İşçilerin talepleri arasında yalnızca ücret arttırımı değil, bu talebin siyasal düzeyle bağlantısı olan Özal hükümetinin istifası ve Türk-İş yönetiminin istifası da yer almaktaydı.

Türkiye'de kendiliğindenci bir tarzda olsa da sınıf mücadelesi yükselmekte ve daha da yükseleceğe dair emareler var. Tekelci güçler emperyalist-kapitalist sistemle daha üst düzeyde bütünleşme amaçlarının doğurduğu ek yükleri de işçi sınıfının ve emekçi halkın sırtına yüklemekte, onların'iktisadi taleplerine orta vadede bile iyileştirici cevaplar verememektedir. Bu sürecin kendisi sınıfsal mücadeleyi kızıştırıyor, sermaye ve emek cephesinin karşı karşıya gelmesini hızlandırıyor. Tekelci çevrelere en fazla cesaret veren şeyse, sosyalistlerin örgütsüz ve dağınık yapısı.

Türkiye'de birleşik örgütlü mücadele devrimi ifade ediyor.

Örgütsüz ve dağınık bir mücadeleyle parelel sınıf mücadelesinin kazanacağı yüksek ivme darbeyi ifade ediyor.

Sosyalistlerin örgütsüz ve dağınık konumlarından yararlanarak, burjuvazinin kendiliğindenci mücadeleyi çeşitli yöntemlerle az çok başarıyla bloke etmesi de, burjuvazinin emperyalist-kapitalist sistemle bütünleşme amacında başarıya ulaşmasını ifade ediyor. Böyle bir bütünleşme Türkiye'nin tarihsel geriliğini perçinleyecek fakat konjonktürel bir "refah" da sağlayabilecektir. Şu anda, devrim açısından dünyanın "en diri" ülkelerinden biri, belki de birincisi olan Türkiye'de sosyalist hareket muhtemelen belirli bir süre gerileme sürecine girecektir.

Bu noktadan sonra şunlar söylenebilir;

- Türkiye sosyalistleri ve işçi sınıfının en acil görevi devrim yapmaktır.
- Önümüzdeki görevler teorik-ideolojik süreçlere eşlik eden ve öne geçen pratik-politik görevlerdir.

- Bu görevleri yerine getirecek birikime sahibiz. Türkiye'de devrimcilik ve karşı devrimcilik düzeyindeki saflaşma nettir.

- Türkiye'de devrim aksiyonerleri bellidir. Küçükburjuva devrimci demokratizmi, ulusal sorun ve devrimci proleter sosyalizm.

- Bu üç ayak asgari ve temel hedefi devrim olan bir "birleşik devrimci hareket" yaratmalıdır. Bu, "birleşiklik" kesinlikle bir örgütsel tasfiye anlamına gelmiyor. Bu ayaklar Türkiye devrimi için gerekli zenginliklerdir.

- Türkiye sosyalistleri ve işçi sınıfının oynayacağı devrimci rol, dünya sosyalist hareketinde devrimci bir canlanmayı çağıracaktır. Türkiye sosyalizmi, dünya sosyalizminin devrimci gündemi ve şırıngası olacaktır.

Tekil devrimci grupların geliştirmeye çabaladığı hareket henüz Eylül duvarını ciddi bir yıpratmaya uğratamamışken, yılların devrimci kadrosal birikiminin eşgüdümsel faaliyeti, içinden geçtiğimiz dönemin devrimci olanaklarıyla birleşince "iktidar hedefini" güncelleştirecektir.

Tüm bunlardan dolayı "iktidar hedefi"ni kendini gerçekleştirebileceği yegane alana, politika alanına döndürerek kopuşun anahtarları burada aranmalıdır. "İktidar hedefi"ni örgütsel-polititk alanda üretmek uygun bir çalışma tarzına ve devrimci proletar sosyalizmin güncel tanımına denk düşer.

"ÖRGÜTLENMENİN YAKICI GERÇEĞİ"

Türkiye'de örgütlenme ve birlik görevini yakın bir devrim hedefiyle ilişkilendirmek, bir kopuşu ifade etmesi anlamında, rastgele bir tercih değildir. Örgütsel yetkinliğin ve mücadelenin daha bir pekiştirilmesi olarak birlik fikrinin yolaçıcı misyonu ve ciddiye alınabililirliği, bu birliğin yapı taşları olan örgütsel ifadelerin devrim amacı ile yürütülen bir politik faaliyetin içerisinde yer alıyor olması ile belirlenir.

Bu "politik faaliyetin" biri diğerinin kapsayanı olan iki belirleyeni vardır: Mevcut iktidarı, devrimci bir iktidarla değiştirme hedefi ve buna uygun düşecek bir çalışma tarzı anlayışı. Soyut bir "iktidar hedefi" hiç kimseyi devrimcileştiremez. Devrimciliğin kendisi bir çalışma tarzının ifadesidir. Bu çalışma tarzının kendisi "programatik ilkelerden daha çok örgütsel ilkelerde" somutlanır. Leninizmin kavram ve kategorileri politikleştirme ile çok doğrudan ilgisi vardır. Politikleştirmenin alanı pratik-örgütsel faaliyettir. Böyle bir faaliyetin içerisinde olup olmamak Leninizm ile reformizmin önemli bir ayrım noktasıdır.

Reformizm, "nihai amaca" ulaşmak için derhal iktidar fikrini reddeder. Fiili değişimin aktörü olarak burjuvaziyi, hukuki değişimin aktörü olarak kendisini görür. İçinden geçtiğimiz dönemde çeşitli düzeylerde fakat temel olarak reformizm alanında pekçok akım vardır. Politik faaliyetlerini devrimcileştirecek tek unsur olan iktidar perspektifine sahip bir çalışma tarzı anlayışından uzak oldukları ölçüde, devrim cephesinden de uzaktırlar.

Devrimci cephede ise örgütlenmeye ilişkin sorunlar iki farklı düzeyde çözüm arıyor. Birincisi devrimci-proleter sosyalizmi ile ilgili, devrimci proleter sosyalizmi, popülizmin çeşitli kanatlarının bir iç evrimi sonucu ama örgütsel bütünlükten uzak oluştu. Oysa devrimci proleter sosyalizm kendi alanında olan akımların tek bir örgütsel ifadede t[illegible] anmalarını hedeflemek zorundadır. Bu toplam, basit aritmetik bir toplam değil. İdeolojik-teorik alanda bir kopuşa tekabül ediyor.

Daha önce de belirttiğimiz gibi Türkiye'de devrim aksiyonerlerinin diğer ifadeleri küçük-burjuva devrimci demokratizmi ve ulusal sorundur. Her ikisinin de tutarlı politik-örgütsel ifadeleri vardır. Eklenebilir ki, devrimci poroleter sosyalizmle karşılaştırıldıklarında, politik-örgütsel düzeyde çok daha yetkindirler. Türkiye'deki devrimin sınıfsal karakterini devrimci proleter sosyalizmin kendini bu alanda ne derece yetkinleştirebildiği belirleyecek.

Kuşkusuz devrimci proleter sosyalizmin, ideolojik-teorik , örgütsel zaafiyetlerinin nesnel ve öznel alanda birtakım nedenleri var.

Türkiye'de işçi hareketinin geriliği ve küçük-burjuvazinin politik aktivitesinin nisbi ileriliği, politik hareketlerin içerisinde büyüyecekleri alan olarak küçük burjuva toplumsal katmanlara yönelmesini koşulladı.

Bu koşullanmayı Türkiye'nin geçmişinde Marksizm adına üretilen teorik miras da kolaylaştırdı, hatta haklılaştırdı. Mustafa Suphi'lerin ölümüyle Türkiye'de Bolşevik Devriminin Kemalist Devrimin egemenliği altında yaşanması kolaylaşmış oldu. Bir; Mustafa Suphi, Bolşevik Devrimi yaşayarak geliyordu, bu yüzden yanında getirdiği programatik çerçeve, daha çok iktidar stratejisini ve Nisan Tezleri'ni çağrıştırıyordu. Ölü-

müyle bu imkansızlaştı. İki; Mustafa Suphi 'nin öldürülmesi zaten sosyalistleri Kemalizmle çarpıtılmış, Şefik Hüsnü kadroları açısından Kemalizmin sosyalizm üzerindeki pratik bir zaferi olarak kabul edildi. Bu zafere politik düzeyde boyun eğmekten ve "sonuna kadar ilerleterek" zafer sırasının sosyalistlere gelmesini beklemekten başka bir yol bu kadrolara hiç mümkün gözükmedi.

Şefik Hüsnü'nün TKP'si, burjuvaziden yolaçıcılık misyonu bekliyordu. Bu beklenti kendini Kemalist sosyal-şoven, reformist bir çizgi olarak gösteriyordu. 1970'lere kadar bu çizgi değişmedi. 1960'lı yılların sonu ve 70'ler bu teorik-politik tavrı pratik düzeyde reddetmeyi simgeliyor. Bu reddedişin örgütsel karşıtlığı TİP'ti. TİP kadrosal bileşim açısından Şefik Hüsnü TKP'si ile farklılık gösterse de, politik hattını yukarıda TKP için belirtilen temel anlayış belirliyordu. Bu politik tavrın, "sosyalist devrim" stratejisi ile birlikte yürümesi şaşırtıcı gelebilir. Fakat TİP'in, kuruluş aşaması "özgün" olmanın övünç kaynağı yapıldığı bir dönemdir. Bu "özgünlük" TİP'in "sosyalist devrim" stratejisinin kategorik olarak Leninizmin dışında oluşmasıdır. TİP sosyalist devrimi ekonomist-uvriyerist eğilimlerin bir sonucu olarak buldu. Biri Aybar faktörüydü. Aybar'ın Leninizmle hiçbir zaman bir ilişkisi olmamıştır. Dolayısıyla onun literatüründe Leninizmin demokratik devrime ve sosyalist devrime ilişkin kategorikleştirmesi hiç yer almamıştır. İkincisi, kapitalizmin gelişkinlik derecesine ilişkin gelişen güçlü akademik kanaatlerdir. Bu stratejik tespit TİP'in politik hattını ilgilendirmedi. TİP ittifaklar sorunu, çalışma tarzı, sosyalist devrimin gerektirdiği burjuva düzenin tümünü hedef alma gibi politik müdahalelerin tümünde Şefik Hüsnü TKP'si gibi davrandı.

60'ların sonu bu legalist-reformist çerçevenin pratik reddiydi dedik. Devrimcileşmek için pratikte TİP'in yaptığının tam tersini yapmak gerekiyorsa, teorik-stratejik düzeyde de herhalde tam tersini söylemek gerekliydi. Tabi, bu teorik tepkinin formülasyonu için, yaşanan anda çok önemli çekim merkezleri vardı. Bir kere TİP'e karşı, TİP'in demokrasiye düşkünlüğüne karşı, varolan "demokrasi"yi "cici demokrasi" diye alaya alan ve "gerçek demokrasi"nin (!) ancak emperyalizme bağımlılıktan kurtularak oluşacağını söyleyen Doğan Avcıoğlu ve Yön etkeni vardı. Yön, bağımsızlığı sağlayacak bir devrimin, ordunun anti-emperyalist kanadıyla birleşerek hemen yapılmasını savunuyordu. Öte yandan uluslararası alanda anti-emperyalist devrimler gerçekleşiyor ve bu devrimle Türkiye'de de siyasal aktivitesi artan ve zaten üzerinde gelişilen küçük-burjuva kesimlerin, radikal siyasal eyleminden güç alıyordu. Kültür Devriminin ateşli rüzgarları henüz kesilmemişti ve bu rüzgar Türkiye'yi de etkiliyordu. Dünyada bir başka alternatif "devrimci" odak da gözükmüyordu. Türkiye'de devrimci aksiyon bu karşılıklı etkiler sonucunda oluştu.

Bu dönemde siyasal alanın somutluğuna çıplak gözle bakanların keşfedebilecekleri ilk olgu, devrimci olmak ile halkçı olmak arasındaki müthiş paralelliktir. Bu somutluğun bir bütünleyeni ve ters yorumu olarak görülebilecek olan ise, yaşanan süreçte "işçi sınıfına yönelme" argümanının reformizme yönelmenin zarif bir gerekçesi haline getirilmiş olmasıdır. Bu gerçekliğin kendisi küçük-burjuva demokratizminde, işçi sınıfına yönelme "edebiyatını" reformizme yönelişin geçiş taksimi olarak değerlendirme gibi bir refleks eğilim doğurdu. Bu refleks tutumun genellikle haklı çıktığı da belirtilmeli.

İşçi sınıfına yönelme iddiasındaki akımlar genellikle küçük burjuvazinin "politik yükselişinin" dışına düşmüşlerdi ya da hızla o süreci yaşıyorlardı. Buna Kültür Devrimi ateşinin sönmeye başlaması ve Mao Zedung düşüncesinin etkisinin kırılması ile beraber işçi sınıfının gelişen hareketini kucaklayacak bir politik ve sendikal yapının bulunmaması eklenebilir. Küçük burjuvazinin temsilciliği alanın da bir boşluk bulunmazken, gelişen fakat henüz sendikal alandan çıkamayan işçi hareketini reformizmin ve DİSK'in kucaklayamaması, önüne engel olarak dikilmesi, bu akımları, erimekten kurtularak yeniden gelişebilecekleri bir alan olarak işçi hareketine, daha ağırlıklı olarak sendikal alana yöneltti.

Bir genelleme olarak, bu akımların işçi sınıfı içinde varolabildikleri kadarıyla kendilerini anorko-sendikalizm olarak ürettikleri söylenebilir. Denilebilir ki, bu akımlara "sendikal politika" herşeyden daha önemli ve acil gözüktü. Sendikal politika, parti sorununun ya çok dışında ya da parti sorununu da kapsayan bir alan olarak tespit edildi. İkincisi, "dışarıdan muhalefet" bazen teorik genellikle pratik olarak sendikal politikayı belirledi. Üçüncüsü, küçük işçi grupları içerisinde -bazen illegal- ideolojik homojenliğin temsilcisi olmak zorunda kalan "sendikal" yapılar oluşturuldu.

Devrimci proleter sosyalizmin yaratılması görevi,

popülizmden kopuşu gündeme getirirken reformizmle alanını çok daha kesin çizgilerle ayırma zorunluluğunu hisseder. Sınıfi devrimcilikle sosyalist bir bakış açısıyla birleştirmek görevi, teorik-idelojik düzeyde popülizmden kopuşu ne denli zorunlu kılıyorsa, politik mücadele içinde karşıya alıcı bir süreçten ziyade, devrim saflarındaki ortaklığın ısrarlı bir vurgusunu gerektiriyor.

Bu yaklaşım "kopuşma" temasıyla çelişir gözükmektedir. Bir yönüyle de öyledir.

"Kopuşma" süreci kendini tanımlamayı, kendi dışındakileri iteleme ile birlikte gerçekleştirir. Liberallerin esneklik çağrılarına karşın, kopuşma ile kendi dışındakileri "iteleme"nin birlikte varolması son derece normal. Doğal ki, bu "normallik", Türkiye'de saflaşma konusunda yaşanan iki yanlış eğilimin üstünü örtmemelidir.

Küçük burjuva devrimci demokratizm açısından bu alanda yaşanan sakatlık özet olarak şu:

Saflaşmanın ilkesel boyutunun, pratik sürecin yalınkat, dolaysız bir ifadesi olarak kavranması ve bir kez bu saflaşma tespit edildikten sonra pratik ve ilkeyi birebirleştirmek. Bu tutumun ittifaklar politikasında da sekter tutumlara yol açacağı açıktır.

Türkiye solunda saflaşma konusunda yaşanan ikinci zaaf reformizme tekabül eder. Burada en geniş bir sosyalist kanat, dahası demokrat kanat tanımlaması yapılarak ittifak politikası sınıf uzlaşmacılığı ile özdeşleştirilir. Burjuvazinin "en kötü" kesimleri dışında her katı, en azından demokrasi konusunda ittifak edilebilir bir güç olarak tayin edilir.

Solun bu kesimi devrimden uzağa düştüğü için bizden de uzağa düşmüştür ve dışımızdaki bir olgu olarak değerlendirilmelidir.

Devrimci proleter sosyalizm, ilkelerine ve sosyalizme kıskançlıkla sahip çıkan bir güç olmasının yanısıra, bu temele bağlı kalarak, kendisini iktidara taşımada yararı olacağı kanaatini edindiği "en güvenilmez unsurlarla" bile ittifak yapabilmeyi savunur. Politikanın bu dolayım ve dengenin ifadesi olduğunu kavrar.

Bu kavrayış nedeniyledir ki, popülizmin her türünden ideolojik-teorik bir kopuş yaşanmasının gerekliliği ile politik düzeyde popülizmin devrimci kanadı ile bir ittifak arayışını paralelleştirebilir. Bu iki süreci birbirini engelleyen değil destekleyen halkalar haline getirebilir. Getirmelidir de.

"HANGİ ZEMİN ÜZERİNDE"

Devrimci sosyalist teorinin yaratılması sorunu, yukarıdan beri sözünü ettiğimiz ideolojik-teorik kopuşla mümkündür. Bu kopuşun gerçekleşeceği alanın hem ideolojik-teorik hem politik çerçevesi -Mayıs dergisinde birkaç kez belirttiğimiz gibi- Kemalizmi, sosyal demokrasiyi, sosyal şovenizmi devrimci okun yöneltileceği alanlar olarak görmek, demokrasiyi sınıfsal bir demokrasi ve devrim sorunu olarak görmek, devrimci ve sınıfsal bir çalışma tarzı anlayışını savunmak, proletaryanın her anlamda öncülüğünü kabul edip proletarya diktatörlüğünü hedeflemek, bunun idaolojik politik ifadesinin herşeyden önce parti olduğunu kavramak ile çizilir. Dikkat edilirse sosyalizm projesinin ve mevcut uluslararası sosyalist hareketin niteliğine ilişkin doğrudan bir kıstas burada yer almamaktadır.

Uluslararası sosyalist hareketin değerlendirilmesinin soldaki saflaşmanın temel nedeni sanıldığı uzunca bir dönemden geçtik. Bugün, bu kriterin soldaki saflaşmayı belirlemediği daha bir anlaşılıyor. Gerek uluslararası sosyalist hareket değerlendirmeleri gerekse de sosyalizm projesi yukarda belirtilen kıstasların, belli bir nesnel ve tarihsel gerçeklik temelinde, farklı bir düzeyde dolayımı ve yeniden üretilmesidir.

Elbette sosyalizmin yaşanmış tarihine ilişkin (bu tarihin sorunlarına, kopuşmalarına, sürekliliklerine ilişkin) ve varolan nesnelliğin, içsel süreçlerine, nedenselliklerine yönelik bir teorik çaba gereklidir. Fakat bu çabanın kendisi yukarıda tanımladığımız çerçeveyi esas almadığı sürece mevcut nesnelliği taşıdığı olumsuzluklardan kalkarak, teorik düzeyde son tahlil itibariyle devrimin olumsuzlanmasına götürür. Bu noktada, teorik düzeyde son tahlilde geçerli olan pratik düzeyde ilk tahlilde geçerli oluyor. Bugün Türkiye'de süreci bu şekilde kavrayan hareketlerin içinde bulunduğu durum da budur. Bu hareketlerin bir bölümü geçmişten bu yana devrimci bir pratik faaliyetin içerisinde hiç bulunmamışken, görece geçmişte bu tip faaliyetin içerisinde yer alan bazı politik hareketlerin ise devrimci pratikten el etek çekmeye başladığını görüyoruz.

A. Veli Yıldırım, bu sürece ilişkin olarak "...teşhir ettiği kadar yeni bir toplum projesi de sunan devrimci teori sevindiricidir ki, uç vermeye, yeşermeye başlıyor" diyor.

Yukarıda söylenen sözler A. Veli Yıldırım'ın saptamasına konulmuş birer kayıt niteliğindedir. Ancak bu kayıtla beraber yaşanan sürecin sevindirici olabileceği düşüncesindeyim.

Bir, devrimci sosyalist devrim ve toplum teorisinin öneminden söz ederken A. Veli Yıldırım, bu sürece "örgütsel bağları kopmuş tek tek kadroların sezgisel buluşlarının" devrimci teorinin köşe taşlarını oluşturduğunu belirtiyor.

Bu sözler yaşanan sürecin bir sonucunu göstermekle beraber politik bir ifade tarzından uzak. Tek tek kişilerin teorik çabalarının yararları olduğunu kabul etmek gerekiyor, fakat "örgütlerinden kopmuş tek tek insanların" yeni bir örgütsel ifadesini bulmamaları halinde politik bir önemleri yok. Bunların muhataplık kazanması için teorilerini, politik örgütsel bir bütünlüğe kavuşturmaları gerekmektedir. Eğer böyle bir çaba içerisinde iseler o zaman biz, "tek tek örgütsüz" kişilerden değil, politik bir eğilimden söz etmeliyiz. Kanımca gerçekleşen de bu.

Bu "tek tek" kişiler, hem kendi örgütsel yapıları içinde hem de o örgütsel yapının dışına taştıklarında belirgin bir politik eğilimi temsil ediyorlar. Bu "tek tek" kişiler çok geniş bir yelpazeden değil, küçük burjuva devrimci demokratizminden çıkıyorlar. İşte sorun bu

eğilimlerin devrimci sosyalizmin örgütsel-politik ifadesini yaratmaları sorunudur.

A. Veli Yıldırım'ın, "içeriğinin neyi ifade ettiği pek kestirilemeyen halk kavramının bir yana bırakıldığını " söylemesi, devrimci sosyalizmin yaratılması görevinin başarıya ulaştırılmasıyla önem kazanır. Halk kavramının terkedilmesi, kuşkusuz tek başına sınıfsal bir radikalizmin göstergesi değildir. "Popülizmi" topa tutarak uvriyerist reformizmin zeminine oturan devrimci demokrat akımların varlığını biliyoruz.

Halk kavramı, egemen iktidar bloku dışında kalan geniş bir kesimi çerçeveler. "Halk"ın politik önemi olan bir kategori olması için kendi içerisindeki çelişkilerin, devrim-karşı devrim cepheleşmesini temsil etmeyip, tümden devrim cephesini tanımlayacak derecede olması gerekir. Bu devrim de kategorik olarak demokratik devrime tekabül eder. Eğer, "halk"ın içerisindeki çelişkiler bu kesimlerden birini devrim, diğerini karşı-devrim safında tanımlamayı gerektirecek derecede ise önümüzdeki devrimin kategorik ifadesinin sosyalist devrim olduğunu söyleyebiliriz.

Türkiye'de halk kavramının bileşenlerinden en önemlisi olan köylülüğün az çok türdeş bir kesim olmaktan çıkarak, kendi içinde yoksul ve zengin köylülük olarak ayrıştığını görüyoruz. Bu çıkar kutuplaşmasının sonucu olarak, devrimci bir politik güç olarak köylülüğün değil yoksul köylülüğün sözkonusu edilmesi gerekir.

Orta burjuvazinin ise, tekelci kesimler karşısında bir reformcu, devrim karşısında açık bir karşı devrimci bir role soyunduğu her bir somut durumda görülmektedir. Nitekim bu çıplak gerçeklik karşısında, demokratik devrimi savunanlar gerek sosyal demokrasi gerekse sınıfsal ifadesi orta burjuvaziye karşı eski umutlu destekçi tavrı, eleştirel bir değerlendirmeye tutmak zorunda kalıyorlar.

Bu kesimlerle tekelci sermaye arasındaki dalaşmadan bir devrim ittifakı çıkarmaya çalışmak yerine, bu dalaşmaların sınıfın iktidar atılımı açısından önemini kavramak gereklidir. Bunların devrim karşısında blok bir tavır almalarının en zor olduğu an, kuşkusuz yetkin bir örgütsel yapıyı oluşturmuş devrimci sosyalist hareketin yaratılmış olması şartıyla, devrim anı olacaktır. 1980 sonrası içine girilen süreç, sermaye cephesindeki dalaşmaların yoğunlaşması açısından, devrimci olanakların arttığı bir dönemdir.

Türkiye'de "halk"ın politik devrimde temel olarak çıkarı olan az çok türdeş bir kesimi temsil ettiği dönemler yıllar önce kapanmış bulunmaktadır. Bugün, devrimci potansiyelin üç sınıfsal ifadesi vardır. Proletarya, yoksul köylülük ve şehir küçük burjuvazisi

Proletaryanın sınıfsal hareketi nisbi olarak geri ve sınıfsal örgütlenmesi de esas olarak içinden geçtiğimiz anda yetkin çözüme kavuşacak bir sorundur. Küçük burjuvazinin politik aktivitesi ve sınıfsal örgütlenmesi nisbeten ileridir. Yoksul köylülüğün politikleşmiş kesimleri ise önemli ölçüde ulusal karakteri ağır basan bir hareketlenmenin içinde yer almaktadır. Bu politik hareketlenmeye köylülüğün diğer kesimleri de daha cılız ve sosyalizm perspektifinden tamamiyle uzak bir biçimde katılabilmektedir. Burada hemen devrimin karakterinin sosyalist mi yoksa demokratik mi olacağına dair A. Veli Yıldırım'ın söylediklerine dönerek, bir vurgulama yapmak gerekli.

Türkiye'de devrim bu kanallardan ilerliyor. Devrimin karakterini belirliyecek olansa tam da iktidarı kimin alacağı ya da iktidarın belirleyen gücünün kim olacağıdır.

Türkiye'de sosyalist bir devrimin olanağı uzun bir süredir vardır. Bu noktada demokratik devrim geri bir hedeftir. Fakat görece bağımsız bir devrimci demokratizmin politik aksiyoneri mücadele sürecinde yer aldığı için de mümkün bir geri hedeftir. Devrimin daha ileri bir durumu gerçekleştirmesi ise ancak sosyalist devrim bakış açısıyla mümkündür.

Türkiye'nin bir küçük burjuvalar denizi olduğu gerçeği bir politik ağlama duvarı olmaktan kurtarılmalı artık. Dünya ve Türkiye'nin devrimci pratiğinin analizi bu gerçeğin devrimci süreçte bir zenginlik olduğunu gösteriyor.

Devrim ipinin iki ucu var. Birinden küçük burjuva devrimcileri çekiyor. Diğer ucu yani işçi sınıfını peşinden sürüklemeye çalışıyor. Şimdiye kadar olan da budur. Türkiye'nin devrimci pratiğinin gözleminin de bu yönde sonuçlar ortaya koyacağını sanıyorum. Türkiye'de devrimci demokratizmin işçi sınıfında reformizme nazaran hiç de az sayılmayacak bir güce sahip olduğunu söylemek abartı değildir. Bunun temel nedenleri şöyle sıralanabilir: Bir kere işçi sınıfının rakidalizm ihtiyacına şu ana kadar tek yanıt bulabilen kesim esas olarak küçük burjuva devrimci demokratizmidir. İkinci olarak işçi sınıfı içinde henüz çok güçlü küçük burjuva yargılar varlığı ve devrimci demokratizminin sosyal tabanında önemli yeri olan "gecekondu halkının" işçi sınıfı ile mekansal yakınlığı bu gücün nedenini ve niteliğini açıklar. Sorun ipin ortasını bırakıp diğer ucundan tutmaktır. İp hem yana doğru çekilirken (küçük burjuva devrimciliği ile proleter devrimci sosyalizm arasındaki önderlik mücadelesi) hem de ileriye doğru çekildiği için (devrim perspektifi) etkili bir mücadele hattı kurulmaktadır.

1960'lardan sonra "resmi KP'lerin devrim sürecinin dışına düştükleri, devrimci ipin yalnızca küçük burjuva devrimciliği tarafından -sözkonusu partilerin ihanet çizgisine varan tavırlarına rağmen- ısrarla taşındığı bir dönemden geçildi.

Bu ara dönem bize şunu göstermiştir: Küçük burjuva devrimcileri kendi platformlarında bağımsız bir güç olarak iktidara oynayabilmektedirler. Küçük burjuva devrimcilerinin bu potansiyellerinin somut göstergeleri bir dizi ülkede gerçekleşen küçük burjuva devrimleridir. Küba, Nikaragua vb. bu potansiyelin ürünleridir.

Türkiye'nin 1960'lı yılların sonundan 1970'li yılların sonuna kadar yaşanan süreç, küçük burjuvazinin devrimci potansiyelini kanıtladığı tarih kesitleridir. 1970'li yılların ikinci yarısından itibaren proletaryaya yönelimin belirtileri görülmesine karşın, sürecin tümü-

ne rengini veren küçük burjuva devrimciliğidir.

Yukarıda da belirttiğim gibi, 68-80 arası dönem radikalizm ile küçük burjuvazi arasında birebirlik kurulabileceği bir dönemdir. Bu dönemdeki saflaşmayı belirleyen ne, MDD-SD tartışmalarıdır ne de uluslararası sosyalist harekete bakış sorunu. Ayrım yükselen toplumsal muhalefetin kendini feda edişteki çeşitlenmelerden ve bunlara karşı alınan tavır farklılıklarından kaynaklanıyordu. İşçi sınıfının bu toplumsal muhalefet içinde yer almasına karşın gündemi (15-16 Haziran dışta olmak üzere) küçük burjuva tabakalar belirledi.

Bir küçük burjuva rakidalizminden zaten netleşmiş, kendi içinde tutarlı bir teorik-ideolojik kopuş beklenemez. Beklenecek olan bir pratik kopuştur. 70'lere doğru yaşanan da budur. Gerçekleşenin tutarlı bir iç bütünlüğü olan bir teorik kopuş olmaması nedeni ile Kemalist etkilenmeyle, sosyal-şoven bir yapıyla, aynı demokrasi ufkuyla, sosyal demokrasiye karşı ortak zaafla hem reformist hem devrimci olabilmek mümkün olabilmiştir. Küçük burjuvazinin sınıfsal kaypaklığını burada aramak gerekmektedir.

"Eylül öncesinin en 'radikal" görünümlü çizgilerinin bile Kemalizme ne kadar bulaşmış olduğu... hatırlanırsa olayın vahimliği daha da iyi görülür" diyor A. Veli Yıldırım. Bu sözlere şöyle bir not da düşülebilir: En "radikal" akımlarda Kemalizmin etkisi daha dolaysızdır. Reformizmde ise bu etki hem Şefik Hüsnü TKP-si dolayımıyla hem de teorik çerçevelerinin değişik düzeylerine yayılmış olduğu için daha girift fakat daha geriletıcidir.

Popülizmin Eylül yenilgisiyle beraber belirli bir bunalım yaşadığı tartışılmaz. Bu bunalım popülizmin en güçlü temsilcilerinde sağa kayış biçiminde görünmüştür. Halkçılığın bunalımının genel sonucu liberalizmi, uvriyerizmi, reformizmi güçlendirici bir sonuç doğursa da, devrimci proleter sosyalizmin ideolojik-örgütsel oluşumu içinde uygun bir zemin yarattı. Şu gerçeği bir kez daha belirtmek gerekir, halkçılığın gerilemesi tek başına bir olumluluk değildir. Pek çok siyasal akım için popülizmin gerilemesi devrimciliğin terkedilmesi anlamına gelmiştir. Süreç henüz tamamlanmamış olmakla beraber bu akımların içine girdikleri mecra karşı devrimcidir.

Halkçılığın devrimci sınıfsal inkarı devrimci proleter sosyalizmdir.

Halkçılık Eylül yenilgisiyle ömrünü doldurdu mu? A.Veli Yıldırım'ın bu konudaki yargıları şu şekilde; "Halkçı söylem, popülizm bir çıkışsızlık olarak Eylül diktatörlüğü yenilgisiyle noktalanmıştır." "Popülizm, halkçı söylem salt anti-emperyalist, anti-faşist sloganlar atarken silinip gitmiştir, bugün için kalıcı olmasını beklemek hayal olurdu zaten."

Yıldırım'ın yargıları hem teorik-ideolojik hem de politik çerçeveyi kapsıyor. Bu yargı "Sosyalistler Fedai Değildir" alt başlığının altında anlatılanlarla çok ilgili.

"SOSYALİSTLER FEDAİ DEĞİLDİR"

"Anti-faşizm halkın fedailiği olmuştur. Sınıf hareketi ile bağlarını hiçbir zaman kuramamıştır. "Halk" ise kendisine daha güvenli fedailer bulduğunda "devrimcilere" gözünü kırpmadan "Hoşçakal" diyebilmiştir. "

A. Veli Yıldırım'ın bu görüşleri ile "Halkçı söylem... Eylül yenilgisiyle noktalanmıştır" şeklindeki görüşü arasında bir iç bağlantı vardır.

Bir küçük burjuva devrim sürecinde devlet otoritesi yerine devrimci otoritenin hakim kılındığı bölgesel çerçeveler yaratmak kritik önemdedir. Pekçok ülkede gözlemlendiği üzere küçük burjuva kitlelerin ve özellikle köylülüğün politik savaşıma katılabilmesi için "gücünden korktuğu" devlete karşı gücüne güvenebileceği bir "pro devletin" varlığı gerekmektedir. Bu "pro devlet" güçlenmesini sağladığı ve kalıcı olduğunu kitlelere gösterebildiği oranda etkili bir karşı odak olabilmektedir. Devletin otoritesini zayıflatabildiği ya da kitlelerde böyle bir izlenim bırakabildiği oranda zayıflayan otoritenin yerini karşı otoritenin almaya başladığı görülür. Devletin insanların en temel ihtiyaçlarını bile karşılayamadığı bölgelerde karşı odak yaratmak o kadar kolaylaşır. Bu mücadelenin başarılı olabilmesi için devlet otoritesinin en zayıf olduğu bölgeler savaşımın ana üsleri olarak seçilir. Bu alansa geri kırlık bölgelerdir. Bu yüzden bu savaşımın başarılı olabilmesi için köylülüğün bir bütün olarak politik aktiviteye katılabilmesi gerekir. Temelde askeri savaşımın bulunduğu, propaganda ve ajitasyonun askeri savaşa tabi olduğu böyle bir savaşım sürecini pekçok ulusal kurtuluş savaşında görmek mümkündür. Köylülüğün devrimci potansiyelini yitirdiği ülkelerde ise bu bir "ulusal kurtuluş savaşının" rotası olabilir ancak.

Eylül diktatörlüğü bu anlayışı savunanları hem de çok kolay bir biçimde yenilgiye uğratmıştır. Bu anlayışı savunanlar ne kırdan çok önemli bir destek bulabilmişler ne de sistemli bir askeri savaş yürütebilmişlerdir. Bütün dönem boyunca yapılan tek şey MHP'li faşistlerle mücadele etmek olmuştur. Ortada MHP'li faşistlerle mücadele sorunu kalmayınca bu hareketin kendisi gereksizleşmeye başlamış ve sivil toplumcu bir liberalizme dönüşmüştür.

Halkın fedailiği anlayışı tüm popülist akımları bu derece belirlememiştir. İşçi sınıfına uzaklığı Leninizmin genel formülasyonlarına "ortodoksça" bağlılıkla beraber gerçekleştirmiş akımlar vardır Türkiye'de, bu akımlar Türkiye'nin iktisadi yapısının nesnel bir çözümlemesine girişmemişler ve gerek TİP-MDD tartış-

masının etkileri gerekse Maoculuğun popülaritesi nedeniyle geri bir Türkiye adeta veri alınmıştır. O demokratik devrimle toprak devrimi arasındaki zorunlu bağlantıyı kabul eden bu akımlar, nesnel gerçekliği açıklamaktan son derece uzak olmasına karşın Leninizm anlamında iç tutarlılığa sahip soyut bir teori oluşturabildi. Bu akımlar nesnel gerçekliğe uymasa da Leninist bir demokratik devrim anlayışına yakın bir pozisyona oturdular ve bu yüzden de "halkın fedailiği" anlayışı bu akımlara uzak kaldı. Fakat nisbeten daha geri bir eylem çizgisine sahip oldular.

Bu yüzden devrimcilikle popülizm arasında sözkonusu dönemde kurulabillir bir parelellik, popülizmle "halkın fedailiği" arasında kurulamaz. Fakat sözkonusu anlayışları savunanların reformizmin tipik temsilcileri olduğu söylenebilir. Bugün devrimci popülizmin en yetkin ifadesi benzer bir anlayışı şehirlerde ve "öncü savaş"ın kapsamı içerisinde savunuyor ve nesnelliği daha iyi kavrıyor. Daha önemlisi kırın devrimci potansiyelini yitirdiğini Türkiye devriminde kırın diğer küçük burjuva devrimlere nazaran çok daha önemsiz bir yer tutacağını teorik düzeyde de kabul ederek, devrimci popülizmin kalıcılık vaadeden akımı olduğunu bir kez daha kanıtlıyor.

Popülizmin Eylül yenilgisiyle ömrünü dolduran akımları özellikle kırda devrimci potansiyel arayanlardır. Şimdi onların vardığı yer liberal popülizmdir. Zaten genel olarak popülizmin yenilgisi tasfiyeci eğilimi güçlendirmiştir. Tasfiyeciliğin yaşanan süreçte halkçı hareketteki devrimci özelliğin inkarına da dayandığını görüyoruz.

Popülizm (sözkonusu dönemin devrimciliği) Eylül diktatörlüğü tarafından pratik bir yenilgiye uğratılmıştır. Fakat bu yenilgi hiç kuşkusuz popülizmin politik olarak ömrünü doldurduğu anlamına gelmez. Popülizm için Türkiye toprakları hâlâ geniş imkanlar sunuyor. Bu imkanların devrimci bir dinamizme konu olduğunu da tartışmak gereksiz. Çünkü, böyle bir imkanın ürünü olan siyasal yapı hergün kendini siyasal pratikte ve devrimci bir tarzda göstermektedir.

Popülizm, devrimci proleter sosyalizmin yaratılması görevinin başarıya ulaşması şartıyla, bütün eklektik yapısına rağmen şimdiye kadar elinde bulundurduğu, devrimciliği temsil eden tek politik akım olma anlamındaki hegemonyayı da yitirmek üzeredir.

Eylül yenilgisiyle popülizm açısından noktalanan birşey de politik alanda sahip olduğu, devrimcilik payesinin paylaşmasız temsilciliğidir.

"AŞAMASIZ DEVRİM"

Aşamalı devrim anlayışı Türkiye'de popülizmin somut göstergelerinden biridir. MDD geleneği ve Mao Zedung düşüncesinin etkisiyle teorik düzeyde şekillendirilen aşamalı devrim anlayışı,Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısını oldukça geri kabul eden ve dolayısıyla işçi sınıfının tarihsel rolünü yerine getirebilecek güce sahip olmadığını ileri süren bir popülist anlayışı temsil ediyordu. Aşamalı devrim anlayışı tüm bu sebeplerle,

devrimi işçi sınıfı iktidarı ile taçlandırmak yerine bir halk iktidarını öngörüyordu ve öngörmektedir.

Popülist anlayışın belirlediği devrimci hareket bu noktada, burjuva düzenin yerine "daha yetkin","daha demokrat" bir burjuva düzeni yerleştirmek için devrimi gerçekleştirmek gibi bir çelişkiyi yaşadı. Henüz bu süreç devam ediyor.

Yukarıda ifade edilenler tipik MDD anlayışı ile büyük paralellikler göstermektedir. Süreç içerisinde devrimin daha sosyalizan özellikler göstermeye başladığını görüyoruz. Gerek Mao Zedung düşüncesinin etkisinin kırılması, gerekse kapitalizmin gelişkinliğinin doğurduğu sonuçların bu hareketlere dayatmaya başlaması böyle bir sonuç doğurdu. Bu durum Türkiye'de yaşanan demokratik devrim-sosyalist devrim tartışmalarının daha da bulanıklaşmasına yol açtı.

Fakat bu bulanıklığın kendisinin tartışmanın gittikçe daha çok Leninizm anlayışının içerisinde sürdürülmesini zorladığını belirtmek gerek. Bu Maocu tezler yerine İki Taktik'teki tezlerin ağırlıklı olarak demokratik devrime dayanak yapılmaya çalışılmasını gerektirdi. Bu teorik alanda eski tutarlılık yerine çatlaklıklar doğmasına, eklektik bir yapıya yol açtı. Dolayısıyla Türkiye'de kapitalizmin ileri seviyesinin kabulü ve demokratik devrim anlayışının birlikte yürütülmeye çalışılması hareketleri daha sosyalizan demokratik devrim anlayışlarına doğru iteledi. Fakat buna rağmen teoride doğan boşluklar önlenemedi. Bu boşluklar emperyalizmin, sermayenin niteliğinde bir takım tahrifatlar yapıl-arak önlenmeye çalışıldı.

Sonuç itibariyle öyle bir durum ortaya çıktı ki, proletarya iktidarını, Sovyet hegemonyasını savunarak, ekonomik alanda kamulaştırmayı Ekim Devriminin

gerçekleştirdiğinin ötesinde bir kamulaştırma olarak hedefleyerek, demokratik devrim savunulabildi.

Fakat sorun aynı gerçekliğin farklı ifadelendirilmesi kadar garip ve basit bir sorun değildir. Bugünden yarına önemli siyasal sonuçları vardır.

1-Demokratik devrimciler, sermaye düzenini hedeflemeden emperyalizmin hedeflenilebileceğini, siyasal ve iktisadi bağımsızlığın sağlanabileceğini söylüyorlar. Ortada varolan bağımlılığın sermayenin belirli bir gelişkinlik düzeyini ifade ettiğini ve onun doğasında varolan yayılma güdüsüyle yakından ilgili olduğunu görmüyorlar. Kapitalizm dışına çıkmadıkça, sermaye egemenliğine son vermedikçe yapılan hangi devrim o ülkeyi Türkiye'den"daha bağımsız" yapabilmiştir? Sermaye ulusal değil uluslararası bir kategori olmak zorundadır. Ulusal çitleri yıkmak ekonomileri birbirine bağımlı hale getirmek sermayenin doğası gereğidir. Hiçbir sermaye Türkiye'ye "özgül" olamaz, yani Türki-ye'deki sermaye düzeninin kendisi de geliştikçe böyle bir bağımlılığı kaçınılmaz kılar. Sorun öyleyse bağımsızlık sorunu olduğu müddetçe sosyalizmin sorunu, bağımlılık ilişkisinin biçimini değiştirme çabası olduğu sürece de küçük burjuvazinin sorunudur ve demokratik devrimciliği çağırır.

2-Kapitalizmi "iyi" kapitalizm,"kötü" kapitalizm olarak kategorileştirme demokratik devrimcilerin bir başka özelliğidir. Ve devrim "iyi" kapitalizm tercihini gerçekleştirmek için öngürülür. Bu "iyi" kapitalizm ise, sanayiyi geliştiren, köylülüğü ve küçük burjuvaziyi sonuna dek ayrıştıran ve tasfiye eden, doylayısıyla sosyalizm için gerekli "üretici güçleri"n gelişmesini sağlayan bir kapitalizmdir. Bu taleplerle orta burjuvazinin devrimci kıpırdanışı sağlanmak istenmektedir. Fakat pratikte olan, orta burjuvazinin devrimci bir kıpırdanışa girmesi yerine, devrimcilerin orta burjuvazinin etki alanına girerek, sosyal demokrasiden medet umması ve sağa savrulmalarıdır. Bugün olduğu gibi sosyal demokratlara kırgınlık sonucu tavır alındığı, "bağımsızlaşılmaya"(!) çalışıldığı dönemler, kolaylıkla yeniden sağa savruluşlarla dengelenir.

3-Demokratik devrimciler, demokratik devrimin bir anti-feodal toprak devrimi olması gerektiği gerçeğinden kaçamıyorlar. Bu nedenle kırdaki kapitalizmin gelişkinliğini küçümsüyorlar ve dağıtılacak toprak vaadediyorlar. Dahası kırda kapitalizmin gelişmiş olmasına rağmen "toprak dağıtmak gerektiği" kanaatine varıyorlar. Bu toprakları da büyük kapitalist çiftliklerde buluyorlar. Toprak devrimi Türkiye'nin nesnel gerçekliğine döndüğü zaman bu sonuç kaçınılmazdır. Bu ise doğal olarak işçi sınıfının değil de küçük burjuvazinin tarım programını tanımlıyor.

4-Küçük burjuvazinin, kendi görece bağımsız devrimci insiyatifinin örgütsel-programatik ifadesinin siyasal arenada varlığını da düşünürsek, proletarya hareketi olma iddiasındaki bir akımın programını küçük burjuvazinin talepleri doğrultusunda belirlemesi, işçi sınıfını politik-örgütsel ve ideolojik olarak küçük burjuva devrimciliğinin tekeline bırakmak gibi bir sonuç doğurur ve giderek bu iddiaya sahip akımın kendisini politik gereksizleşmeye uğratır.

Bugün ısrarla belirtilmesi gereken gerçek şudur; demokratik devrim perspektifinin, nesnelliği gözardı ederek sırtlarda bir kambur olarak taşınmaya devam edilmesi, proletarya hareketinin kendi politik geleceğine küçük burjuva ipotekler koyması anlamına gelecektir. Bunun devrimci sosyalist atılımın önünde bir engel oluşturacağı açıktır.

Yalnız bu noktada şu saptamayı yapmak gerektiğini de düşünüyorum. Türkiye'de demokratik devrim perspektifini henüz terketmemekle birlikte, siyasal varlığı büyük ölçüde Leninist alan içinde kalan akımlar vardır. Bu akımların politik süreçlere müdahale ediş tarzları, teorik-ideolojik şekillenişlerinin önündedir. Bu politik müdahale süreci ya bu akımların teorik-stratejik alanda etkisi altında kaldıkları küçük burjuva yargılardan arındıracak ya da eski teorik iç tutarlılıkları yerine teorik alanda eklektizmi temel özellik haline getirmeye başlayan bu akımlar, teorik-stratejik zaaflarını kemikleştirip, "ortada kalacaklar". Türkiye'de bu politik pozisyon devrimci dinamizmi yitirmek ve gittikçe politik olarak gereksizleşmek anlamına geliyor.

Bu hareketler süreci küçük burjuva zaafların aşılması biçiminde gerçekleştirirlerse (ki bu sanıldığından daha mümkün) devrimci proleter sosyalizm açısından bunun anlamı, örgütsel yetkinliğin bir üst düzeyde gerçekleşmesi oranında, devrimci olanağının maddi bir güce dönüşmesi olacaktır.

"DEVRİMCİ SOSYALİZM ENTERNASYONALİSTTİR"

"Yalnızca bir ve tek gerçek enternasyonalizm vardır : O da insanın kendi öz ülkesinde devrimci hareket ve devrimci savaşımın gelişmesi için özveri ile çalışmasına, istisnasız tüm ülkelerde, bu aynı savaşımı, bu aynı çizgiyi ve yalnızca onu (propaganda, yakınlık, maddi bir yardım aracılığıyla) desteklemesine dayanır.

Tüm geri kalanı, yalandan ve manilovizmden başka birşey değildir." (V.İ.Lenin, Nisan Tezleri, Sol Yayınları, S.57)

Devrimci sosyalistler, ne "milli sosyalizm" anlayışına sahiptirler, ne de "dünya devrimi" adına kendi ülkelerindeki devrimci pratikten el ayak çeken "hazırlopçu enternasyonalizmi"ne.

Devrimci sosyalistler, Lenin'in de vurguladığı gibi, gerçek enternasyonalist görevin herşeyden önce kendi ülkelerinde devrimi gerçekleştirmekle yerine getirilmiş olacağını öne çıkarırlar.

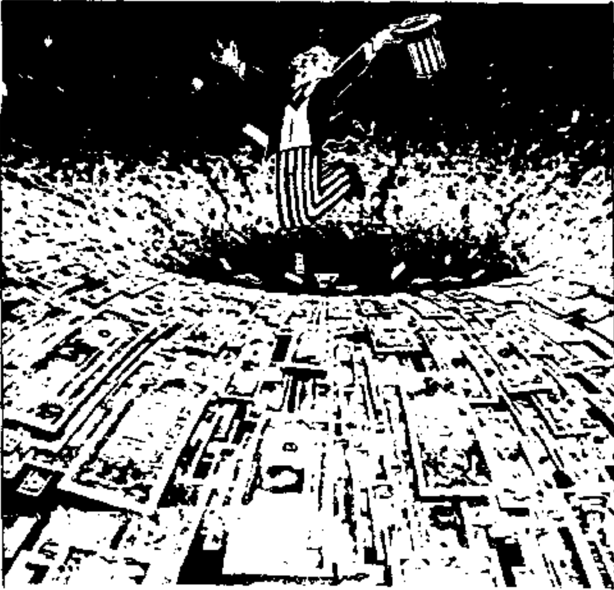
"ULUSAL SORUN AYRIM NOKTASI"

Ulusal sorun, Türkiye'deki belirleyici devrim potansiyellerinden biridir. Bu potansiyel kendine bir aksiyoner yaratarak politikleşmiştir. Türkiye'de ulusal mücadele sınıf mücadelesinin önüne geçmiş ve kendine ayrı bir örgütsel kanal açmıştır. Bu politik gerçekliğe ne gözlerimizi kapayabilir ne de teslim olabiliriz.

Devrimci proleter sosyalizm sınıf hareketinin tem-

silcisidir. Doğal olarak ulusal soruna da sınıfsal bir bakış açısıyla yaklaşır. Bunun anlamı, ulusal sorunun ne türden olursa olsun bir "çözümü" değil, sınıfın tarihsel amaçlarını gerçekleştirme mücadelesini pekiştirecek bir tarzda çözümüdür.

İşçi sınıfı ideolojisinin enternasyonalistliği, ulusların kardeşçe ve gönüllülük temelinde bir arada yaşamalarını savunmayı gerektirir. Bu nedenle bir ulusun cebren bir başka ulusal devlete tabi kılınması sosyalizmin sınıfsal-ideolojik çerçevesinin tamamiyle dışında ve mücadele edilmesi gereken bir "çözüm" yoludur. Sosyalizmin amacı, ulusların ne türden olursa olsun bir arada yaşaması değil, gönüllülük temelinde birarada yaşamasıdır. Bunun önkoşulunun yaratılması olarak "boşanma" hakkını savunur.

Ulusal soruna bakış, Türkiye solundaki saflaşmada köşe taşlarından birini oluşturuyor. Devrimciliğin değil ama devrimci proleter sosyalizmin alanını belirlemede bir sınır taşı görevini görüyor.

Türkiye solu, Şefik Hüsnü TKP'sinden bu yana belirgin bir şovenizm hastalığıyla malüldür. Doktor Kıvılcımlı ve İbrahim Kaypakkaya gibi şovenizme karşıt tutumlar gösterenler çıkmışsa da, yukarıdaki gerçek temel olarak değişmemiştir. Türkiye solu yakın zamana dek, kendi vesayeti dışında gelişen her ulusal hareketi bölücülük, ezilen ulus şovenizmi vb. suçlamalarıyla bloke etmeye çalışan bir tutumda idi. Dahası kendi politik pratiğinde ulusal sorun gerçeğini fazlaca ilgi alanına almıyordu. Bugün gelişen Kürt hareketinin dayatması, sınıfsal hareketi temsil etme savındaki pekçok politik harekette, şovenizmden tam bir kopuşmayı ifade etmese de daha olumlu bir politik tutum koşulladı. Bu tutum olumluluğunun teorik-ideolojik bir kopuş anlamına gelmediği söylenmeli. Bu kopuş gerçekleşmediği için, geçmişteki tutum olumsuzluğunun nedenleri teorik-ideolojik alanda değil, politikanın "somut tarihi" ile birebir ilişkilendirilerek açıklanmaya çalışılıyor. Açıklama özet olarak şöyle; "Geçmişte Kürt hareketleri bize sekter tavır aldılar, bizim yaşam hakkımızı bile tanımadılar, biz de onlara politik olarak olumsuz tavır aldık, şimdi bize karşı bu tavırlarından vazgeçtiler, biz de onlara karşı olumlu politik tutum gösteriyoruz." İşte bu açıklama biçiminin kendisi politik olumluluğun resmi ideolojinin dışına çıkılmadan gerçekleştiğini gösteriyor.

Şovenizmin tutarlı bir açılışı, devrimci proleter sosyalizminin popülizmden ideolojik-teorik kopuşuyla olanaklıdır.

Bugün ise devrimci proleter sosyalistler, ulusal sorun çeperinde yaşanan mücadelenin, sınıfsal mücadele açısından yolaçıcı ve ilerletici rolünü çok iyi kavramak zorunda. Bu alanda yaşanacak bir yenilginin sınıf mücadelesini olumsuz bir biçimde etkileyeceğinin bilinci ile sınıfsal görevleri ile uyumlu olarak, yenilgiyi önlemek için her türlü faaliyeti göstermelidirler.

"SONUÇTA"

Türkiye'de yol ayrımları belirginleşiyor. Devrim ve karşı-devrim cepheleşmesi, devrim cephesinin konuklarının hızla kendi alanlarına dönmesi şeklinde netleşiyor. Öte yanda ise Türkiye devriminin aksiyonerleri gittikçe daha öne çıkıyorlar. Sorunun diğer boyutu ise devrimciliğin, halkçılığın tekelinden, devrimci bir sınıf hareketi tarafından alınıyor olmasıdır.

"Sekter" politik tutma ve "halkçılığa" yöneltilen eleştiriler sınıfın devrimci aksiyonerini yaratmakla yol açıcı bir işleve bürünebilirler. "Sekter"liğe karşıtlıktan anlaşılan devrimci mücadeleye ket vuran hareketlere karşıtlıksa, devrimci sosyalizm bu karşıtlığa katılır. Ama hayır, kastedilen kesinlikle bu değildir. Bu, "esnekliğe, yumuşaklığa", sınıf uzlaşmacılığına yapılan bir davettir. "Halkçılığa" karşıtlıktan kastedilen devrimciliğe karşıtlıktır. Reformizme yönelmektir.

Devrimci sosyalizm bu eğilimlerle sınırlarını, çok daha net ve kalın çizgilerle belirlemek zorundadır.

Türkiye'de bugün, "provakatörlüğün","polis sızmasının" en tehlikelisi reformizmdir. Türkiye'de devletin gönüllü "Zubatov"ları onlardır.

Devrimde ilerlemek, Zubatovları itelemeksizin olmaz.

Birlik, devrim ve iktidar içindir.

Popülizmden kopmak,daha ileri bir hedef sosyalist devrim ve iktidar içindir.

En büyük enternasyonalist görevimiz Türkiye'de devrim yapmaktır.

Devrimci sosyalistler önlerindeki görevleri layıkıyla yerine getirdikleri zaman, Türkiye proletaryası diğer kardeşlerinin bıraktığı yerden devam edecek, Türkiye'yi "tam bağımsız ve gerçekten demokratik" bir ülke haline getirecek, sosyalizmi kuracaktır.

Gönlümüzü, beynimizi ve ellerimizi bu güzel devrim için birleştirelim.

Konserlerde Kürtçe Şarkı Söylediği için

BİLGESU ERENUS HAKKINDA DAVA AÇILDI

Mayıs ayı ortalarında Diyarbakır, Viranşehir ve Kızıltepe'de bir dizi konser veren Erenus hakkında "Türkçeden başka bir dilin yayılmasına yönelik faaliyette bulunduğu" savıyla Viranşehir Cumhuriyet Savcılığı'nca dava açıldı.

Erenus, konser repertuarına Kürtçe türküleri de aldığı için Viranşehir'de gözaltına alındı, Kızıltepe'de konser sonrası polis otolarıyla şehir dışına çıkartıldı. Erenus hakkında 2932 sayılı kanunun 3. maddesi gereğince "Türk vatandaşlarının anadillerinin Türkçe olduğu, başka dillerin anadili olarak kullanılmasına yönelik faaliyette bulunmak" savıyla dava açıldı.

Erenus'un repertuarında birçok dilde ezgiler var. Fakat Kürtçe söyleyince suç işlemiş sayılıyor. Savcının hazırladığı iddianameyi olduğu gibi okuyucularımıza sunuyoruz.

SUÇ: 2932 Sayılı kanuna muhalefet
SUÇ TARİHİ: 20.9.1989

HAZIRLIK EVRAKI İNCELENDİ:

Sanık Bilgesu erenusun Sanatçı olduğu, Şarkı söylediği, sanık Turan-seyfioğlu diğer sanık bilgesu erenus ile anlaşma yaptıkları anlaşma gereğince sanık Bilge su erenus un viranşehirde konser vermesi için viranşehire geldiği, 20.5.1989 günü viranşehirde bulunan Kışla mahallesi yazlık sinemasında verilen konserde sanık sanatçı bilgesu erenus kürtçe şarkı söylediği, ve konseri viranşehir emniyet müdürlüğünce banta alındığı, bantın viranşehir emanetinin 1989/74 sırasında kayıtlı olduğu, 2932 S. K. nun 3. maddesinde Türk Vatandaşlarının ana dilinin türkçe olduğu, başka dillerin ana dili olarak, kullanılmasına ve yayılmasına yönelik her türlü faaliyetin yasak olduğu belirtilmektedir, Olay günü Sanıkların düzenlemiş oldukları konserde sanık bilgesu Erenus un kürtçe şarkı söyliyerek Türkçeden başka bir dilin yayılmasına yönelik faaliyette bulunduğu, sanık organizetör Turan Seyfi oğlunun sanık ile birlikte bu suçu işledikleri, bant çözümü. 20.5.1989 tarihli tutanak sanıkların beyanları ve evrak kapsamından anlaşılmış bulunduğundan:

Yargılamanın 3005 Sayılı yasa kapsamına göre mahkemenizde açılıp yapılarak hareketlerine uyan 2932 S.K nun 4/b maddesi gereğince cezalandırılmalarına karar verilmesi kamu adına talep ve iddia olunur. 24.5.1989

Ali SEVER
C. Savcısı

BİRLİK VE AYRIŞMA DİYALEKTİK BİR BÜTÜNDÜR

11-13 Ağustos 1989 tarihleri arasında yapılan 18 imzalı "Çağrı" platformuna sunulmak üzere Avrupa'daki sosyalistlerden Temel Demirer, Mennan Evren, İsmail Yıldırım, Oğuz Ödev, Coşkun Adalı imzasıyla gönderilen metni özetlenmiş haliyle okuyucularımıza sunuyoruz.

Hazırlanan metinde, birlik süreci, birlik anlayışı, birlik tartışmalarında izlenecek yöntem, tartışılması gereken konular, ayrışma, ortak yayın önerisi gibi sosyalistlerin gündemindeki konular hakkında görüş ve öneriler getiriliyor.

Partileşme bağlamında bir işlevselliği olmayan toplantılar yapmanın diplomatik görüşmeler, görüş teatileri, eskiyen sonuç belgeleri getireceğinden zaman kaybına yol açacağı, bu tür toplantıların "eylem içinde eylem birliği" bazında gerçekleştirilmesi gerektiği söyleniyor.

Mevcut konumun "stratejik savunmadan stratejik dengeye geçilmesi için yeterli" olduğu savunularak "Mutlaka Yapılması Gerekenler" şöyle sıralanıyor:

"1- Gericilik döneminin ağır koşulları altında direngen bir umudun ısrarıyla ve onurlu bir tecritle başımıza terennüm ettiğimiz özlemlerimizi kitlelere yeni toplum projemizin parçaları olarak sunmak.

2 - Radikal sosyalist hattı yığınlara taşıyarak, onları ofansif konumlarda örgütleyerek hareketlendirmek.

3 - Böylece kazanılacak stratejik dengeden, stratejik saldırıya geçebilmemize imkan verecek, Ekimci perspektifleri açacak kaldıracı, İlyiççi önderliği kazanmak."

Toplantıya gelenlerin komplekslerden arınmış olarak masaya oturmaları gerekliliğine değinilerek işlevsiz ve ilkesiz birlikteliklerin "olması gerekene doğru yürüyüşü engelleyeceği"ne dikkat çekiliyor. Yapılacak toplantıların ise "aynıların olmasa da benzerlerin aynı yerde toplanmasına" hizmet edeceği kaydediliyor. Sürece bakışlarının Perinçek'in SP'si, Yağcı'ların TBKP'si, ya da bunların benzeri Cenan Bıçakçı'nın önerdiği türden bir girişim olmadığını, Troçkistlerle, sosyal reformistlerle siyasi düzeyde bir birliğin olanaksızlığına değinilerek kimlerle olunamayacağı belirtiliyor. Birliğin temelinin "sınıf zemininde kendini ifade edebilmiş ve toplumsal meşruiyeti kazanmış radikal sosyalistlerin söylemlerini, eylemlerde göstermeleri" olduğu dile getiriliyor.

Radikal sosyalizmin reformizmden tarihsel kopuşunun, pratikte de yaşanması gerektiği önümüzdeki süreci "İlyiççi" perspektifle yanyana gelebilenlerin belirleyebileceği ifade edildikten sonra, bugünkü darboğazın toplumsal meşruiyet darboğazı olduğu, bu darboğazdan birlik sloganları atarak çıkılamayacağı, ilkesiz birlik anlayışından uzak durulması gerektiği belirtiliyor.

"İçinde Aziz Nesin'li, R. N. İleri'li 150 aydından, 11. Tez'e ya da İşçiler ve Toplum'a değin kişi ve çevrelerin yer aldığı, birlik tartışmalarından, içerdiği heterojenlik itibariyle fazla birşey beklenilmemesi gerektiği" vurgulanarak şöyle devam ediliyor:

"Birlik sorununun, radikal sosyalistlerin talip ve taraf olduğu boyutuyla çözümü için önümüzde duran görev reformistlerden kopmaktır."

"Legal geçiş örgütlenmesi" bağlamında açık devrimci parti propagandası, ya da bir ortak yayın önerisinin işçi sınıfı mücadelesine bağlanabilirse önemli adımlar olabileceği söyleniyor.

Ortak yayın önerisini "Kendini salt teorik bir faaliyetle sınırlamayan, pratikten kopmamış işçi sınıfı mücadelesinin önünü açıcı, sınırları belirlenmiş ve olası bir birliğin yayın organı" olarak gördüklerini belirterek "ortak yayında" tartışılması gereken noktalar olarak şunlar gösteriliyor:

1- İşçi sınıfımızın siyasi konumu, tarihi deneyimden çıkartılması gereken dersler.

2- Düşman kampın ideolojik egemenliği, üst yapının şekillenmesi, devletin yapısı ve işlevleri .

3- Türkiye kapitalizminin yapısı ve bunalımı, siyasi partilerin durumu.

4- Ulusal sorun.

5- Kadın, gençlik ve çevre sorunları.

6- Geçmişin değerlendirilmesi.

7-Türkiye'nin dünya emperyalist sistemindeki yeri.

8- Türkiye'nin gündemindeki toplumsal devrimin karakteri.

9- Devrimin politik ordusunun ve proletarya hegemonyasındaki tarihsel blokun yaratılması sorunu.

10- İlyiççi zorun örgütlenmesi ve buna ilişkin çalışma tarzı.

11- Sınıf-parti, sınıf-iktidar ilişkileri ağı içinde nasıl bir sosyalizm?

12- Sosyalizmin uluslararası sorunları.

13- Proletarya enternasyonalizmi ve dünya devrimi.

Sosyalistlere çağrı platformunda okunmak üzere hazırlanan metin "Sınıfın kurtuluşu bizatihi onun eseri olacaktır" cümlesiyle sona eriyor.

BİRİNCİ DÜNYA'DAKİ POLİTİK KÜLTÜR ÜZERİNE

Ellen Hauser

Avrupa'daki demokratik sol -kendini devrimci gördüğü sürece- sonuç alıcı gücünü ve özlemlerini kaybetti. Küba ve Nikaragua dışında, örnekler umacı oldular.

Birkaç ülkede devrimci bir durum için umut ve olasılık vardır: Güney Afrika, Türkiye ve Şili'yi gerçekçi olasılıklar olarak adlandırabilirim.

Bu ülkelerden birinde devrim olursa, bu dünya çapında solun gücüne ve özüne paha biçilmez bir canlılık verir.

Böyle bir devrimin başarısını güvence altına almak için, sosyalist hareketlerin başarısızlığı için yapılan her açıklamayı hemen kabullenmemeyi, biz hepimiz öğrenmek ve buna hazır olmak zorundayız.

Marksizm-Leninizm düşüncesi, bugün için de değiştirilemez biçimde geçerlidir. Bu bilimi, onun dünyada sadece bir kısmı gerçekleştirildiği ve şimdi Çin'de ve SSCB'de kapitalizm yönünde bir restorasyon vukubulduğu için reddedemeyiz. Biz herşeyden önce, neden sadece bir kısmının gerçekleştirildiğini ve ne zaman geriye doğru bir gelişmenin başladığını çözümlemek zorundayız, Avrupa sol hareketlerinde de. Ve bu çözümlemeden, faşizm hakkında bilgilenir ve onun Avrupa'da "altedilmesi"ni öğrenebiliriz.

Ayrıca 20. yüzyılda hangi özelliklerin varolduğu ve bunlardan Marksist-Leninist Toplum Teorisi'nin uygulanması için değişikliklerin meydana çıkıp çıkmadığı çözümlenebilir.

I

BİRİNCİ DÜNYANIN KÜLTÜREL GEÇMİŞİ

1. ALMANYA'YA TARİHSEL BAKIŞ

Milliyetçi-sosyalizmin evveliyatı üzerine: Milliyetçilik aslında sol bir harekettir. O, herşeyden önce kurtuluşu hedefliyordu. Bu, Üçüncü Dünya'da hâlâ bugün böyledir. İlk olarak, eğer muzaffer ise ve kendini devlet erki ile kaynaştırırsa, zulme dönüşür ve tutuculaşır. Almanya'da sol ve liberal güçler başarısız kalan 1848 Devriminde tükenmişlerdi. 1871 yılında yaratılan Alman Milli Devleti, bundan dolayı baştan itibaren egemenlerin birliği olarak yerleşebildi. Alman ulusal duygusu, demokratik bir düşünce üzerine dayandırılmış değil, aksine erkin bir ürünüydü. Birincil olarak, bir dahili kurtuluş hareketinden doğan milli devletlerde, Almanya'nın tersine, çoklukla güçlü liberal denge güçleri vardı ve bugün de vardır.

1918 yılının başarısız kalan ayaklanmalarından sonra, ne de olsa, güçlü birer komünist ve sosyal demokrat partilerinin gelişmesini kabul etmek durumunda olan Weimar Cumhuriyeti'nde burjuva-demokratik bir sistem kendini kurumlaştırdı. Yasal sınırlamalar olmaksızın, ilk defa demokratik kitle örgütleri var oluyordu.

O dönemin ruhu, 12 yıllık faşizm tarafından tamamiyle yerle bir edildi. Bu, sadece yolundan döndürülemez demokratların ölümü ya da kaçışı anlamına gelmiyor, aksine en geniş anlamda politik kültürün tamamiyle yıkımı da oluyordu. Sendikaların ve meslek örgütlerinin, kadın hareketinin, anti-militarist hareketin, özyönetim yoluyla binlerce insanın ortak yerleşim ve tüketim için, örgütlendikleri kooperatif hareketin, Weimar Cumhuriyeti'nde yığınsal olarak yaşlı ve genç emekçilerin, boş zamanlarını değerlendirmek ve politik eğitim için müzik ve spor örgütlerinde birleştiren işçi sınıfının kültürü tahrip edilmişti.

Düşünce üreten kurumların hepsinin koordinasyonu, gerekenden fazlasını yaptı: Basın, Üniversite, eğitim ve gençlik kuruluşları dolaysız olarak parti kontrolü altındaydılar.

5 yıl boyunca savaşta ölüm-kalım mücadelesi, halkın bilincini belirledi.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra anti-faşist yeni bir düzeni Batılı galip devletler engellediler ve FAC'nin NATO'ya bağlanmasıyla Alman kapitalizmi için yeni kâr olanakları yarattılar.

50'li yıllarda, ordunun yanısıra en yüksek devlet ve adalet makamlarında eski Naziler oturuyorlardı. Tanınmış anti-faşistler bilinmezlikten gelindiler. En sonuç alıcı adım, Federal Alman Cumhuriyeti'nin yeniden silahlandırılması hakkında ülke çapındaki çatışmada, 1956'da KPD'nin (Almanya Komünist Partisi) yasaklanmasıydı. Halkın ezici çoğunluğu yeniden silahlanmaya karşıydı. Bu sorun anayasa için referandum mücadelesinde, komünistlerin kitle halinde takibata uğramasına neden oldu.

Düzen, esasen günümüz Türkiye'sindeki cezai kovuşturmalara benziyordu. Çoğu zaman mahkemeler sonuçlandırılmazdı. Çağdaş insanın tevkifi ve imhası amaçlanmıştı.

Faşizmden askeri kurtuluşu, gerici güçlere varana kadar, burjuva güçlerinin restorasyonu izledi. Weimar Cumhuriyeti'nin, yeni bir kuşağa ulaştırılabilecek ilerici ruhundan hiç birşey kalmamıştı.

68'in öğrenci hareketi, bunda sadece çok az deği-

şiklikler yapabildi. İşçilerin içinde geniş bir tabanı olmayan bir aydınlar hareketiydi. Öğrenci hareketi, başka bir politik ve toplumsal kültürün kuruluşuna neden oldu, kendiliğinden kitle gösterileri meydana getirebildi, medeni cesareti ve toplumsal gelişmenin bütün noktalarına eleştiriyi, babaların geçmişinin, aile bağlarının, çocuk eğitiminin, araştırmanın ve kuralların sorgulanmasını teşvik etti.

Cumhuriyet, ileri gelen kişilerin *yasadışılığa zorlanmasıyla* karşılık verdi. Bu, burjuva demokratlarının büyük kısmının yalıtılması ve nihayet hareketin teslimiyeti ve aynı zamanda ardılların Alman Şehir Gerilla Hareketi'ne (RAF) kayması sonucunu yarattı.

Burjuva demokratik haklarının, özellikle RAF davaları çerçevesinde ceza davaları hukukunun sınırlanmasıyla bağıntılı olarak, polisin ilk büyük yeniden silahlanması bu evreye rastlıyor.

İlerici ruh, sosyal demokratlardan solda, komünist ya da sol bir devşirme hareketi içinde değil, aksine birbiriyle ideolojik mücadele içerisinde bulunan *K-Grupları* ve buna göre yeni oluşan *"Yurttaş Girişimleri"* ve *Anti - Atom Hareketi* içinde toplanır. Özellikle oralarda, daha sonraları esas olarak Yeşilleri oluşturan, 70'li yıllardaki kişiler toplanıyor.

68 hareketinin dağılmasından sonra netleşiyor: FAC'da sınıf savaşımını amaçlayan komünist bir güç yoktur. Solun ruhu bayağılaşıyor, pekçok şey reformcu ve çok maneviyatçılaşan bir karaktere sahip oluyor, *kadın sorunu* büyük bir rol oynuyor, insancıl yaşam biçimlerine dönüş teşvik ediliyor ve uygulanıyor da. Çevre sağlığı sorunu, kendisi araz olarak görülmeksizin, önplana çıkıyor. Özel yaşama çekiliş, sahneye hükmediyor. Polemik olarak söylenebilir. Doğrudan doğruya, teslim olanlar, plastik yerine hint kenevirinden çanta taşımayı, kadın ve erkek için toplumsal kurtuluş yerine kadın dostluğunu, çevre ve Üçüncü Dünya'nın korunması düşüncesi yerine, etsiz beslenme biçimini politik inanç haline getiriyorlar.

Yeşil Parti, 80'li yılların sonunda parlamentoya ehil hale geliyor ve partiler arasında üçüncü güç oluyor. 1989 Mart'ında sol radikaller çözülüyor ve sosyal demokrat "Realus" (Gerçekçiler) partiyi yönetiyorlar. Parlamento dışı olarak başlayan bir hareketin hezimeti fevkalade idi. Aynı zamanda, yeni bir ırkçılık güçleniyor, aşırı sağ parti "Cumhuriyetçiler" *Alman Belediye Meclisleri'ne* ve Avrupa Parlamentosu'na giriyor.

2. DİĞER AVRUPA ÜLKELERİ

Ekonomik gelişme düzeyinin aynı olduğu her yerde, politik görüntü biçimleri de aynı şekilde benzerdir.

İNGİLTERE

70'li yılların akışı içinde İşçi Partisi geniş ölçüde sınıf bilincini yitiriyor, sosyal demokratlar ayrılıyorlar ve tam bir orta katmanlar partisi oluyorlar. 80'li yılların başındaki maden işçilerinin grevleri gerçi dayanışma görüyordu, ama sonuçta başarılı olamadılar.

Irkçılık ve İngiliz işçilerinin sefaleti artıyor. Avrupa'nın bütün endüstri ülkelerinden, İngiltere en yetersiz konutlara sahiptir.

FRANSA

Son yıllarda, Önce Fransa'da artan bir ırkçılık meydana çıktı.

70 ve 80'li yıllarda sosyal demokratlar ve muhafazakarlar iktidarda nöbet değiştirir gibi kalıyorlar. Sosyal demokratlar devleti yöneten partidir. Genel başkanları devlet başkanı oluyor. Moskova yanlısı komünistler 1986 seçimlerinde %30'dan %10'a geriliyor, neo-faşistler "Ulusal Cephe" büyük başarılar (%10) elde ediyorlar.

İTALYA

İtalya eşi benzeri görülmedik bir parlamenter sisteme sahiptir. Savaştan bu yana 47 hükümet, bazen sadece birkaç ay için ve sıkça birçok sol ve sağ partinin birlikte koalisyonları oldu. Komünistler çoklukla dışlandılar. Gerçi, komünistler İtalya'da en iyi belediyeciler ve pek çok belediye başkanına sahiptirler. Ama İtalyan "Avrupa komünizmi" komünizmle sadece sözde benzerliğe sahiptir.

İSPANYA

Sosyal demokratlar, kralın liberal eylemi aracılığıyla, legal yoldan iktidarı elde etmişlerdir. Onlar, devleti destekleyen, piyasa yanlısı ve AT dostudurlar. Sosyal demokrat hükümetin komünistler ve ayrılıkçı hareket ETA ile şiddetli ihtilafları vardır. Ordudan faşist unsurların değiştirilmesi işi yapılmadı. Gidişat, FAC'daki 2. Dünya Savaşı sonrasıyla kıyaslanabilir.

DANİMARKA - HOLLANDA - İSVEÇ - NORVEÇ FİNLANDİYA - BELÇİKA

Bu ülkeler Avrupa kıyaslamasında yoksul ülkelerdir. Onlar burjuva demokrat hakları için bugün, en ileri cephedeki savaşçılardır. Faşist bir geçmişe sahip değillerdir. Uluslararası sermayenin onlara duyduğu ilgi orta derecededir.

Örneğin, İsveç'teki sosyal barış, sosyal demokrasinin bir başarısı değil, aksine, benim düşünceme göre, ikinci Dünya Savaşı sonrasındaki nüfus azlığında, göreceli zenginlik yoluyla olanaklıydı. Pek çok toplumsal sorun -gençliğin uyuşturucu madde ve alkol tutkunluğu, yabancılara karşı nefret duygusu- daha hafif biçimde İsveç'te de vardır.

3. ABD VE JAPONYA'YA BAKIŞ

ABD, monarşi'ye karşı bağımsızlık savaşında doğdu, ama yanı zamanda köleci bir toplumdu.

Burjuva devrimini mücadeleyle kazanmadı, aksine Fransız Devrimnin ilkelerini anayasasına aktardı.

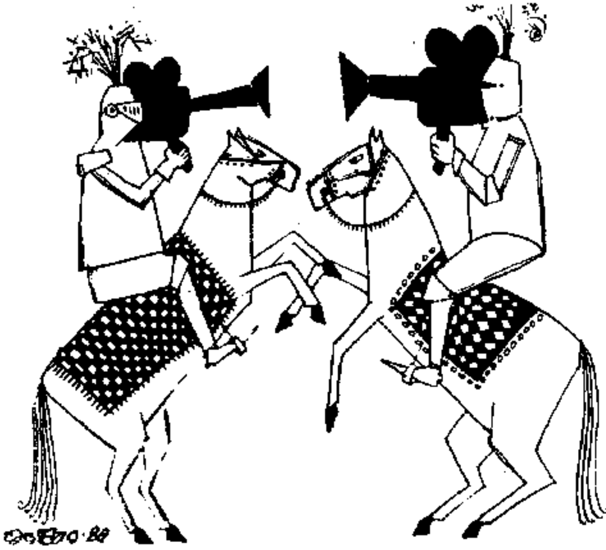
Tarihi, Kızılderili halkı tam olarak imha ettikten sonra, bölge hammadde kaynaklarındaki dehşetli olanaklar aracılığıyla da çizilmiştir.

20. yüzyılda, Avrupa'daki gibi sosyal demokrat bir etki olmaksızın, tekelci kapitalist bir yapı doğmuştur.

Avrupa'daki gibi, fikri ve kültürel gelenekte aşağı-yukarı tam bir yokluk hakimdir. Asla sözü edilir bir komünist hareket olmadı.

Burjuva-parlamenter demokrasinin gerçekleşmesi de sadece yaldızdır.

Seçime katılım %50 civarındadır, halkın "%30"undan daha fazlası resmi yoksulluk sınırının altında yaşıyor. İlerici gruplaşmalar dikkat çekmeyen görün-tülerdir.

İstisna: 60'lı yılların *Vatandaşlık Hakları Hareketi* (Bürgerrechtsbewegung) ve 70'li yılların *anti-Vietnam kampanyaları.*

Her ikisinin de olumlu etkileri oldu, ama FAC'daki 60'lı yılların öğrenci hareketi gibi benzer bir değerlendirmeye tabi tutulabilir. Sürekli toplumsal bir değişim için bir platform yaratamadılar.

60 ve 70'li yıllarda Avrupa ve Japonya'ya kıyasla bugünkünden daha büyük olan Amerikan tekellerinin ekonomik güce, aynı zamanda tüm dünyadaki kültürel havada ortak söz sahibi oldu.

Japonya, Alman faşistlerinin tarafında savaşmasına rağmen, Hiroşima'ya atılan atom bombasından sonra yeniden hesaplaşmaya çekilmiyor.

Amerikalıların her türlü koruyuculuğu altında Japonya, modern bir endüstri devleti geliştiriyor ve ilk compüter neslinin geliştirilmesiyle bir avantaj ele geçiriyor ve dünyada ekonomik güç oluyor.

İmparatorluk, savaştan sonra burjuva-parlamenter bir demokrasiye dönüştürülüyor.

Kapitalizmin su katılmamışı hüküm sürüyor.

Geleneksel meziyetler: Disiplin, itaat, çalışkanlık, intizam, kapitalist iş dünyasındaki verim istemleri için istismar ediliyor.

Japonya, dünya çapında, okul ve üniversitelerde en yüksek verim sıkıntısına ve en yüksek intihar oranına sahiptir. Muhafazaraklar ve sosyal demokratlar hükümet sorumluluğunda nöbetleşerek, birbirine görevi devrediyorlar.

1988/89 yılı parlamento ve hükümet zirvesindeki en büyük boyutta rüşvet skandalları, özellikle hızlanmış bir evrede, kapitalist piyasa ekonomisi yapılarının anlatımıdır.

II

İÇİNDE YADAŞIDIĞIMIZ BİRİNCİ DÜNYA'NIN KÜLTÜRÜ

20. yüzyılın özellikleri hakkında (Marx ve Lenin'in zamanından farklı) herşeyden önce burada, kültürel görüntüyü ele almak istiyorum. Politik-ekonomik bir çözümleme çok geniş olurdu. Birinci Dünya'nın insanı olarak benim için önemli, ama dünyanın her yerindeki her devrimci için de ilginç olduğuna inandığım birkaç düşünceyi dile getirmek istiyorum.

Şu an ve daha uzun bir süre için Birinci Dünya'nın herhangi bir ülkesinde devrimi olanaksız görüyorum. Aynı zamanda yeni bir faşizm için, örneğin Almanya'da fırsatlar bulunuyor.

Burada, sınıf bilincinin artık niçin var olmadığını, Nazi egemenliğinin ve FAC'nin tarihi gösteriyor.

Ama bir yenisinin doğmamasını nerede aramalıdır?

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, kapitalist ülkelerdeki emperyalist gelişme hızlandı ve pekişti. Buna herşeyden önce ABD, Japonya ve FAC katılmışlardı. Tekelci kapitalist kuruluş artık ulusal sınır tanımıyor.

Bu Üçüncü Dünya'da sömürünün yoğunlaşmasına ve verimliliğin ölçüsüz yükseltilmesi sonucuna götürdü, sömürgecilik zamanından daha güçlü olarak.

Uluslararası sermaye, duruma göre her defasında uysal hükümetler ancak sayılı askeri eylemler tatbik ediyorlar, onlar ekonomik yoldan bütün bir anakaranın bağımlılığını uyguluyorlar. İhracat bağları, hammadde aktarımı, krediler ve dünya bankacılık işlemi ilk akla gelen uygulama başlıklarıdır.

Acımasız sömürü yoluyla, Üçüncü Dünya'daki insanlar, hayvanlar, bitkiler ölmektedir. Yaşam kaynaklarının korunması ve bunun için savaşım dünya çapında yasadışılığa zorlanıyor. Örneğin: Atom enerjisi karşıtı Anti-Atom Hareket, o esnada bir insanın da yaşamını kaybetmesine neden olan, Yeni Zelanda'da Yeşil Barış Örgütü'nün bir gemisine Fransız Gizli Polisi'nce suikast yapılması. En büyük kârlar, dünya çapında üçüncü bir dünya savaşı için silahlanma yarışıyla yapılıyor ve aynı zamanda silahlanma yarışında hiçbir çıkarı olamayacak olan SSCB ekonomik olarak diz çökmeye zorlanıyor.

AIDS virüsünün doğuşu için en olası açıklama, yıllardan beri düzenli olarak Amerikan mahkumlarının deneme tavşanı işini gördükleri, yeni bir kimyasal savaş maddesinin denenmesi sırasındaki bir "iş kazasıdır.

Bu demektir ki; sermaye savaş dışında da yaşamı yok ediyor. Üçüncü Dünya'da ve Avrupa'nın arka avlularında gözle görülebilir yoksulluk üretiyor. Birinci Dünya ülkelerinde, 2. Dünya Savaşı'ndan beri gittikçe daha fazla yurttaşlık hakları sınırlandırılıyor. Polis, gösteri, ceza yasalarının ve tüm Avrupa'da yabancılar yasalarının sertleştirilmesi, Askerlik görevinin uzatılması, sosyal hakların tasfiyesi ve savaş sonrası mücadele yoluyla elde edilen iş güvenliliği haklarının geri alınması ve grev hakkının kısıtlanması sadece birkaç örnektir.

Niçin hâlâ bir birşey olmuyor?

Birinci Dünya ülkelerinin korkunç zenginliği, insanların göreceli bir çoğunluğunun maddi doygunluk yoluyla hareketsiz tutmayı olanaklı kılıyor. Zenginlik daha büyüyor ve bu nedenle hareketsizlik bundan böyle de devam edecektir.

Gereksinimlere -lükse de- doygunluk sonrasında, insanın yeniden yanındaki tehdit edici ilişkiler için bir görüş sahibi olması beklenebilir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra oluşan tuhaf kültür yüzünden bunu beklememek gerektiğine inanıyorum.

Korkarım, bu bilinç Birinci Dünya'dan çıkmayacaktır.

Uluslararası sermaye, ulusal sınırların kaldırılmasıyla, sermaye ve insan için, reklamın bilimsel yöntemle yapılmasıyla, tüketim baskısının ölçüsüz arttırılmasını elde etti. İnsanların pek çoğunun bilincinde olmadığı ve Marksist klasiklerin galiba düşündüklerinden daha güçlü olarak, insan ilişkilerinin maddi özelliklerini belirten bir tek-tip kültür yarattı.

Tekelci kapitalist teşkilat yapısı, sınıf ve milliyet sınırlarından öteye kütürel bir koordinasyon yaratıyor ve yaşamın bütün alanlarında bir tekdüzeliğe götürüyor. Örneğin; tatil zamanı davranışları, tüketim davranışları, zevk sorunları.

Ama en önemlisi kamuoyunun eşgüdümü ve diğer haber kaynaklarına olanaksızlaşan ulaşımdır.

1. ÇAĞDAŞ İLETİŞİM ARAÇLARI GÖRÜŞ OLUŞUMU

Teknik iletişim araçları (TV, video, computer), konuşulan ve yazılan sözden uzak, okumadan, araştırmadan, sorulardan, kuşkulardan, eleştirilerden uzak bir haber alma politikasını olanaklı kılıyor. Bunlar için artık zaman yoktur. Bilhassa görüntüler alınıyor ve insan kabulleniyor, ama artık bilinçli olarak algılanıyor.

Reklam araştırması bu gerçeği kendine malediyor. Birinci Dünya'nın büyük bir kısmında, en güçlü sermaye aynı zamanda TV istasyonlarını, radyoyu ve hatta gazeteleri de denetliyor. Bununla bir kere içerikler denetleniyor, aynı zamanda İkinci Dünya Savaşı sonrasında, 3. Dünya'nın kulübelerine kadar uzanan ve önemi henüz değerlendirilemeyen, tamamıyla yeni bir kültür yaratıldı.

İnsan, artık eleştirel olan hiçbir şey öğrenmiyor. Görüntüleri ve haberleri tüketmeyi, film ve video ile oyalanmayı öğreniyor, içinde güzel ve elde edilmeye değer olarak görülen yaşam biçimlerinin uygulamaları, insanların boş zamanlarına ve enerjilerinin ve hayal güçlerinin büyük kısmına egemen oluyor.

Birinci Dünya'da, yeni iletişim araçları aracılığıyla eğlence, iş koşuşturmasından "dinlenmeye" ya da işsizlikten ve sefaletten oyalanmaya hizmet ediyor. İletişim araçları, reklam ve kıskanç komşular aracılığıyla, enerji zaman ve hayal gücünün ancak kendisine belirli prestij maddelerini sağlayabilmek için ve endüstri toplumunun randıman istemlerini yerine getirmede kullanılması sağlanıyor.

Birinci Dünya'nın yüzbinlerce insanı böylece, dünya çapında tekdüze modanın, yemekte ve yerleşimde lüksün peşinden koşturuyor, dünyanın bütün köşelerine geziler yapıyorlar, öyle ki yakında artık keşfolunmamış yöre kalmayacak. Türkiye'deki turizm gelişmesi bunun için şehirleri dolduracak. 1987'de Bodrum'dan Adana'ya kadar kıyının her metresi çoktan satılmıştı. 10 yıl içinde İspanya'dakinden daha kötü olacaktır.

Tek tek ülkelerdeki kültür taşıyıcıları ancak, Birinci Dünya ülkelerinin sanayileşmelerinden ya da ihracatından bağışık oldukları süreçe varolurlar. Böylesi ülkeler hemen hemen yoktur. Daha ABD, Pekin'le diplomatik ilişkilerini kurmadan önce, coca-cola ilk sevkiyat sözleşmesini bağıtlamıştı.

Tüketim özlemleri, giysi biçimleri, boş zamanı düzenlemeler, günlük yaşamın nesneleri için zevkler, kadınlar için güzellik anlayışları hatta dilin anlatım biçimi ihracatçı ülkelerin ekonomik gücü tarafından dikte ettirilmektedir. SSCB'deki jeans çılgınlığı, Şili'nin başkenti Santiago'nun gecekondularındaki, Taiwan'daki çocuklar tarafından dikilen Amerikan T-shirtleri, Türkiye'deki moda tasarımcıları, dünyanın tüm gençlerindeki İngilizce sözcük kırıntıları, incelik olarak; spor, geziler, otomobil, boş zamanı düzenleme özlemi olarak; modellerin kadın görüntüsü, örnek olarak herkes için geçerli sayılıyor.

Tekdüzelik sorunudur: Birinci Dünya'daki insanların pek çoğu, çalışma dünyalarında özel yaşamlarında artık özneler değil, nesnelerdir. Ama onlar, bunun ayrımında değiller. Beyin yıkama başarısı o kadar büyük ki, onlar, edim olanaklarının sonunda, kendilerini özgür insanlar olarak duyumsuyorlar ve bunu tam olarak da istiyorlar, arta kalanı düzenliyorlar.

İnsanlar, etken özne olarak, kendilerini nasıl duyumsayacaklarını unuttular.

Henüz politik olarak etken olan, ama çabucak kendi sınırlarına dayanan ve daha sonra da sıkça boyun eğen ve özel alanlarında da değişik yaşayan, bilinçli insanların küçük bir azınlığı vardır. Bunlar, "alternatifler" denilenlerdir. Almanya'da yeni bir deyim oluşturma. Bunlar, çocuklarını dinginlik içinde eğitmek, çalışmalarını "girişimler" içinde yapmak için gelirlerinin bir kısmından vazgeçen, çoklukla işyerleri olan aydınlardır.

Nesne olan insan, artık kendi başına birşeyi karara bağlayamaz, onlar onun için önceden programlan-

mıştır. O, hiç birşeyi de sorgulamak istemez. Ne kültürden vazgeçmeyi, ne de onun diğer biçimlerini düşünebiliyor.

Onların pekçoğu, hangi politik düzen içinde yaşayacaklarına, neyi tüketmek istediklerine, ne yiyeceklerine, boş zamanlarını nasıl geçireceklerine, hangi çevrede yaşıyacaklarına artık karar veremediklerini farketmiyorlar.

Kamuoyunun eşgüdümü, savaşların, politik ezginin, yoksulluğun nedenleri üzerine, tavır almaya yönelten yoğunlukta kafa yorulmasını engelliyor. Tekdüzelik, politik ve günlük yaşamın düzenlenmesine, duygu ve düşünceye egemen oluyor. Topluca açılan çığırdan ayrılmak, çok çeşitli, çok değişimli düşünsel bir hava içinde olanaklı olandan çok daha göze batıcıdır. (Burada çeşitlilik, burjuva liberallerinin çoğulculuğu ile karıştırılmamalıdır!) Tekdüzelik, Marksistin, sosyalistin ve komünistin nefret etmek zorunda olduğu bir arazdır. Tekdüzelik, gerçekte varolan sosyalist ülkelerde de aynı şekilde korkunçtur, doğallıkla onun başka nedenleri vardır.

O, direniş arzusunu, yeni için hayal gücünü, mizahı, nüktedanlığı, sürekli eleştiri eğilimini, karar verme ve eylem sevincini öldürüyor. Devrimin, Leninci modele göre bugün de başarıya ulaşabileceğine inanan her devrimcinin, tekdüzeliğin zıddına gereksinimi vardır. Devrimimiz için, istence, atılganlığa, uygar yürekliliğe ve toplumsal ilerlemeyi daha da geliştirme sevincine gereksinimimiz vardır, ama sosyalizmden komünizme, kapitalizmin restorasyonuna değil. Bunun için, her yurttaşın karar verme sevincini, uyanıklığını, çözümsel sağduyusunu güçlendirmek amacıyla, insancıl duyarlılığı, geniş haber alma olanaklarını, tartışmayı ve eleştiriyi özgür kılmak zorundayız. Bizler, özerk insanlar olarak, özneler olarak, devrim için, hergün savaşım verebilenler olduğumuz bilincini yaratmak ve çocuklarımız için korumak zorundayız. Bizler, geniş kitlelerin nesneler oldukları, yönetilmek istedikleri bilincini kırmak zorundayız.

Birinci Dünya'da politik kültürün ve günlük yaşam kültürünün tekdüzeliğine koşut, baskı aygıtının seçkin bir türü yaratıldı. Buradan da gelecek için dersler çıkarılmak zorundadır. İnsanların davranışının özellikle tekdüze olduğu yerde, bir farklılık daha güçlü olarak dikkati çekiyor. Bunun politik alandaki anlamı; köktenci kamuoyunun erkenden yasadışılığa zorlanması. Bu, Türkiye'deki uygulamadır, ama orada da faşizm egemendir. FAC'daki uygulama da budur, ABD'deki de, ama oralarda faşizm egemen değildir.

Weimar Cumhuriyeti'nde komünistler ve sendikacılar, bugün FAC'da cezai kovuşturmaya uğratılan görüşlerini cezasız açıkça belirtebiliyorlar. İş yasaları, daha Weimar Cumhuriyeti'nde bugünkü gibi aynı şekilde iyi ya da kötüydü; Alman işçilerinin pekçoğu tersini zannediyorlar.

Karl Liebknecht kalebentlikte siyasi mahpustu. Ziyaret kabul edebiliyor, bütün kitaplara sahip oluyor, yazabiliyordu. Rosa Luxemburg kitaplarının büyük bir kısmını kalebentlikte yazdı.

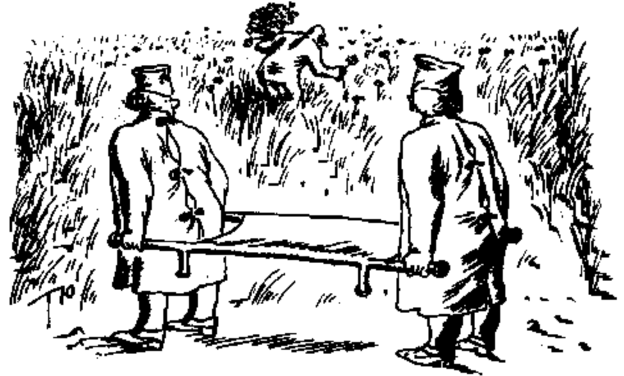
RAF olayının mahkumları da politik hükümlülerdir. Onlar, modern tecrit hapsinde bedensel ya da ruhsal, onulmaz duruma sokuldular. Bu hapislik koşullarında, FAC'da bundan böyle de daha pekçok kişi yaşıyor. Pekçok sosyal demokrat da bunu doğru buluyor.

Hitler faşizmi 1933 sonrası muazzam bir baskı aygıtı oluşturmak zorunda kaldı; buna rağmen, kendisi için önemli bütün bilgileri toplamayı başaramadı. Bu nedenle, yılgınlığı, gammazlığı ve sıkı özdenetimi körüklemek amacıyla, açıkça karşıtlarına yönelik vahşi uygulamada bulunmak zorunluluğunu duydu. Ve de birkaç yıl içinde. Bu açık zorbalıkta direnişe neden oldu, ancak ne kadar geç ve ne kadar az!

2. OLUŞMUŞ GÖRÜŞÜN UYGULANIŞI

Bugün biz neredeyiz? Batı dünyasının sözümona burjuva demokrasileri, *eşgüdümlü* olarak computerlerde depolanarak kullanılır hale getrilen verilere ve daha, demokratik zamanlarda geniş ölçüde kusursuz bir veriler değiş-tokuşuna sahiptir. Bilgilerin milyonlarcası, *şu anda* kullanılmıyor. FAC yurttaşların-dan binlercesi, değişik parçaların biraraya getirilmesi yoluyla yaratılan fotoğraflar aracılığıyla yapılan kovuşturma kapsamı içindeler, RAF nedeniyle oluşturulan ve hatta onun farkında bile değiller.

Bütün büyük şehirlerin, Hamburg, Berlin, Münih, Hannover polisleri, eğer politik olarak gerekirse, her zaman hukuka aykırı önlemlere hazır olduklarını kanıtladılar.

FAC'da ölüm cezası kaldırılmış olmasına rağmen, yurttaşların çoğunluğu RAF'ın tutukluluk koşullarının devam ettirilmesinden yanadırlar; ölüm, açlık grevindeki birçok insanın kapısına gelip çatmış olsa da. 1968 sonrasında, mahkumların dış dünya ile ilişkilerinin olmadığı, yapay ışık ve havada ve tamamıyla sessiz olarak barındırıldıkları "Yüksek Güvenlik Bölümleri" denilen cezaevlerinin en kötü çeşitleri inşa edildi. Bu, ruhsal ve fiziksel yıkımlara ve karşı önlemler olmaksızın ölüme sürükledi. Bu, yalnızlık işkencesi olarak tanımlanıyor.

Gösterilere gitmek, tamamıyla doğal bir demokratik hakkın kullanılması değildir. Gösteriler, FAC'daki

halkın çoğunluğu tarafından rahatsız edici ve memnuniyet verici olmayarak bulunuyor. İnsanları için sokaklara dökülen politik insanlar için, horlayıcı deyim "profesyonel göstericiler" oluşturuldu. Bu anlamda: "Senin herhalde işin yoktur ve gösteriler içinse zaman buluyorsun!" Kendi kendini sıkı denetime eğilim büyüktür.

Yaratıcı olmadıkları ya da diğer nedenlerden dolayı standartlaştırılmış görüntüye uymayan insanları ve grupları dışlamak eğilimi büyüyor. İnsan anlayışı çoktan değişti. Hatta genleri etki altına alınabilen, hiçbir şey için itiraz etmeyen, sürekli el altında bulunan meta olarak İnsan.

Artık sınıfların kültürü yoktur. Weimar Cumhuriyeti'nde lokalleri parti politikasına uygun olarak yönlendirilen ünlü egemen komünist müzik ve spor dernekleri vardı, proletaryanınkinin yanısıra burjuva kültürü de mevcuttu.

Bugün önemli demokratik kitle örgütü olarak sendika, politik rolünden gönüllü ve tamamiyle vazgeçti. Özellikle Avrupa'daki yeni ırkçılığa karşı etkenleşmek zorundadır. Bunun için, sendikaların parasını ve aygıtını ciddi olarak kullanma çabaları yoktur.

Örgütlenmek isteyen kimse, küçük gruplardan bir kuruluş buluyor.

Bin çeşit konuda yurttaş girişimleri. Onlar, demokratik kitle örgütleri için yedek değillerdir, hele Komünist Partisi için hiç değillerdir. Onlar, yeni bir komünist hareketin kuruluşunu *engelliyorlar*. Bu pekçok sayıdaki insanın enerjisi ve zamanı, politik sistemi, genelde sorgulamaya hazır olmaksızın, en kötü arazlara karşı anlamsız savaşımlarda israf edilmektedir.

"Direniş ruhu" nerede kalıyor? Yeni bir faşizmin hangi aygıtı, örneğin Almanya'da, çoktan bulduğu düşünülebiliyor mu? O, artık Hitler faşizminin açık, acımasız ve direnişi gerektiren yöntemini kullanmayacaktır. O, 1933'te komünistlerdeki, aydınların, sosyal demokratların ve sendikacıların geniş kesimlerindeki gibi, yaygın bir direniş bulmayacaktır. Geri kalan küçük kesimin işi ise hemem bitirilir.

Birinci Dünya ülkelerinin birindeki devrimi, ancak onlar da kapitalist sistemin düzeltilemeyeceği anlayışını uyandıracak direniş ruhunun daha varolduğunu, eğer başarıyla sonuçlandırırsa görecektir.

Türkiye için belki de tam tersi geçerlidir: Bir devrimin zorunluluğu görüşü, kuşkusuz daha fazla bulunuyor; ama mücadele evresinde, düşgücünü ve çeşitliliği, mücadele ruhunu ve başka bir dünya, düşlerini şekillendirecek eşgüdümden en baştan kaçınmak gereklidir. Ve alternatif kültürün iyi örneklerinden öğrenmenin yanısıra, Birinci Dünya'nın yanılgılarını yinelememek.

Türk okuyucular için, bu nedenle bu yazıyla bağlantılı olarak, aşağıdaki konuları ele almak istiyorum:

Alternatif yerleşim biçimleri, feminizm, alternatif çocuk eğitimi, mahalle kültürü.

POLİTİK GÖÇMENLER DAYANIŞMA DERNEĞİ KURDULAR

Yurtdışındaki politik göçmenler " Türkiye Demokrasi ve İnsan Hakları Dayanışma Derneği"ni kurdular. Kısa adı TÜDAY olan dernek, Batı kamuoyunda Türkiye'nin demokratikleştiği imajının yaratılmaya çalışıldığı bir dönemde Türk-Kürt devrimcilerinin mücadelesiyle güçlü bir dayanışma gerçekleştirmek amacıyla kuruluyor.

Avrupa ülkelerinin çeşitli kentlerinde, Türkiye'de uygulanan baskılara karşı aktif eylemler gerçekleştiren TÜDAY, Türk-Kürt demokrat ve sosyalist aydınlarının sendikacılarının, sanatçılarının, işçi ve öğrencilerinin oluşturduğu bir kuruluştur.

TÜDAY'ın kurucuları ve destekleyicileri arasında şu isimler bulunuyor: Kürşat İstanbullu, Yaşar Miraç, Nihat Behram, Melike Demirağ, Şıvan-Gülistan, Haluk Yurtsever, Server Tanilli, Ömer Polat, Fuat Saka, Sümeyra Çakır, Şanar Yurdatapan, Emekçi, Fakir Baykurt, Dursun Akçam, Mahmut Baksi, İsmail Çoban, Gültekin Gazioğlu, İbrahim Güçlü, Taner Akçam, Tarık Ziya Ekinci...

TÜDAY, tüzüğünde belirtilen şu amaçlar doğrultusunda çalışmalarını yürütüyor:

1- Türkiye'de insan hakları ve özgürlükleri için verilen mücadeleyle dayanışma içinde olmak,

2- Hiçbir ayrım gözetmeksizin Türkiye'deki insan hakları ihlallerine karşı çıkmak,

3- Batıda kamuoyu yaratmak için çalışmalar yapmak,

4- Halklararasındaki yakınlaşmayı ve dostluğu güçlendirmeye çalışmak,

5- Federal Almanya'da bulunan Türk-Kürt göçmenlerin sorunlarıyla ilgilenmek, Alman toplumuyla birlikte yaşamalarına katkıda bulunmak...

FUTBOL-DİN-KAPİTALİZM

Hasip Akgül

Spor sözcüğünün kökeni "işten uzak durmak" anlamına gelen "disport" sözcüğüdür. "Dis" ve "portare"nin birleşmesinden ortaya çıkan "disport"-un bir başka ifadesi de "eğlence ile yapılan iş"tir.

İlkel toplumlarda oyun ve çalışma zamanlarını birbirinden ayırmak zordur. Sınıfların ortaya çıkışıyla birlikte oyun ve çalışma birbirinden ayrılmış, oyun-eğlence kısmı soyluların, çalışma kısmı kölelerin olmuştur. Ezilen sınıflar spor ihtiyaçlarını odun kesme ve yük taşıma yarışlarıyla karşılamaya çalışmışlardır. Hatta soylular bu tip bir sporu, harman savurma, döğen döğme, hasat toplama yarışmaları düzenleyerek teşvik etmişlerdir.

Beden, ruh ve düşün dünyasının gelişmesinde çok önemli bir yeri olan spor, önceleri yalnızca egemen sınıflar için bir ayrıcalıkken günümüzde düzenin devamını sağlayan subaplardan biri olma işlevini de kazanmıştır.

SPOR VE KAPİTALİZM

Spor, bugünün dünyasında sosyo-politik bir çözümlemeyi mutlaka gerektiren bir yaygınlık ve geçiştirilemeyecek bir gerçeklik olarak durmaktadır. Eski Yunan'da olimpiyatlara yalnızca soylu ve kentli olanların katılabilmesi veya Ortaçağ İngiltere'sinde avcılık sporunun soylu kesimin dışında kalanlara yasak oluşu anlaşılabilir net olgulardır. Ancak kapitalizmde, üretim dışında, üretileni de tüketecek bir toplum yaratma zorunluluğu vardır. Daha fazla kar için işçinin ücretini azaltmak ve fakat üretileni de ücretini çaldığı bu işçiye satmak çıkmazı vardır. Kapitalizmde görülen korku ve acımasızlık bu ölümcül çelişkinin onda yarattığı ruh halidir. Burjuvazi, bütün kurumları bu çelişkiyi yumuşatmak için seferber eder. Bu arada sporu da, karlı, gevşetici ve toplumdaki düzene karşı huzursuzlukları zararsız yönlere kanalize eden bir eğlence endüstrisi olarak örgütleyerek sporu finanse eden büyük şirketlere sempati ve büyük karlar sağlayan bir propaganda ve reklam aracı olarak kullanır. Sporun, çoğunluğun edilgen olduğu bir kitle uyuşturucusu haline gelmesi bu yüzdendir. Sporun beden, ruh ve düşün dünyasını geliştiren özünün kaybolmasının nedeni de budur.

FUTBOL VE DİN

Marx'ın modern sınıflar dediği burjuvazi ve proletarya, modern spor ve bunlardan biri olan futbolla aynı dönemde İngiltere'de doğmuştur. Ancak futbolun kaynakları diyebileceğimiz oyun türleri ilkin Asya'da görülmüştür. Hıtay-ı Name'-den aktaran kitaplara göre: "Türk hakanları savaşa gitmeden önce tepük maçlarıyla savaş kazanıp kazanamayacaklarını öğrendikleri bir tören düzenlerlerdi. Maçı yöneten kişi takımlardan birine niyet eder, şayet niyet edilen takım kazanırsa bu savaşın kazanılacağına bir işaret olarak alınırdı. Ölen Türk hakanlarının mezarı başında tepük oynanması da bu oyunun dinsel açıdan önemini gösteriyor." (1)

Futbolun kaynağındaki dinsel imajlar, futbolun doğuşunda da görülür. Korkunç derecede pis koşullar, 15-16 saatlik çalışma süreleri içinde ortaya çıkan işçi sınıfında alkolizm ve tanrısızlık o dönemde güçlü bir eğilimdir. Buradan başlanarak futbolun işçi sınıfı ile birlikte doğmasının rastlantı olmadığı hatta bir gereklilik olduğu düşünülebilir. Futbolla alkollü içki alışkanlığına karşı koyup işçilerin enerjilerini kontrol altına almak pekala mümkündür. Üstelik tanrı, İsa, kilise sözcüklerinden nefret eden ve yaşamı eziyetçi ve anlamsız olarak görmeye başlayan işçi kitlesine modern spor bir din, futbol bir dinsel tören olarak sunulabilirdi. Böyle bir inanç tazeleme, kitlelerde cemaat olma hissini bir başka yoldan yeniden sağlamış olacaktı.

Ortaçağda "kuvvetli ve canlı bir bedende ruh daima cansız; zayıf ve hastalıklı bir bedende ruh hareketli ve canlıdır" (2) ilkesi ile spora düşmanca yaklaşan kilise, 19. yüzyılda görüş değiştirecek hatta takım ve klüpleri bizzat oluşturacaktır. Everton, kiliseye dayalı ola-

rak kurulurken, Birmingham da bir metodist kilise ünlü Aston Villa takımını kuracaktır. Sporda kitlesel katliamları yapacak "vahşete yatkın" İngiliz seyircisinin oluşumunda burjuvazi ve kilisenin tohumları vardır. "Kalabalığın oluşturduğu gürültüyle kalabalığın birlikte şarkı söylemesinin etkilerini ayırdetmek gerekir. Birincisi kalabalıktan doğan genel bir ses mahiyetindedir; ikincisi ise, kalabalık içindeki bazı grupların bir tür ayin tarzında bildirişimidir." (3) Artık büyük stadyumlar cemaatin yeni kilisesidir. Stadın ortasında koşturan Maradonalar, Tanjular yeni peygamberler olarak ilan edilecektir. Cemaat halinde maç seyreden kitlenin çok hareketli bir futbolcuya "şeytan" ismini takması, imgelemlerinin, içinde bulundukları dinsel atmosferi itirafı değil midir? "Kitle kendi değersizliğine inandırılmalıdır. Kitle kendi zavallılığının spor ilahlarını gökten yeryüzüne inmiş yarı tanrılar gibi görmelidir. Spor ilahları kültür ile burjuva toplumu nisbeten sarsılmış olan 'kişinin herşeye yetkin olduğu' inancını ayakta tutmaya çalışıyor. Kitlenin etkinliği durdurulmak isteniyor. Ancak kendi gücüyle ulaşabileceklerini, edilgen olarak kahraman kişilerden bekler duruma sokuluyor. Günlük işinin bıktırıcı tekdüzeliğinden kendisini çekip çıkaracak bir olağandışılığı yaşamak isteyen işçi, böylece sınıfının mücadelesine karşı durmayı başarıyor. İşçi, burjuva dünya görüşünün bağlarıyla sımsıkı bağlanıyor ve onu bu durumdan kurtarmak kolay olmuyor". (4)

ANTRENÖR-DİKTATÖR VE 2F TAKTİĞİ

Burjuvazinin sıkıştığı dönemlerde antrenör olarak iş başına getirdiği diktatörlerin, faşizm-futbol, 2F taktiğini uyguladığını söylemek yalnızca bir espri değildir. Futbol, işçi sınıfının gelişmesini durdurmak, onu iradesinden soyarak, herşeyin izleyicisi bir cemaate dönüştürmede bir araç olarak kullanılmaktadır bugün.

Sosyalistlerin burada karşı çıkması gereken yer "futbol" değil "k[illegible] futbol" olgusudur. Kondüsyon, estetik, strateji, taktik, zekâ gibi unsurların birleşmesiyle bazan keyif verici bir izlence olabiliyor futbol. Ancak takımın forma rengiyle damarında dolaşan kanın aynı renk olduğunu iddia eden, takımlarından başka hiçbir tutkusu olmayan, kapitalist futbolun budala insan yaratan tarafına yalnızca sosyalistlerin değil herkesin karşı çıkması gerekiyor. Spor da, insan da, futbol da, bu düzenin içinde aklımıza ne geliyorsa herşey ama herşey kapitalizmin belirlediği şekilde gelişiyor. "Eski sistemde her oyuncunun yüksek uzmanlaşmaya dayanan özellikleri (açık oyuncuların süratli, orta saha oyuncularının hava toplarına hakimiyeti vb.) yirmi-otuz yıl önceki endüstri çevrelerinin taleb ettiği işleri görüyordu, fakat günümüzde bu yetmiyor. Endüstrideki hızla gelişen teknolojinin dayatmasıyla vasıfsız işçi ile özel, yetişmiş uzman arasındaki fark azaldı. Çalışma saatlerinin bir saniyesi boşa harcanamayacak şekilde her türlü göreve kolayca aktarılabilen (ç-pirin işçiler) eski uzmanlık alanlarının dışında dahi her yerde kullanılan işçilere kuvvetle gereksinme duyuldu. Aynı şekilde spora yatırım yapan kapitalist için de, çok uzmanlaşmış bir geri oyuncusunun saldırı durumunda pasif durması atıl duran, kullanılmayan para-kapital demekti. Böylece sistem değiştirilerek zamanın büyük bir kısmında çalışacak şekilde birçok görevi yapabilen çok yönlü oyuncular yaratıldı." (5)

Görüldüğü gibi stadları dolduran futbol dindarları için peygamber olan oyuncular da, kapitalistler için yalnızca koşturan sermayeler oluyor. Kapitalist sporun ve futbolun bu yönünü görüp teşhir eden sosyalistler spora sırt çevirmemelidirler. Sosyalist tavır entellektüeldir. İnsanın tüm boyutlarıyla gelişmesini ister. Spor bu amacın önemli araçlarındandır. Burjuvazi bugüne kadar sporu politik çıkarları için kullanırken spora siyasetin karıştırılmamasını istedi. Şimdi, işçi sınıfı için, işçilerin yararına sporun nasıl kullanılacağı sorusu, spora sosyalist bakışın yaratıcı sorusudur.

KAYNAKLAR :

1 - Doğan Yıldız, Türk Spor Tarihi, aktaran Spor Dün-yası Ansiklopedisi, s.996
2 - Cemal Alpman, Eğitimin bütünlüğü içinde Beden eğitimi ve Çağlar Boyunca gelişimi, 1972, s.133
3 - Sabri Özbaydar, İnsan Davranışının Sınırları ve Spor Psikolojisi, Altın Yay, s.230
4 - Paul Franken, Vom Werdeneiner Neuen Kültür, 1930, aktaran Ali Gür, Spor ve Sosyal Sınıflar, Aydınlık Yay, s.74
5 - Ali Gür, Spor ve Sosyal Sınıflar, Aydınlık Yay, 1979, s.71-72

BİR MEVSİMİ YÜRÜMEK

Özgürlük özlemim kabına sığmıyor,
Yürüyüp gideceğim bu mevsimi,
Bir yağmuru kucaklamak,
Yetmiyor artık.
Direnmenin çığlığına kapılmak,
Ve tüm sınırları aşmak istiyorum.
Tüm sınırları ve kendimi.

BİR GÜN

Yepyeni birşeyler sunmak istiyorum insanlığa,
Tümüyle insana yaraşır,
Tümüyle güzel,
Maviliğindeki umudu imbiklemek için,
Gökyüzüne tırmanmak istiyorum,
Ve haykırmak istiyorum özgürlüğü,
Binlerce insanla birlikte

Zehra Çelenk

İSMET İNÖNÜ VE WOJCİECH JARUZELSKİ

JARUZELSKİ, İsmet İnönü'nün türüdür. Jaruzelski, bir İnönü yolcusudur. Tarihsel rolleri ve yazgıları ikisini birbirine yaklaştırıyor; bastıkları toprak ayrı düşüyor.

İNÖNÜ ve Jaruzelski, ayrı topraklarda aynı yöne koşan iki politikacıyı ortaya çıkarıyorlar. Her ikisi de restorasyona karşı çıkıp daha sonra teslim oluyorlar.

TESLİM olanlar, bir dönüşe sonradan katılanlardır ve kendilerini kanıtlama yolunda hırs biriktirmiş olanlardır. İnönü ve şimdi Jaruzelski, restorasyon sürecini açanları geride bırakacak bir hız göstermek durumundalar.

1989 Polonya seçimleri ile 1946 Türkiye seçimleri bir büyük yakınlığı ortaya koyuyor: Her ikisinde de emperyalizm, çatık kaşlarının arkasında büyük bir sevinci gizliyor. 1989 Polonya seçimlerinin hemen arkasından Londra'yı ziyaret eden Jaruzelski, bugün dünyada gericiliğin en gerisini temsil eden Thatcher'in yanında aferin bekleyen bir öğrenciyi hatırlatıyordu. 1946 Türkiye seçimlerinden sonra İsmet İnönü ve ekibi, Washington'dan aferin alıyordu.

TARİH hiçbir zaman bir nokta operasyonu değildir ve her zaman süreçtir. Dolayısıyla bir noktayı bir başlangıç saymak, tarihte, son derece zordur. Ancak 1946 yılını, emperyalizmin kontrolünden "çıkmış" bir mevziyi, Türkiye'yi, yeniden kazanması yılı olarak saymak mümkündür. Nasır sonrasında Sedat yönetimi, yirminci yüzyılda emperyalizmin kaybettiği önemli mevzilerden birisini de kaybetmesini anlatıyor. 1989 Polonya seçimleri ise emperyalizmin, "düşman" alana kaybettirdiği önemli bir mevziyi geri almaya başladığının işaretini veriyor.

ANADOLU'da yapılan, bir burjuva–demokratik devrimdi. Her devrim, gerçekleşme süreci içinde, bir ileriye sıçrayışı da içeriyor. Birçok denemeden sonra Bayar-Menderes, burjuva-demokratik devrimi tümüyle kapitalist sınırlar içine çekmeyi, söz uygunsa, Kemalist restorasyonu sağlamayı üstleniyorlar. Burjuva-demokratik devrimlerin restorasyon dönemlerinde emperyalist kamp içine yerleşme nirengi noktalardan birisidir.

İSMET, önce buna karşı çıkmıştır. Sonra Bayar-Menderes ekibini geride bırakmıştır. Leh Walesa bir inanmış kapitalist yolcu ve kaba bir sosyalizm düşmanıdır. Jaruzelski, bunu durdurabileceğini sandı ve şimdi kapitalist yolculara teslim oldu. Polonya, kapitalist restorasyon yoluna girmiş sosyalist ülkelerden birisidir.

GORBAÇOV'un militarist olmayan bir kapitalizm ve mütecaviz olmayan bir emperyalizm arayışları havadadır. Washington'un seçmeli caydırıcılık doktrini karşısında pratik hiçbir değeri olmayan akademik bir arayıştır. Tecavüzü, beşinci kol operasyonlarına dayandırabilen Washington karşısında bir miyop yaklaşımı aşamıyor.

EMPERYALİZM tekelci düzenin dış cephesidir. Dış cephede kullanılacak silahlar, iç cephedeki savaş aletlerinin ve şiddetinin dışında düşünülmemelidir. İç düzen ve cephelerinde rahatlatılmış bir tekelci düzenler sisteminin dış cephede sürekli müdahale ve savaşı seçmesini doğal karşılamak gerekiyor.

MACARİSTAN'ın 1956 yılında, Çekoslovakya'nın 1968 yılında gerçekleştirdiği silahlı karşı-devrim hareketlerinden sonra, 1980 yılında Polonya'da başlayan karşı-devrim hareketi, silahlı konfrontasyonlara yol açmadan başarıya ulaşmak üzeredir. Sovyetler Birliği'nden çıkan haberler ise karşı-devrimci eğilimlerin politik örgütlenme aşamasına geldiklerini ve Gorbaçov'un karşı-devriminin politik örgütlenmesine seyirci kalma durumuna girdiğini gösteriyor. Kartların böylesine el değiştirdiği bir zamanda, mütecaviz olmayan bir emperyalizm arayışları ciddi bir bunalım işareti olmaktadır.

MARX, sanki bugünler için büyük bir saptama yapmıştır: Karşı-devrim de devrimci temeldedir. Walesa, Dimitrof-Thorez sapkınlığı ile gözlerin görmez olduğu bir dünyada işçi sınıfına nasıl yaklaşılacağını ortaya koymuştur. Başta Sovyetler Birliği olmak üzere sosyalist dünyada birbiri arkasından ortaya çıkan karşı-devrim odakları, sosyalizmin mevzilerini korumaya çalışarak ilerleyemeyeceğini, ilerleyerek mevzilerini sağlamlaştıracağını ortaya çıkarmaktadır.

KAPİTALİST Türkiye'de DİSK, bir darbe sonucunda ve kendisini korumaya çalışmadan yıkılmıştır.

SOSYALİST Polonya'da Walesa'nın sendikası, bütün güçlükleri aşarak iktidara yürümektedir.

DEVRİMCİ değerlendirmedir. Türkiye'nin emperyalist kampa kayışı Missuri'nin İstanbul'a gelişi ile kutlandı. Polonya'ya ise Bush gitti. İstanbul, Missuri için kendisini denize attı. Bush'un "Long live Poland" ile biten sözlerinin Polonyalı parlamenterler ayakta alkışladılar.